

Vågan kommune

Del 1: Kunnskaps- og drøftingsgrunnlag til Kommuneplanens samfunnsdel 2020 – 2032

Vedtatt i KST- sak 065/20
15. juni 2020

Innhold

Innledning.....	4
Befolkning og bosetting.....	5
Vågan kommune – i korte trekk.....	5
Befolkningsutvikling og bosettingsmønster	5
Aldersfordelt utvikling.....	5
Fordeling innenfor grunnkretsene	6
Samisk bosetting i Vågan.....	6
Flytting og innvandring.....	7
Utviklingen sett i et regionalt perspektiv	9
Framskrevet prognose for befolkningsvekst.....	9
Årsaker til befolkningsvekst og utvikling av bostedsattraktivitet	10
Boligsituasjonen i Vågan	11
Boforhold.....	11
Markedsetterspørsmål etter boliger	11
Kommunalt disponerte boliger og boligsosiale hensyn	11
Ulike behov for bolig	13
Framtidige kommunale tjenestebehov basert på forventet befolkningsutvikling.....	14
Folkehelse, oppvekst og levekår	18
Oppvekst og levekår	18
Familieenheten – et koordinert tjenestetilbud for barn og unge	19
Barnehage, grunnskole og videre utdanning	19
Utdanningsnivå og frafall	20
Trivsel og miljø blant barn og unge i kommunen.....	22
Barn i lavinntektshusholdninger.....	23
Minoritetspråklige barn.....	24
Kultur, sosialt miljø og fritid	25
Kulturtilbud.....	25
Sosiale møteplasser og fritidsaktiviteter.....	25
Helsetilstand i befolkningen.....	27
Levealder	27
Sykefravær og livsstilsbetingede sykdommer	27
Psykisk helse.....	28
Dødelighet, skader og ulykker	28

Mulige fremtidige utfordringer i kommunen	32
Klima, miljø og energi	34
Et klima i endring – globale utfordringer med lokal påvirkning	34
Kommunenes ansvar i klimaarbeidet	34
Klimautslipp - utslipp av CO2-ekvivalenter	35
Utslipp i Vågan.....	36
Klimagassregnskap for arealbruk - skog og annen arealbruk.....	36
Sektorbasert fordeling og mulige utslippskutt.....	37
Klimatilpasning, samfunnssikkerhet og beredskap	38
Klimaprofil for Nordland.....	38
Lokale forhold og framskrivninger	39
Beredskapsarbeid og ROS.....	42
Naturbaserte løsninger innen klimatilpasning	42
Kommunal klimarisiko	43
Lokalt miljø og naturforvaltning	44
Tilgang på grøntarealer og nærturområder i kommunen.....	44
Tilrettelegging og vern av friluftsområder	44
Besøksforvaltning	45
Kulturminner og kulturmiljø.....	46
Naturmangfold/ biologisk mangfold	47
Havforurensning og marin forøpling	48
Vannkvalitet og drikkevannsforsyning	49
Avfallshåndtering	49
Energi.....	50
Energiforsyning i Lofoten og Vågan.....	52
Næring og verdiskaping	53
Sysselsetting og arbeidsledighet	53
Sysselsettingsgrad og pendling	53
Arbeidsledighet og inntektsnivå.....	54
Sysselsetting blant innvandrerbefolkningen i Vågan	54
Fordeling av privat og offentlig sysselsetting.....	55
Sysselsetting innen ulike bransjer og tjenester.....	57
Næringsutvikling.....	59
Utvikling og framtidsutsikter innen utvalgte næringer	59
Langsiktig bærekraft og kulturhistoriske perspektiver	61
Transport og samferdsel	67

Transportårer	67
E10 som hovedfartsåre gjennom Lofoten	67
Trafikkmønster og trafiksikkerhet	67
Kollektivtilbud og utviklingsmuligheter for miljøvennlig transport	68
Havner og sjøbasert transport	69
Flyplassforbindelser.....	70
Et bærekraftig samferdselstilbud for framtiden	70
Kommuneorganisasjonen.....	72
Politisk organisering	72
Administrasjon og tjenestoområder	73
Oppvekst og inkludering.....	73
Helse og omsorg.....	74
Samfunn	75
Stab/ støtte.....	75
Kommunale foretak.....	76
Interkommunale foretak og samarbeidsfora	76
Interkommunale kompetansenettverk i Lofoten	77
Økonomisk bærekraft	78
Sykefravær/ nærvær i kommuneorganisasjonen.....	80
Rekruttering og kompetanseutvikling.....	82
Arealregnskap for Vågan	83
Arealformål	83
Boligbebyggelse og befolkningsvekst.....	85
Næringsareal.....	85
Kilder:	90

Innledning

Til grunn for planarbeidet skal det ligge et kunnskapsgrunnlag basert på utviklingstrekk og utfordringer i kommunesamfunnet og –organisasjonen. Gjennom arbeidet med Kommuneplanens samfunnsdel skal ulike alternative strategier beskrives og drøftes etter sannsynlighet og formål, slik at kommunen kan gjøre gode prioriteringer for videre samfunnsutvikling, sektorenes virksomhet og langsiktige arealbehov. Som et ledd i arbeidet med revisjon av Kommuneplanens samfunnsdel er det utarbeidet et felles kunnskaps- og drøftingsgrunnlag, med formål om å sammenfatte ulike perspektiver og beskrive karakteristiske utviklingstrekk som vil være viktige bidrag i drøftingen av hvilken retning den strategiske utviklingen av Vågansamfunnet bør ta.

Vågan kommune baserer sitt arbeid med ny Kommuneplanens samfunnsdel i sammenheng med FNs 17 bærekraftsmål, i tråd med nye Nasjonale Forventninger (NF) av 2019.

Av de 17 målene er 5 valgt ut som grunnlag for satsningsområdene i samfunnsplanen. Temaene som omfattes i det videre kunnskapsgrunnlaget er markert med hvilke av disse fem som er mest vesentlige for tema, for å tydeliggjøre denne sammenhengen.

Mål nr. 4. God utdanning

Mål nr. 8. Anstendig arbeid og økonomisk vekst

Mål nr. 11. Bærekraftige byer og samfunn

Mål nr. 12. Ansvarlig forbruk og produksjon

Mål nr. 14. Liv under vann

<https://www.fn.no/Om-FN/FNs-baerekraftsmaal>

Et videre mål for det helhetlige planarbeidet bør videre være å forankre alle de 17 bærekraftsmålene innenfor framtidig planverk i Vågan, der ulike mål fremheves som vesentlige for ulike kommunedelplaner, temaplaner og virksomhetsplaner.

Befolkning og bosetting

I samfunnsdelens planprogram er det beskrevet utredningsbehov for dette området:

- De ulike årsakene til befolkningsveksten, og hvordan beholde/ utvikle bostedsattraktiviteten?
- Hvor i kommunen ønsker folk å bo i årene fremover, og hva slags type boliger bør kommunen satse på? Hvor kan det planlegges nye boliger? Arealbehov for bolig i kommunen?
- Hvilke kommunale tjenester vil det være større eller mindre behov for i årene fremover, basert på vekstprognosene?

Vågan kommune – i korte trekk

Vågan kommune ligger lengst øst i Lofoten, og grenser til Hadsel kommune i nord, Lødingen i øst, og over Sundklakkstraumen i vest til Vestvågøy. Med sine 479km² er den Lofotens største kommune i areal, og nest størst i folketall, som per 1. januar 2019 var på 9595 innbyggere. Svolvær er en av ti regionsentre i Nordland, og Vågan kommune er definert som en egen bo- og arbeidsregion. Kommunen har de siste ti årene opplevd befolkningsvekst over fylkeskommunalt og nasjonalt gjennomsnitt. Veksten skyldes i stor grad en positiv netto tilflytting. Det forventes fortsatt vekst fram mot 2030 og 2040.

Befolkningsutvikling og bosettingsmønster

Befolkningen i Vågan var på sitt historisk høyeste med litt over 10323 innbyggere i 1964, og sank deretter mer eller mindre gradvis fram til det var på sitt laveste i 2008 med 8933 innbyggere. I perioden fra 2008 til 2018 har kommunen vært i en situasjon med befolkningsvekst over det fylkeskommunale og nasjonale gjennomsnittet. Den videre demografiske sammensetningen i kommunen vil påvirke kommunens behov for blant annet boligutvikling, tjenesteutvikling og næringsutvikling.

Aldersfordelt utvikling

Tabell: Befolkning i Vågan – aldersfordelt pr. 1.januar.

Aldersgrupper	2008	2012	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Endring 2008 - 2018	Endring 2008 - 2019
0 år	88	107	95	78	91	115	109	85	+21 (23,8 %)	-3 (3,4%)
1 – 5 år	537	497	478	481	447	461	492	595	-45 (-8,4 %)	+58 (10,8%)
6 – 12 år	774	783	774	785	789	766	776	752	+2 (0,3 %)	-22 (2,8%)
13 – 15 år	358	354	369	341	345	333	360	355	+2 (0,3 %)	-3 (0,8%)
16 – 19 år	500	484	468	473	532	533	515	492	+15 (3 %)	-8 (1,6%)
20 – 44 år	2720	2810	2842	2865	2841	2887	2978	2976	+258 (9,5 %)	+256 (9,4%)
45 – 66 år	2661	2679	2753	2799	2785	2779	2772	2775	+111 (4,2 %)	+114 (4,2%)
67 – 79 år	824	890	969	998	1065	1120	1163	1204	+339 (41,1 %)	+380 (46,1%)
80 – 89 år	398	412	369	363	358	358	353	338	-45 (-11,3 %)	-60 (15,1%)
90 år og over	73	70	106	102	97	92	93	83	+20 (27,4 %)	+10 (13,7%)
Vågan totalt	8933	9086	9223	9285	9350	9444	9611	9595	+678 (7,6 %)	+662 (7,4 %)

Kilde: <https://www.ssb.no/statbank/table/07459/>

Tabellen viser aldersfordelt befolkningsutvikling i kommunen. Utviklingen har variert noe over årene, men vi ser en tendens til at den største tilveksten i perioden finnes blant den voksne befolkningen, og særlig de eldre mellom 67 og 79 år. Fødselsutviklingen varierer de senere årene mellom 78 til 115 barn årlig (se Tabell: fødselsoverskudd/ underskudd s. 7).

Fordeling innenfor grunnkretsene

Tabell: Befolkningstall per 1.januar.

Område	2000	2008	2012	2015	2016	2017	2018	2019	Endring 2008 - 2018	Endring 2008 - 2019
Svolvær - omfatter byplan Svolvær	4145	4310	4412	4613	4620	4652	4737	4708	427 (9,9 %)	398 (9,2 %)
Gimsøy - område 1	223	203	195	188	181	190	204	208	1 (0,5 %)	5 (2,5 %)
Sydal, Gravermark - del av omr. 2	323	295	306	301	294	289	287	280	-8 (2,7 %)	-15 (5,1 %)
Lyngvær/ Kleppstad - del av omr. 2	107	95	86	89	91	88	89	86	-6 (6,3 %)	-9 (9,5 %)
Henningsvær - område 3	493	462	438	457	466	488	510	495	48 (10,4 %)	33 (7,1%)
Ørsnes, Hopen - område 4	757	732	746	730	736	735	745	742	13 (1,8 %)	10 (1,4 %)
Kabelvåg - område 5	1788	1693	1804	1801	1873	1929	1970	1994	277 (16,4 %)	301 (17,8 %)
Laupstad/ Vestpollen - område 7	384	328	316	315	316	318	326	323	-2 (0,6 %)	-5 (1,5 %)
Laukvik - område 8	425	370	374	375	359	354	355	368	-15 (4,1 %)	-2 (0,5 %)
Skrova - område 9	290	211	195	198	192	182	200	196	-11 (5,2 %)	-15 (7,1 %)
Store Molla - område 10	58	46	41	42	42	35	32	31	-14 (30,4 %)	-15 (32,6 %)
Digermulen/ Årstein - område 11	217	156	155	144	139	136	129	124	-27 (17,3 %)	-32 (20,5 %)
Ukjent grunnkrets	19	32	18	32	41	48	27	40	-5 (15,6%)	8 (25 %)
Vågan totalt	9229	8933	9086	9285	9350	9444	9611	9595	678 (7,6 %)	662 (7,4 %)

Kilde: <https://www.ssb.no/statbank/table/04317/>

Tabellen viser befolkningen i Vågan innenfor grunnkretsene fra år 2000 og fram mot i dag. Vågan har samme tendens som landet forøvrig; de fleste distrikter har noe reduksjon i folketallet over de siste ti årene, med en økt fortetting i bynære områder. Pr. 1. januar 2019 bodde nærmere 70 % av Vågans befolkning i området Svolvær – Kabelvåg. Dette er en økning fra 64 % i år 2000. Henningsvær er også et område som har fått en viss tilvekst i løpet av disse årene. Allikevel ser vi samtidig en trend med noe tilflytning i flere av grendene i kommunen de siste årene, som viser at den generelle befolkningsveksten også spres utenfor bynære strøk.

Samisk bosetting i Vågan

Samene har sine tradisjonelle bosetningsområder i Norge, Sverige, Finland og Russland. Det finnes ingen offisiell registrering av hvem som har samisk identitet/ bakgrunn. Det finnes derfor ingen eksakte data på hvor mange som regner seg som samiske i Norge. I Norge bor det samer over hele landet, men de mest konsentrerte samiske bosetningsområdene er nord for

Saltfjellet. Per 2019 var det 25 personer i Vågan som hadde registrert seg i samemanntallet. I de øvrige Lofotkommunene Røst, Værøy, Moskenes, Flakstad og Vestvågøy var de tilsvarende tallene 0, 2, 1, 4 og 37. Sametinget opplyser om at det har vært en økning i registrering i samemanntallet de senere årene, fra ca. 14000 personer i 2011 til nærmere 17000 personer i 2019. Det er allikevel ikke et dekkende tall for å tallfeste befolkningen med samisk tilhørighet, verken i Norge eller i Vågan, da mange ikke er registrert. Det er per i dag ingen barn med samisk språkopplæring i kommunen. Várdobáiki kultursenter ved Evenskjer har opplyst om at de har gjennomført 3 språkkurs i perioden 2018 – 2019, der det har vært deltakere fra Lofoten, og at det etterspørres samiskkurs fra samer i Lofoten. Ellers er det samiske språkaktiviteter på språkkontoret Giellabáiki i Suortá, Sortland som er åpne for deltakere fra Lofoten. På grunn av lange avstander er det sjeldent det kommer noen fra Lofoten.

Samiske forhold markeres i kommunen gjennom aktiviteter i skoler og barnehager i perioden rundt samenes dag, 6. februar. Denne dagen markeres også med flaggheising av sameflagget på rådhuset. Det er etter vitende ingen samisk interesseforening i kommunen per i dag, men det er en forening i Vesterålen, som mulig har knyttet til seg deltakere også fra Lofoten/ Vågan.

<https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/urbefolkningen-i-tall-samisk-statistikk>
<https://www.sametinget.no/Valg/Valgmanntall>

Flytting og innvandring

I 2019 utgjør innvandrere 14,2 % av befolkningen i Vågan, som er tilsvarende andelen på landsbasis. Andelen har over doblet seg de siste ti årene. Fordelt på landbakgrunn er den største andelen innvandrere fra Europa, etterfulgt av Asia og Afrika. Per 2018 viser tall fra Integrerings- og mangfoldsdirektoratet, imdi.no, at det var 416 arbeidsinnvandrere, 483 flyktninger/ familieinnvandrere, 260 familieinnvandrere, og 27 personer som var her på grunn av utdanning.

Tabell: Innvandrerbefolkning i Vågan - prosentandel

	2010	2012	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Andel innvandrere	6,7 %	8,2 %	10,7 %	11,5 %	12,4 %	13,2 %	14,2 %	14,2 %
Norskfødte med innvandrerforeldre	0,5 %	0,6 %	0,9 %	1 %	1 %	1,1 %	1,1 %	1,2 %

Kilde: www.ssb.no/statbank/table/09817/

Tabell: Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre

	2008	2012	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Totalt	471	802	1064	1 157	1 254	1 346	1470	1481
Europa uten Tyrkia	243	443	607	660	700	738	792	790
Afrika	70	106	156	173	198	224	254	279
Asia med Tyrkia	143	237	281	304	339	366	400	380
Nord-Amerika	3	7	8	8	7	7	9	14
Sør- og Mellom-Amerika	12	9	12	11	9	10	15	14
Oseania	0	0	0	0	0	0	0	4

Kilde: www.ssb.no/statbank/table/07108/

Tabell: Bosatte flyktninger

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Vedtatte bosettinger	30	40	50	63	63	50	25	26
Faktiske bosettinger	33	37	45	64	60	24	23	9 (foreløpige tall per 30.09.19)

www.imdi.no/tall-og-statistikk/steder/K1865/befolkning/bosatt_anmodede

Per 30.09.19 har Integrerings- og mangfoldsdirektoratet anmodet om 25 nye bosettinger i kommunen i 2020.

Netto tilflytting

Tabell: Netto tilflytting til kommunen

	2015	2016	2017	2018
Innflyttere (antall)	559	599	661	461
Utflytting (antall)	489	526	513	454
Netto innflytting (antall)	70	73	148	7

Kilde: www.ssb.no/statbank/table/09588/

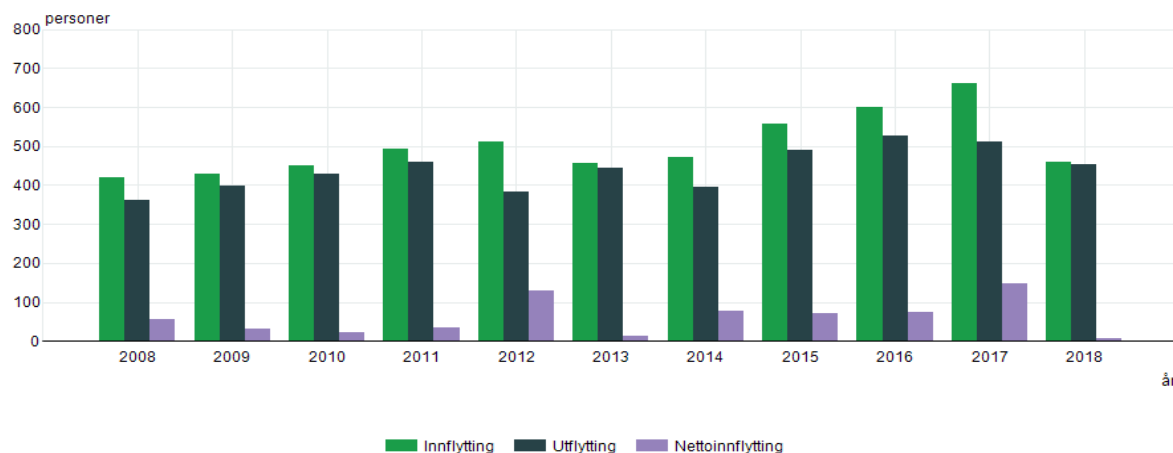
Tabell: Fødselsoverskudd/ underskudd

Aldersgrupper	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Fødte	88	104	78	105	77	93	78	88	111	104	82
Døde	102	89	98	76	83	91	92	93	91	87	106
Over/underskudd	-14	15	-20	29	-6	2	-14	-5	20	17	-24

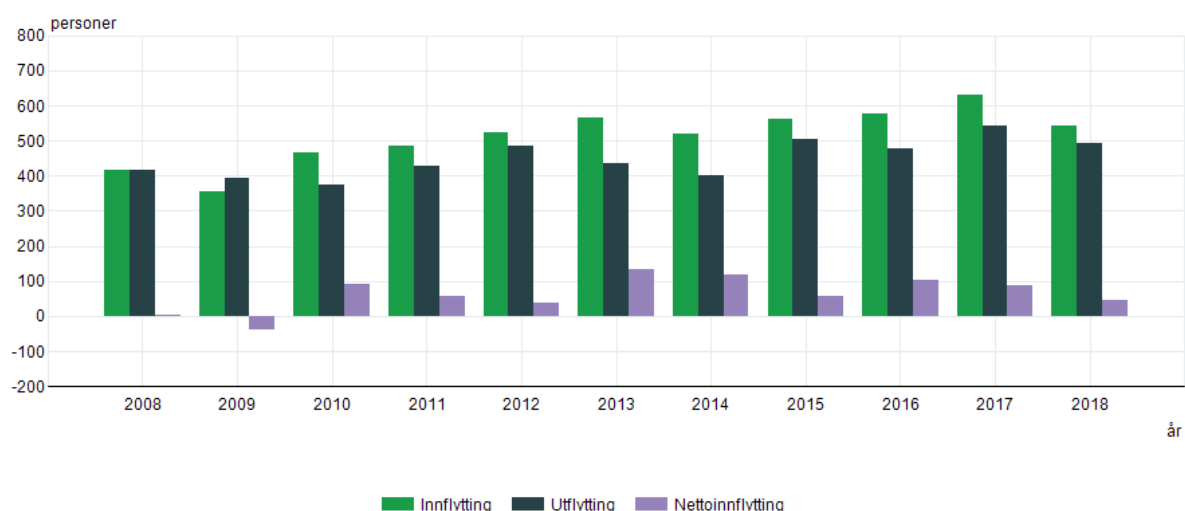
Kilde: www.ssb.no/statbank/table/04231/, www.ssb.no/statbank/table/08425

Tall fra SSB viser en positiv netto tilflytting til kommunen hvert år siden 2008. Tallene varierer noe fra år til år, og var i 2018 relativt mye mindre enn de foregående år. Samtidig viste tall for 2018 et fødselsunderskudd, som totalt sett skapte en liten nedgang i befolkningstallet fra 2018 til 2019. Tallene viser samtidig at de aller fleste som flytter ut fra Vågan flytter innenlands, det vil si at de melder flytting til en annen kommune i Norge. Sammenliknet med andre kommuner i Nordland av samme størrelse kan vi se noenlunde liknende flyttestrømmer i eksempelvis Vestvågøy kommune, med tilsvarende volum på tilflyttere og utflyttere. Et annet eksempel, Sortland kommune, ser ut til å ha hatt noe flatere utvikling.

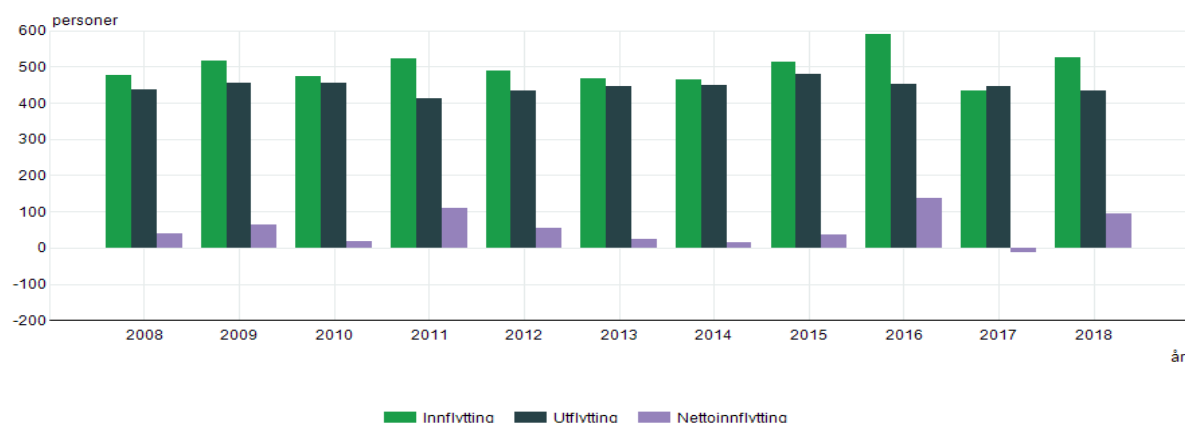
09588: Flytting, etter statistikkvariabel og år. Vågan.

09588: Flytting, etter statistikkvariabel og år. Vestvågøy.

09588: Flytting, etter statistikkvariabel og år. Sortland - Suortá.

Utviklingen sett i et regionalt perspektiv

Nord-Norge har i sin helhet opplevd befolkningsvekst de senere årene, men i 2018 stagnerte denne veksten. I løpet av en tiårsperiode har Troms vokst med 7,5 %, Finnmark med 4,6 % og Nordland med 3,4 %. Til sammenligning har landet som helhet vokst med 11 %. Det betyr at den nordnorske andelen av Norges befolkning blir lavere. I Nordland er Salten og Helgeland de største regionene, hvor i overkant av 33 % av befolkningen bor i Salten, og 32 % på Helgeland. Minst befolket er Lofoten, med litt under 25 000 innbyggere (10,2 %). Lofoten og Salten har hatt en positiv befolkningsutvikling gjennom 2018, begge med en vekst på 0,4 %. Dette er en befolkningsvekst høyere enn fylket sett under ett. Både Helgeland (-0,18 %), Vesterålen (-0,32 %) og Ofoten (-0,21 %) har hatt nedgang i befolkningen fra 2017 til 2018. Indeks Nordland (2018) beskriver flere faktorer som årsaker til den svake befolkningsutviklingen. Stadig flere unge flytter bort for å studere eller jobbe, innvandringen er svært lav, og det skapes færre jobber sammenlignet med andre regioner i Nord.

Framskrevet prognose for befolkningsvekst

Framskrevne prognoser viser at Vågan kommune vil vokse fram mot 2030 og 2040. Siste befolkningsprognose basert på middels nasjonal vekst (hovedalternativet, MMMM), publisert hos SSB 2019, viser en økning i folketall i kommunen fra 2019 til 2030 på 674 innbyggere, og videre med 440 innbyggere mot 2040, slik at samlet folketall er anslått til 10709.

innbyggere i 2040. Størsteparten av veksten skjer i den voksne befolkningen, og spesielt de over 45 år, noe som tilsier at kommunen går mot en aldrende befolkning.

Tabell: Framskrevet prognose (MMMM) per 2019 – befolkningsvekst mot 2030 og 2040.

Aldersgrupper	2019	2030	Endring 2019 - 2030	2040	Endring 2030 - 2040
0 – 5 år	680	609	-71	618	9
6 – 12 år	752	748	-4	793	45
13 – 15 år	355	337	-18	345	8
16 – 19 år	492	429	-63	447	18
20 – 44 år	2976	3109	133	2978	-131
45 – 66 år	2775	2880	105	3014	134
67 – 79 år	1204	1428	224	1515	87
80 – 89 år	338	629	291	794	165
90 år og over	83	100	17	205	105
Vågan totalt	9595	10269	674	10709	440

Kilde: <https://www.ssb.no/statbank/table/11668/>

Årsaker til befolkningsvekst og utvikling av bostedsattraktivitet

Ut ifra statistikken vises en generell befolkningsvekst til Vågan kommune i løpet av de siste ti årene. Denne skyldes i stor grad tilflytting til kommunen, både fra inn- og utland. Den største veksten har skjedd ved en fortetting i området Svolvær – Kabelvåg, men det sees samtidig en dreining de siste årene der noe tilvekst også skjer i distriktene våre.

Det er i denne planprosessen gjennomført et større medvirkningsarbeid der kommunen har organisert innbyggerverksteder i alle tettstedene i kommunen. Dette arbeidet har hatt som mål å samle data om mulige årsaker til vekst, og å utforske mer om hva som er viktige kvaliteter for blant annet bolysten i de ulike distriktene og tettstedene i Vågan.

En rapport fra alle verkstedene, med beskrivelse av ulike funn og innspill fra hvert sted og en felles oppsummering, finnes på kommunens nettside:

[Rapport fra innbyggerverkstedene](#)

Det er også gjennomført en workshop med kommunestyret våren 2019, der fokus har vært på å identifisere Vågans unike steds kvaliteter og stedsidentitet, og videre hvordan Vågan kan være attraktiv for tilflyttere.

Funn fra de ulike arbeidene, sammen med planarbeidsgruppas drøftinger rundt tema, er sammenfattet i et arbeidsdokument kalt «Vågan kommune – satsning for befolkningsvekst og tilflytting», der det er oppsummert ulike aspekter ved fremtidig tilflytning og befolkningsvekst i Vågan kommune.

Dette arbeidsdokumentet ligger tilgjengelig på kommunens nettside:

[Arbeidsdokumentet «Satsning for befolkningsvekst i Vågan kommune»](#)

Hovedtrekkene fra de ulike medvirknings- og prosessarbeidene er videre implementert i samfunnsdelens plandokument, med tanke på utvikling av målsettinger og strategier, og har også vært med i utviklingen av ny visjon for planen.

Boligsituasjonen i Vågan

Boforhold

Kommunens matrikkelanalyse for 2018 oppgir at det er 5385 bruksenheter registrert som bolig i kommunen. Det er registrert til sammen 3419 eneboliger, tomannsboliger, rekkehus eller andre småhus, og videre 76 terrassehus eller blokker. Det er videre 257 registrerte bruksenheter som fritidsbolig i kommunen.

SSB sine tall for 2018 viser at 81,5 % av husholdningene i Vågan eier bolig (selveier eller andel/ aksje), mens 18,5 % av husholdningene leier bolig. På landsbasis er disse tallene 76,8 % og 23,2 %. Det er i snitt 2,16 personer som bor i hver husholdning. Per 2017 var det 10,8 % som bodde trangbodd, dvs. personer som bor i husholdninger der: 1) Antall rom i boligen er mindre enn antall personer eller én person bor på ett rom, og 2) Antall kvadratmeter er under 25 kvm per person.

Markedsetterspørsel etter boliger

Etterspørselen etter boliger i kommunen har de siste årene vært påvirket av flere hensyn. Siden 2008 har kommunen hatt en positiv befolkningsvekst, og en årlig positiv netto tilflytting. En annen faktor som også har påvirket etterspørselen i både det private og kommunale boligmarkedet er antall bosatte flyktninger i kommunen, som i de senere årene har vært oppe i 64 inkl. familiegjengeforeninger i 2015. Fra 2017 har dette tallet sunket betraktelig.

Kommuneprofilen viser at det ble omsatt 137 boligeiendommer i Vågan i 2018, til en gjennomsnittlig pris på kr. 2.807.000. Prisene er stigende de senere år, men det er store variasjoner innen de ulike tettstedene i kommunen og blant ulike typer boliger. Samtidig ble det ferdigstilt 47 nye boliger i kommunen i løpet av 2017, og videre ferdigstilt 25 nye i 2018.

<https://kommuneprofilen.no/>

Kommunalt disponerte boliger og boligsosiale hensyn

Kommunen vurderer via sitt eiendomsselskap, Vågan Eiendom KF, at den har god dekningsgrad på kommunale disponerte boliger, sett ut ifra befolkningsstørrelse. Disse fordeler seg slik:

Eierforhold	Antall
Kommunalt eide boliger	180
Kommunalt eide andeler i borettslag	57
Kommunalt innleide boliger/ boenheter	5
Private boliger/ andeler i brl. med komm. disp.rett	14
Totalt	256

Sammenliknet med tilsvarende kommuner av samme befolkningsstørrelse er Vågan på samme nivå som eksempelvis Vestvågøy (266 kommunalt disponerte boliger) og Hadsel (249 kommunalt disponerte boliger). Sortland ligger en god andel over disse kommunene med 348 kommunalt disponerte boliger. (SSB.no)

Vågan kommune utarbeider per i dag revidert boligsosial handlingsplan for perioden 2019 – 2022. Målgruppen er innbyggere som er vanskeligstilte på boligmarkedet eller som av ulike årsaker har behov for tilpasning/ tilrettelegging av bolig. Boliger eller institusjonsplasser for eldre og funksjonshemmede er ikke omfattet av denne planen, men inngår i eget kommunalt planverk. Med vanskeligstilte på boligmarkedet mener vi personer som ikke har mulighet til å skaffe seg og/eller opprettholde en tilfredsstillende bosituasjon på egenhånd. En

tilfredsstillende bosituasjon betyr at man bor trygt og godt, at en har en bolig som er tilpasset husholdets behov og økonomi, samt at en ikke står i fare for å miste denne. NAV vurderer at det per i dag i Vågan kommune er svært få personer som er bostedsløse, men at det hele tiden vil være noen. Bostedsløse klassifiseres ved en person som ikke disponerer egen eid eller leid bolig, eller som mangler et varig botilbud nå eller i nær fremtid.

Nasjonal strategi for boligsosialt arbeid (2014 – 2020) angir tre hovedlinjer i strategien:

1) *Felles ansvar – felles mål:*

- Alle skal ha et godt sted å bo
- Alle med behov for tjenester, skal få hjelp til å mestre boforholdet
- Den offentlige innsatsen skal være helhetlig og effektiv

2) *En særlig innsats overfor barnefamilier og unge:*

- Utleieboliger for barnefamilier skal være av god kvalitet og i et trygt bomiljø
- Midlertidige botilbud skal bare unntaksvis benyttes av barnefamilier og unge, og slike opphold skal ikke vare mer enn tre måneder
- Bostedsløshet blant barnefamilier og unge skal forebygges og reduseres

3) *Fra strategi til handling:*

- Kommunene har nøkkelrollen
- Direktoratene skal iverksette den statlige politikken

Per 2019 er det Vågan Eiendom KF som håndterer søknader og prosesser rundt boligsosiale behov og kommunalt disponerte boliger. Brukerne av boligene er ellers tilknyttet mange ulike tjenester, og inngår i en stor og variert målgruppe.

De kommunalt disponerte boligene i Vågan fordeler seg på følgende målgrupper:

Målgruppe	Antall
Ordinært utleie iht. vedtatte kriterier	144
Kommunalt ansatte	0
Private omsorgsboliger med kommunal disposisjonsrett	14
Omsorgsboliger for eldre og funksjonshemmede	70
Psykiatriboliger med bemanning	7
Habiliteringsboliger	20
Midlertidige/akutte boliger	0
Spesialtilpasset krevende leietakere (robust)	1

I denne oversikten inngår alle boliger, også de som ikke inngår i boligsosial handlingsplan. Kommunens omsorgsboliger er fordelt på Havly omsorgssenter i Svolvær (inkl. 1 med disposisjonsrett i borettslaget som ligger i samme bygg), Svolvær omsorgssenter i Svolvær, Valbakken borettslag i Svolvær (13 med disposisjonsrett) og Kabelvåg omsorgssenter i Kabelvåg (samme bygningskompleks som Marithaugen sykehjem). Totalt finnes 84 omsorgsboliger for eldre og funksjonshemmede. Det finnes videre ulike private boligstiftelser i Laukvika, på Gimsøy og i Digermulen, med boliger blant annet tilrettelagt for eldre. Det finnes blant annet ingen dedikerte boliger for kommunalt ansatte, men det tilstrebes å dekke også dette behovet.

Vågan kommune har bygget, ervervet eller kjøpt andeler i borettslag så langt tilbake som på 1960-tallet. De fleste av kommunens boliger og andeler er fra 1960- og 70-tallet. Siste boenhet ble ervervet i 2016. Med økende alder på boligmassen, kombinert med stor utskifting

og manglende vedlikehold, er vedlikeholdsetterslepet betydelig. Med unntak av omsorgsboliger har kommunen få kommunale utleieboliger med tilfredsstillende livsløpsstandard, og er dermed ikke egnet for enkelte funksjonshemninger. Det finnes et stort privat utleiemarked i Vågan, men også dette markedet har vært preget av den samme store etterspørselen som en har opplevd mot kommunale utleieboliger. Det er i tillegg ikke usannsynlig at alternativ utleie av boliger (eksempelvis AirBnB) periodevis kan medvirke til å presse utleiemarkedet. Det private leiemarkedet har en antatt tilsvarende varierende kvalitet som for de kommunale utleieboligene. (jf. Boligsosial handlingsplan 2019 – 2022).

Ulike behov for bolig

Gjennom innbyggerverkstedene har vi etterspurt hvor deltakerne ønsket å bo i framtiden. Basert på antall deltakere i disse verkstedene kan ikke disse svarene gi et helhetlig perspektiv rundt dette spørsmålet, men kan bidra med en indikasjon på mulige ønsker. Svarene viste at de aller fleste av de spurte ønsket å bo videre på det stedet der de bodde i dag, og det var en klar overvekt av de som ønsket å bo i eget hus. Det er tendenser til en større variasjon i ønsket bosted og boform i Kabelvåg og Svolvær, enn i de mindre tettstedene.

For å vurdere om det bygges tilstrekkelig med nye boliger i markedet i kommunen, kan man ta utgangspunkt i et eksempel basert på befolkningsvekst etter hovedalternativet hos SSB:

Forventet befolkningsøkning 2019 – 2030: 674 personer. Det er i snitt 2,16 personer som bor i hver husholdning. Dette vil indikere $674 \text{ personer} / 2,16 \text{ innen hver husholdning} = 312 \text{ nye husholdninger}$.

SSB sine tall for 2018 viser at 81,5 % av husholdningene i Vågan eier bolig (selveier eller andel/ aksje), mens 18,5 % av husholdningene leier bolig. Hvis det er behov for 312 nye husholdninger, hvorav litt over 80 % nyttiggjør eide boliger, tilsier dette et behov for ca. 240 nye boliger fram mot 2030. I tillegg viser erfaringstall fra tidligere boligprosjekter at rundt 25 % av solgte boliger nyttes som sekundærbolig. Behovet vil da bli 25 % høyere i markedet: $240 * 1,25 = 300 \text{ nye boliger}$.

Dette kan indikere et behov på ca. 300 nye boliger fram mot 2030, hvorav 70 % og økende bør være sentrert til Svolvær – Kabelvågområdet. Dette innebærer i snitt 28 nye boliger årlig. Per 2017 og 2018 ble det ferdigstilt henholdsvis 47 og 25 nye boliger i Vågan.

Det er tilrettelagt for bygging av tilstrekkelig med nye boliger ved de ulike tettstedene ved at arealplanen åpner for spredt bebyggelse i disse områdene. I de største pressområdene for utbygging i kommunen, Svolvær og Kabelvåg, ivaretas dette gjennom strategier som utarbeides i de nye byplanene for Svolvær og Kabelvåg. Planforslaget for byplan Svolvær har innarbeidet en boligstrategi der det skal avsettes plass til i overkant av 900 nye boenheter innenfor bygrensene fram til 2040. Det er foreslått områder for ny bebyggelse eller fortetting av eksisterende bebyggelse. Noen av disse innebærer fylling i sjø eller bygging nær markagrensa. Det er også foreslått områder for transformasjon fra industri til bolig i sentrumsnære strøk i Svolvær.

Samtidig vil det være vesentlig å samarbeide med fremtidige utbyggere om hva slags type boliger som bygges, for å sikre tilgjengelighet av den boformen som ivaretar kommunens attraktivitet. Behovet kan baseres på:

- Et økende behov for leiligheter for aldersgruppen 67+, noen også med kollektive/ felles sosiale løsninger
- Attraktive boliger for aleneboende – eksempelvis med ekstra gjesterom tilgjengelig

- Prisgunstige boliger for førstegangsetablerere eller personer med begrensede økonomiske muligheter

Det er viktig at alle boligprosjekter som utvikles i kommunen har gode bokvaliteter, der det er hensyntatt tiltak mot støv og støy, etablert gode sol- og lysforhold og opparbeidet grønne uteoppholdsarealer for variert bruk som innbyr til sosial rekreasjon og lek i trygge nærområder. Samtidig er det nødvendig å tilrettelegge for universell utforming og muliggjøre bruk av kollektive og miljøvennlige transportløsninger, slik som tilrettelegging av sikre skoleveier.

For flere av stedene i Vågan handler det også til dels om tilgjengeligheten av de eksisterende boligene på stedet. Vågan kommune er i dag eneste kommune i Nordland med lokal forskrift om nedsatt konsesjonsgrense (nullgrense) etter konsesjonsloven § 7, ofte kalt «boplikt». Forskriften gjelder for store deler av kommunen, og betyr at det er konsesjonsplikt for erverv av bebygd eiendom som er eller har vært i bruk som helårsbolig dersom eiendommen ikke skal brukes til helårsbolig.

Det ble i flere av innbyggerverkstedene ytret ønske om en tettere oppfølging av «boplikten», for å tilgjengeliggjøre boliger for salg eller langtidsleie til personer som ønsker å bosette seg permanent på stedet. Det er utbredt korttidsutleie rundt i kommunen via nettportaler som AirBnB, og det er kjent at det foregår korttidsutleie i boliger som per i dag er omfattet av «boplikten». Kommunen jobber per tiden med en egen utredning av fremtidig konsesjonsplikt for boliger, for å vurdere hvordan dette kan reguleres eller følges opp.

Boligsosial handlingsplan ivaretar utvikling av boligbehov for ulike grupper i samfunnet. Det nevnes her at det etter kommunens viten per i dag er igangsatt eller planlegges private boligprosjekter, som samlet sett utgjør et tresifret potensielt antall nye boenheter. De aller fleste av disse boenhetene vil nok være utilgjengelige for målgruppen som omfattes av den boligsosiale handlingsplanen, men det er en nærliggende antakelse at omsetning av disse og andrehånds boliger vil kunne frigjøre utleieboliger som kommer målgruppen til gode. Handlingsplanen nevner blant annet en utfordring med på finne tilfredsstillende boliger til ankomne flyktninger i kommunen de senere årene. Bosetting av flyktninger har sunket drastisk siste to-tre år, og vil dermed forminske denne utfordringen.

Framtidige kommunale tjenestebehov basert på forventet befolkningsutvikling

Lokale skoler og barnehager

I innbyggerverkstedene kom det mange innspill som handlet om lokale skoler og barnehager i distriktene for å bevare bostedsattraktiviteten. Vågan kommune har gjort politisk vedtak om en desentralisert skolestruktur etter nærskoleprinsippet. Dette innebærer en ivaretagelse av de fådelte skolene i de ulike distriktene i kommunen. De fleste av disse er organisert som oppvekstsentre med barnehage og skole fra 1. – 10.trinn.

Økende behov for eldreomsorg og helse- og omsorgstjenester

Vågan går mot en aldrende befolkning, det vil si at andelen innbyggere over 67 år er den som vokser mest. Allerede i 2030 er det estimert at Vågan vil ha en befolkning der 21 % er over 67 år. En aldrende befolkning innebærer med stor sannsynlighet et større behov for helse- og omsorgstjenester enn dagens befolkning. Rekruttering av kompetanse innen helse- og omsorgsfagene vil også kunne være et satsningsområde i årene framover. Per 2018 er det i

Vågan 81 personer i alderen 67 – 79 år, og 134 personer over 80 år, som bruker hjemmetjenester fra kommunen. Videre er det 26 personer mellom 67 og 79 år som bruker institusjonstjenester, og 53 personer over 80 år.

www.ssb.no/statbank/table/12003/

Vågan kommune planlegger å revidere sin kommunedelplan for helse- og omsorgstjenester, for å kunne legge en helhetlig og oppdatert plan som kan møte denne utviklingen og de ulike behovene som vil komme i befolkningen. Det har i medvirkningsprosessene kommet innspill på at mange eldre i kommunen ønsker å fortsette å bo på stedet der de bor i dag, og at de ønsker å bo hjemme i egen bolig så lenge som mulig. Dette vil påvirke et større behov for omsorgs- og hjemmetjenester for de eldre. Innspill i innbyggerverkstedene formidlet også ønske om lokale hjemmetjenester, også i distriktene. Det har også kommet innspill gjennom medvirkning om at eldre kan ønske seg kollektive boløsninger som legger til rette for sosiale behov, eller eldreboliger som er større enn de «tradisjonelle» eldreboligene, slik at det er mulighet for å ha lengre besøk av familie og venner.

Velferdsteknologi som løsning

Nasjonalt velferdsteknologiprogram er et samarbeid mellom KS, Direktoratet for e-helse og Helsedirektoratet som skal bidra til at flere kommuner tar i bruk velferdsteknologi.

Rundt 340 kommuner er med i prosjekter som skal ta i bruk velferdsteknologiske løsninger. Velferdsteknologi kan gi bedre tjenester for eldre som bor hjemme og pasienter i sykehjem, pasienter innen rus og psykisk helse, og personer med nedsatt funksjonsevne.

Bruk av velferdsteknologiske løsninger kan bidra til økt trygghet og bedre tjenester for brukere og pårørende. Erfaringer viser også at velferdsteknologi kan gi mer effektiv bruk av ressurser i helse- og omsorgstjenestene i kommunene.

Vågan kommune etablerte et prosjekt i 2016 innenfor Velferdsteknologi: «Lengst mulig aktiv i eget liv», og i mai 2017 søkte Vågan, Flakstad, Moskenes og Værøy, opptak i det Nasjonale programmet for Velferdsteknologi. Vågan kommune har velferdsteknologi som et av satsningsområdene i Kommunedelplan for helse- og omsorgstjenester 2014-2025.

Kommunene skal innføre velferdsteknologi for å møte framtidige demografiutfordringer, noe som vil bli en stor utfordring i perioden fram mot 2040. Kommunene skal blant annet videreutvikle trygghetsteknologi og mestringsteknologi til unge og eldre hjemmeboende, og pasientvarsling til de som bor på institusjoner, omsorgsboliger og boliger til habiliteringstjenesten, psykiatri og rus.

Vågan har over tid benyttet en del teknologi innenfor helse- og omsorgssektoren med svært vellykket resultat. Det er oppnådd økt trygghet, kvalitetsheving og effektivisering ved tiltakene. Helse- og omsorgssektoren har nå søkelys på å videreutvikle dette arbeidet for å møte framtidige utfordringer, implementere nye oppgaver, samt heve kvaliteten på tjenestene. Målet for prosjektet er å gjøre velferdsteknologi til en naturlig og integrert del av tjenestetilbudet innen 2020, og slik styrke kommunens muligheter for å tilby fleksible helse- og omsorgstjenester av god kvalitet, ut fra individuelle behov og på laveste og mest effektive omsorgsnivå.

Leve hele livet – en kvalitetsreform for eldre

Regjeringen har, gjennom Helse- og omsorgsdepartementet, startet arbeidet med kvalitetsreformen «Leve hele livet» (Meld. St. 15 (2017–2018)). Målet er at alle eldre skal få bedre hjelp og støtte til å mestre livet. «Leve hele livet» skal handle om de grunnleggende

tingene som oftest svikter i tilbudet til eldre: mat, aktivitet og fellesskap, helsehjelp og sammenheng i tjenestene. Det er fem hovedområder:

- Et aldersvennlig Norge
- Aktivitet og fellesskap
- Mat og måltider
- Helsehjelp
- Sammenheng i tjenestene

Vågan kommune ønsker å kartlegge status i kommunen i forhold til de ulike innsatsområdene i Stortingsmelding 15. Kommunen har søkt og fått innvilget prosjektmidler for å kartlegge utfordringer og forbedringspotensiale, samt lage oversikt over ressurser og begrensninger kommunen har i forhold til valgfrihet, brukermedvirkning, aktiviteter, trygghet og forutsigbarhet på levering av tjenester. Prosjektet skal avklare hvordan kommunen i størst mulig grad må innrette seg for å levere tjenester av en slik kvalitet som innbyggerne forventer. Kommunen har mål om å skape de gode pasientforløpene med medbestemmelse og deltakelse hos de eldre, forebygge ensomhet, og øke aktivitetsnivået ved hjelp av frivillighet. Per i dag gjøres det allerede gode tiltak for å ivareta og utvikle disse perspektivene.

Eksempler på tiltak innenfor område «aktivitet og fellesskap»:

- Aktivitør med utdanning i frivillighetskoordinering
- Samarbeid med livsgledebarnehager.
- Rickshaw sykler
- Aktivitetsvenn
- Memoria– et verktøy for kommunikasjon på nettbrett med utgangspunkt i brukers livshistorie
- Inn på Tunet på Helle Gård og Stall Fagerbakken, begge sertifiserte IPT gårder.

Eksempler på tiltak innen område «mat og måltider»:

- Endrede måltidsrutiner på alle sykehjem
- Fellesbespisning i omsorgsboliger
- Systematisk ernæringsarbeid – alle brukere kartlegges om de er i ernæringsmessig risiko

Eksempler på tiltak innen område «helsehjelp»:

- Hverdagsrehabilitering
- Forebyggende hjemmebesøk
- Pårørendeskole og samtalegrupper for personer med demens i nær familie
- Personsentrert omsorg til personer med demens - VIPS

Eksempler på tiltak innen område «sammenheng i tjenestene»:

- Deltakelse i to læringsnettverk for gode pasientforløp.
- Aktivitetsvenn
- Velferdsteknologiprojektet
- VIPS

Oppsummerte utfordrings- og utviklingsmomenter for befolkningsvekst og bosetting i Vågan:

- Fokus på stedsutvikling med utvikling og vern av de unike kvalitetene vi finner i Vågan er viktig for å opprettholde og videreutvikle kommunens attraktivitet.
- Fortsatt befolkningsvekst mot 2030 og 2040 krever god planlegging i forhold til boligutviklingen
- Planleggingen må sørge for at kommunen i privat og kommunalt boligmarked har god tilgjengelighet av de ulike typer boliger som det er behov for
- Videre utvikling av gode bomiljø med tilgang på sosiale aktiviteter, møteplasser og tilbud
- God integrering av alle nye innbyggere i lokalmiljøet og tilrettelegge for varig bosetting
- Kommunalt tjenestetilbud tilpasset den demografiske utviklingen i kommunen
- Varierende behov for skole- og barnehageplasser i ulike deler av kommunen
- Økende behov for eldreomsorg og helse- og omsorgstjenester
- Videre utvikling av velferdsteknologi og arbeid med kvalitetsrefomen “Leve hele livet”

Folkehelse, oppvekst og levekår

I samfunnsdelens planprogram er det beskrevet utredningsbehov for dette området:

- Kommunens utviklingspotensiale i forhold til miljømessig og sosial bærekraft?
- Framtidige folkehelse-, levekårs-, og oppvekstforhold som kan skape utfordringer?

Oppvekst og levekår

Kommunens satsning på gode og trygge oppvekstmiljø og levekår er av stor betydning for folkehelse, trivsel og livskvalitet i lokalsamfunnet. Med oppvekst- og levekårsforhold menes for eksempel økonomiske vilkår, bo- og arbeidsforhold, og utdanningsforhold, herunder også barnehagedekning/ kvalitet og helsetilbud til barn og unge. Levekår defineres i et samspill mellom individuelle faktorer, ressurser og hvilke muligheter en har til å realisere disse på arenaer som skole, arbeid og fritid. Oppvekst og levekår er viktige premisser for helse og livskvalitet, og for hvordan helse fordeles i befolkningen. Mange helseutfordringer er nært knyttet til sosiale levekår.

Norge har et godt velferdssystem som skal ivareta alle etter behov. Samtidig ser vi at de sosiale forskjellene er økende. Sosiale forskjeller utspiller seg langs hele den sosiale samfunnsstigen, og er ikke kun begrenset til å handle om fattigdomsproblematikk eller om de få som er utenfor. Det er betydelige sosiale forskjeller i helse og levevaner i den norske befolkningen, både blant barn og voksne. De sosiale helseforskjellene gjelder for nesten alle sykdommer, skader og plager, og i alle aldersgrupper.

Nordland har lavere sosial ulikhet i levealder enn hele landet. Allikevel er det store sosiale forskjeller i levealder i Nordland, og forskjellen mellom utdanningsgruppene øker. I Vågan kommune er det 4,4 års forskjell i forventet levealder mellom de med grunnskole og de med universitet eller høyskole som høyeste utdanning. På landsbasis ligger dette snittet på 5 år. Relatert til levekår er livskvalitet av stor betydning. Livskvalitet handler både om materielle levekår og hvordan livet oppleves. Den subjektive livskvaliteten handler om hvordan livet oppleves for den enkelte og omfatter både positive følelser og positive vurderinger som livstilfredshet, mestring og mening. Den subjektive livskvaliteten kan variere fra god til dårlig, og kan oppleves som god selv under sykdom og på tross av helseplager og andre belastninger. Den objektive livskvaliteten handler om hvor god livssituasjon man har - som objektiv helsetilstand og funksjonsevne, materielle levekår, arbeidsoppgaver og fritidssysler.

Forebygge og fremme helse framfor å reparere

Vågan kommune vedtok i 2017 egen kommunedelplan innenfor tema folkehelse. Planen bygger på visjonen «Helse i alt vi gjør». Det tar utgangspunkt i at det kommunale ansvaret ligger i å redusere mengden av ytre faktorer som kan gi negativ påvirkning på folkehelsen, samtidig som man vil stimulere og legge til rette for at enkeltindividene velger en helsefremmende livsstil. Tilretteleggingen må skje i de ulike sektorene i kommunen, i samspill med hverandre. Strategiene i folkehelseplanen utgår fra prinsippene om universelle tiltak – rettet mot de som trenger det mest, og tidlige intervensjoner – både i årsakskjeden og i livsløpet. Det er derfor et stort fokus på den yngste gruppen innbyggere – barn og unge – når vi planlegger innenfor samfunnet. Dette betyr ikke at de andre gruppene i befolkningen er

mindre verdifulle eller viktige for samfunnet, men belyser viktigheten av å starte arbeidet tidlig for å tilrettelegge for gode og lange liv for kommunens innbyggere.

Tidlig innsats for barn og unge

Det utarbeides per 2019 ny Kommunedelplan for oppvekst og inkludering i Vågan. Denne er sendt på høring oktober 2019. Slik arbeidet er presentert til høring og ettersyn, er hovedstrategien for kommunedelplanen ”Tidlig innsats” – som handler om å gi hjelp så tidlig som mulig i livet til et menneske, enten utfordringene oppdages i barnehagealder eller senere i livet. Ved tidlig innsats unngås at vanskeligheter blir unødvendig store eller at det oppstår tilleggsutfordringer som kunne vært unngått. Planen dekker tjenesteområdene innen Programområde Oppvekst og inkludering, og har samtidig fokus utover dette på andre tjenester som ligger utenfor programområdet, men som er viktige for barn og unges liv. Dette omfatter allmenn kultur og idrett, frivillighetskoordinator og folkehelsekoordinator. Kultur i Vågan KF tilbyr også aktiviteter for barn og unge.

Planarbeidet har fokus på oppvekstvilkårene for kommunens barn og unge mellom 0 og 24 år, helt fra første møte med jordmor til man er ferdig som elev i den videregående skolen og skal møte arbeidslivet. Planarbeidet er knyttet opp mot ti artikler i FNs barnekonvensjon, der Fylkesmannen i Nordland sin arbeidsmodell for kommunene i Nordland: «Vårres unga – Vårres framtid.

Hovedmålsettingene i planforslaget til ny kommunedelplan vil også implementeres videre i arbeidet med samfunnsdelen:

- Barn og unge i Vågan kommune skal oppleve å ha gode relasjoner til andre barn og voksne i hjemmet, i barnehagen, på skolen og på fritiden.
- Vågan kommune vil legge til rette for utvikling av god fysisk og psykisk helse for alle barn og unge i kommunen.
- Barn og unge i Vågan skal gjennom sin oppvekst i kommunen oppleve et trygt og godt oppvekstmiljø, der de rustes til et videre godt liv som individ og medborger.
- Barn og unge i Vågan kommune skal være inkludert i varierte, tilpassede og tilgjengelige kultur- og fritidstilbud.
- Vågan kommune skal ha god tverrfaglig samhandling til beste for hvert enkelt barn i kommunen.

Familieenheten – et koordinert tjenestetilbud for barn og unge

Siden 2011 har de kommunale tjenestene for barn og unge i Vågan vært koordinert i Familieenheten. Her inngår tjenestene barnevern, PPT, helsestasjon, jordmor, logoped, habilitering barn og unge, og rådgiver forebygging barn og unge, samlokalisert i en felles enhet. Målet er god tverrfaglig dialog og samhandling til beste for hvert enkelt barn i kommunen.

Barnehage, grunnskole og videre utdanning

Det finnes totalt 17 barnehager i kommunen, hvorav 7 kommunale (2 større lokalisert i Svolvær og Kabelvåg), og 5 mindre ved de ulike oppvekstsentrene rundt om i kommunen. Barnehagedekningen er god, og har vært relativt stabil siste fem år. De fleste barnehagene har pedagogisk utdannet personell i stillingene som krever dette. Alle barnehagene er godkjente etter forskrift om miljørettet helsevern. Per 2019 er alle kommunens 17 barnehager godkjente etter Nordland fylkeskommunes kriterier for “helsefremmende barnehager”.

Tabell: Andel barn i alder 1- 5 år med barnehageplass

2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
85,7 %	87 %	85,9 %	88,8 %	88,1 %	88,4 %	85,8 %

www.ssb.no/kommunefakta/vagan

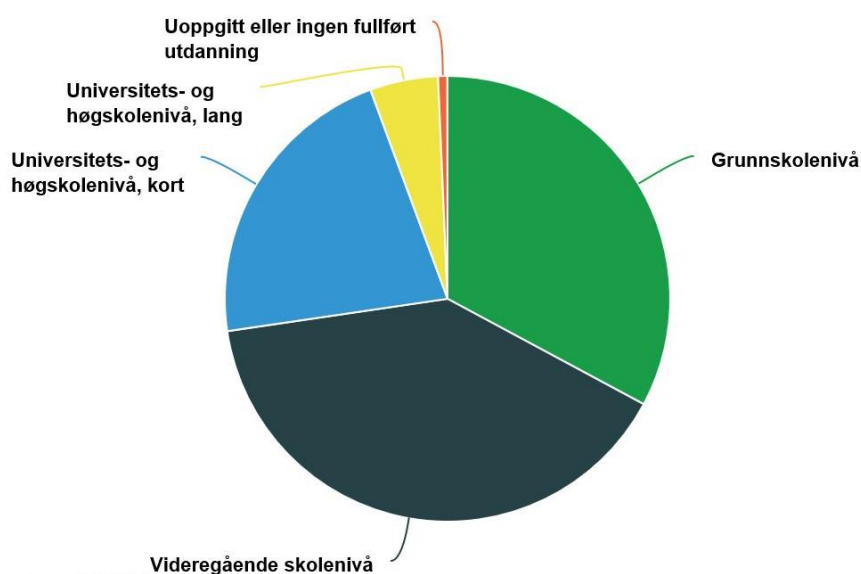
Per 2019 er det 470 barnehageplasser i kommunen fordelt på store og små barn. Framskrevet prognose fra SSB, basert på hovedalternativet (MMMM) viser at det i 2030 vil være 511 barn i alderen 1 – 5 år i kommunen.

Skolestrukturen i Vågan kommune er desentralisert med 7 fådelt skoler ute i distriktene og to sentrumsskoler i Svolvær og Kabelvåg. Fådeltskolene varierer i størrelse fra rundt 10 til 50 elever. Kabelvågskolen har ca. 320 elever, mens Svolvær skole har ca. 560 elever. Det finnes også en privat grunnskole i kommunen; Ørsnes privatskole, med ca. 50 elever. Det er stor geografisk spredning på skolene. Dette gjenspeiler beboelsesstrukturen i kommunen med to større sentra og mange små bygder.

Kommunen drifter i tillegg VIO; Vågan innvandrer- og opplæringscenter med norskopplæring og grunnskole for voksne, samt Vågan kulturskole som tilbyr opplæring i ulike instrumenter, sang, dans, drama, tegning og maling. Kulturskolen tilbyr programfag musikk i samarbeid med Aust-Lofoten videregående skole og korps i skolen til Svolvær og Kabelvåg skole. Det finnes en fylkeskommunal videregående skole lokalisert i kommunen; Aust-Lofoten videregående skole. Denne har et variert studietilbud innen helse- og oppvekstfag, service og samferdsel, påbygging, voksenopplæring, studiespesialisering, byggfag, teknikk- og industriell produksjon (TIP). Elevantallet er på mellom 350 – 400 elever. Det er også en fylkeskommunal fagskole; Lofoten reiselivsfagskole, og en privat fagskole; Nordland kunst- og filmfagskole, i kommunen, samt Lofoten folkehøgskole, og ulike desentraliserte høyere studier via Universitetet i Tromsø.

Utdanningsnivå og frafall

Høyeste fullførte utdanningsnivå for personer 16 år og over

Kilde: www.ssb.no/kommunefakta/vagan

Folkehelseprofilen (2019) viser at Vågan ligger noe lavere enn snittet i Norge når det gjelder utdanningsnivå, der 74 % av befolkningen mellom 30 og 39 år har VGS eller høyere utdanning, mot 81 % på landsbasis. Utdanningsnivå og inntekt har statistisk sett stor innvirkning på helsetilstand. Samtidig viser Folkehelseprofilen at det er lavere utdanningsforskjell i forventet levealder i Vågan enn nasjonalt, med 4,4 år mot 5 år. Dette kan tyde på at vi har lavere sosiale forskjeller basert på yrke i kommunen, der flere har funnet gode arbeidsplasser i yrker som ikke nødvendigvis krever høyere utdanning. Folkehelseprofilen for 2019 viser samtidig til en videre nedgang i frafall fra videregående skole fra tidligere år, som nå ligger på 25 % mot 21 % på landssnittet. Regionale tall på fylkesnivå er tilsvarende som Vågan med 25 %.

Arbeidsledighet og uførhet blant de unge

Tall fra SSB (november 2019) viser at det er en registrert arbeidsledighet på 1,8 % i kommunen, målt blant de som er mellom 15 – 74 år, en nedgang på 0,8 % fra 2018. Aldersfordelt er den noe større i gruppen 15 – 29 år med 2,2 % enn gruppen på 30 år og opp som har 1,7 %. Samtidig viser tall per 2018 at 1,8 % i aldersgruppen 18 – 24 år, og 2,7 % i aldersgruppen 25 – 34 år, er registrert uføre. Denne utviklingen har vært økende for begge disse aldersgruppene de senere år.

www.ssb.no/statbank/table/10540/ , www.ssb.no/statbank/table/11715/

NEET – Not in Employment, Education or Training

Internasjonalt brukes begrepet NEET, (Not in Employment, Education or Training) om gruppen unge under 30 år som faller utenfor både arbeidsliv, utdanning og annen form for opplæring. NEET består av personer i svært ulike livssituasjoner. Noen kan velge å ta et friår fra utdanning eller jobb. Andre tar seg fri noen måneder etter endt utdanning før man begynner å søke etter jobb. De er altså på vei fra en aktivitet til en annen, og inngår i NEET-gruppen kun for en kortere periode. En annen gruppe er de som etter endt utdanning blir gående arbeidsledige på ubestemt tid. Andre igjen slutter med aktiv arbeidssøking og gir også opp å fullføre utdanningen, slik at de blir værende inaktive på mer varig basis. Foruten disse gruppene vil det også være noen med så store helseproblemer at de kan være mindre aktuelle for både utdanning og jobb.

I Norge er det rundt 70 000 unge i alderen 15 – 29 år som faller inn under kategorien NEET. Estimerte tall fra Nordland Fylkeskommune tilsier at dette gjelder rundt 14 % av unge i denne aldersgruppen i Nordland. Dette gir langvarige konsekvenser for den enkeltes liv, og er samtidig et uløst potensiale i forhold til behovet for arbeidskraft som finnes i fylket.

Aktivt arbeid mot frafall

Vågan kommune arbeider aktivt mot frafall, blant annet gjennom skolens elevtjeneste og skolehelsetjeneste. Det ble i 2018 tilsatt ungdomslos ved ungdomstrinnet på skolene i Svolvær og Kabelvåg, som et ytterligere styrkingstiltak rettet mot å forebygge frafall og utenforskap.

En videre viktig faktor der kommunen kan bidra til å forhindre frafall og samtidig sørge for verdifull og nødvendig kompetanse for kommunen i framtiden, er opprettelse av lærlingeplasser for å sikre at yrkesrettede løp kan fullføres, og ende opp i fagbrev for alle studenter uten forsinkelse. Vågan kommune er en av de kommunene i Nordland som tilbyr godt med lærlingeplasser, der vi scorer «grønt» hos fylkeskommunen. Det vil si at vi har mer enn 2 lærlinger per 1000 innbyggere. På siste statistikk hadde vi 22 løpende kontrakter, med

lærlinger innen helsefagarbeider, barne- og ungdomsarbeider og IKT. Det finnes et potensiale også innen andre fag, eksempelvis har vi tidligere hatt lærlinger innen anleggsmaskinfører, kontor- og administrasjonsfaget og feier. Vågan Eiendom har tidligere hatt tømmerlærlinger, og kunne også hatt bygghandverker og renholdsfag.

Et godt samarbeid med NAV og arbeidsmarkedsbedrifter er også av betydning for å følge opp og tilrettelegge for ulike grupper som potensielt kan falle utenfor.

Trivsel og miljø blant barn og unge i kommunen

De nasjonale tallene fra Ungdata fra 2018 bekrefter bildet av en veltilpasset, aktiv og hjemmekjær ungdomsgenerasjon. Det er allikevel tegn som peker i retning av et brudd i skikkelighetstrenden, i form av en økning i kriminalitet og problematferd som nasking, hærverk, bruk av hasj/marihuana og skader grunnet vold, spesielt hos gutter. Selvrapporterte fysiske og psykiske helseplager fortsetter å øke. Andelen som opplever ensomhet har aldri vært høyere i Ungdata sin målingstid. Bruk av reseptfrie medikamenter er forholdsvis høy, og i midten av tenårene sier hver fjerde jente at de bruker slike medikamenter en eller flere ganger i uken. Videre vises også en tendens til at færre trives på skolen, at flere kjeder seg nå enn før og det er flere som gruer seg til å gå på skolen.

Våren 2019 ble det gjennomført en ny UngData-undersøkelse ved kommunens ungdomstrinn og videregående skole, som gir oss et fornyet innblikk i barn og unges opplevelse av egen hverdag i kommunen. Resultatene viser noen endringer fra undersøkelsen i 2016. Et gjennomgående trekk i UngData er at ungdommene i 2019 er mindre fornøyde enn de var i 2016, og de har mindre framtidstro og optimisme. Tidstrend fra 2016 til 2019 viser at det er noe nedgang i andelen som tror de vil leve et lykkelig liv eller som tror de vil ta høyere utdanning. Videre er det en markant økning i andelen som tror de vil oppleve arbeidsledighet. Dette er i tråd med generelle samfunnstendenser. Samtidig har det aldri vært så mange unge som tar høyere utdanning som nå, noe som gjenspeiler en utdanningsorientert ungdomsgenerasjon.

UngData (2019) viser at nesten 90 % av ungdommene trives på skolen i Vågan. På landsbasis har andelen unge som trives på skolen sunket hvert år siden 2012, og denne trenden ser vi også noe til i vår kommune. Det er flere som skulker skolen, og det er en betydelig større andel som føler seg mobbet, rundt 12 % i Vågan mot 7 - 8 % i landet for øvrig. Dette kan tyde på en utvikling av et litt tøffere miljø i kommunen. Tallene viser også at flere har opplevd trusler om vold eller er utsatt for vold fra voksne eller jevnaldrende. Forekomsten er høyest hos guttene på ungdomstrinnet, spesielt i 10.klasse. Opptil en tredjedel av unge i Vågan har rapportert at de har blitt utsatt for negative opplevelser via nett eller mobil. Dette inkluderer digital mobbing med bilder, sårende kommentarer, utestengelser eller trusler.

UngData (2019) forteller oss at de unge fortsatt bruker mye tid på skjerm, der fire av fem ungdommer bruker mer enn to timer foran skjermen hver dag, utenom skolen. Det er tydelige kjønnsforskjeller, der guttene bruker mest tid på elektroniske spill, mens jentene bruker tid på sosiale medier. Internett har gjort behovet mindre for å møtes fysisk, og mange bruker mye tid på å være sosiale via nett. Hjemmet er blitt et stadig viktigere oppholdssted for de unge, og den nasjonale trenden der de tilbringer stadig mindre tid sammen med venner hjemme hos hverandre, bekreftes også i UngData.

Rus og kriminalitet blant barn og unge

Vågan kommune arbeider etter SLT-modellen i et tverrfaglig samarbeid mellom kommunale tjenester og politiet. Politiet arbeider aktivt med å avdekke risikomiljøer for rus og kriminalitet, og enkeltindivider blir fulgt opp i samarbeid med politi, SLT og skole. Det har

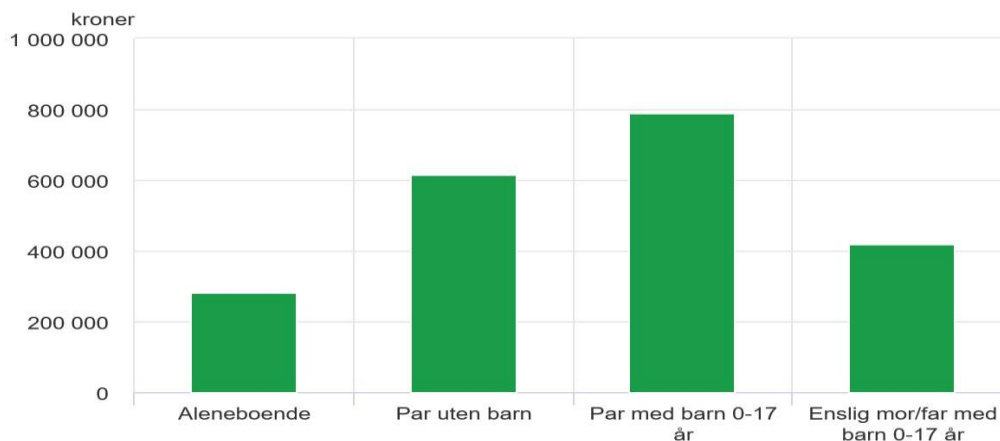
tidligere blitt avdekket risikomiljø med alder fra 10.klassetrinn og VGS- elever. Avdekte forhold omhandlet narkotika, vold og sedelighetssaker. I dag er akkurat dette miljøet oppløst, men man ser at det er behov for å være på vakt for å unngå nyetablering av slike miljøer. Det er de siste årene benyttet ruskontrakter i oppfølging av unge rusmisbrukere. I 2018 var det etablert 11 slike kontrakter, og hittil i 2019 er det etablert 6 kontrakter. Fram til nå har SLT-koordinator og politiet opplevd 100 % rehabiliteringseffekt i dette tiltaket, der effekten ligger i tidlig intervensjon.

Politiets tall viser at det i perioden 2013 til 2017 var registrert 84 lovbrudd begått av personer under 18 år. Av dette var 80 registrert på mannlige personer, og kun fire på kvinner. Videre i perioden 1. januar 2018 til 8. mai 2019 var det registrert 20 saker med lovbrudd begått av person under 18 år. Gjennom kommunens samarbeid med politiet om oppfølging av ruskontrakter erfares det at det er forholdsvis enkelt å skaffe narkotiske stoffer i Vågan. Bruk av rusmidler som tobakk, alkohol og hasj/ marihuana er noenlunde tilsvarende landssnittet (UngData, 2019). I 2019 er det 2 % av ungdomsskoleelevene har brukt hasj eller marihuana siste år. Det er en markant økning i andel (10%) som har blitt tilbudt hasj/ marihuana. På videregående skole forteller 18 % av elevene på VG1 at de har brukt hasj/ marihuana det siste året. Over halvparten av elevene på VG3 har blitt tilbudt hasj/ marihuana. Andelen som røyker har økt fra 1 til 2 %, og andelen som snuser har økt fra 2 til 3 %. Tall for alkoholbruk viser at 12 % av ungdomsskoleelevene har vært tydelig beruset. Andelen er størst blant guttene, og økende utover ungdomstrinnet. Det er bekymringsfullt at 12 % av 10.klasseelevene og 30 % av elevene på VG1 får lov av foreldre å drikke alkohol. Hele 23 % av 10.klassingene har svart at de ikke vet om de får lov av foreldrene å drikke alkohol. I Ungdata-undersøkelsen fra 2016 rapporterte 96 % av ungdommene i kommunen at de følte seg trygge i nærområdet. I 2019-undersøkelsen har dette tallet sunket til 86 %.

Barn i lavinntektshusholdninger

Forskjeller i levekår og livskvalitet blant barn og unge henger tett sammen med foreldrenes sosiale og økonomiske status. Folkehelseprofilen for Vågan (2019) viser at 10 % av barn fra 0 – 17 år i Vågan kommune bor i husholdninger definert som lavinntektshusholdninger (ny definisjon hos SSB). Kommunen ligger således på samme nivå som fylket (9,2 %), og nasjonale nivåer (9,2 %). Videre er det 21 % av de unge som bor trangt, sammenliknet med 19 % på landsbasis. Andel voksne over 45 år som bor alene ligger på 26,9 % mot 25,4 % i landet forøvrig. 17 % av barna i kommunen har enslig forsørger. Barnehageåret 2017/ 18 var det 35 barn som hadde gratis kjernetid som følge av lav inntekt. Det er en betydelig forskjell i medianinntekt blant de ulike typer husholdninger i kommunen.

Inntekt etter skatt for husholdningene

Kilde: Inntekt og formuesstatistikk for husholdninger, Statistisk sentralbyrå

www.ssb.no/kommunefakta/vagan

Å leve i fattigdom som barn kan påvirke barnets nåværende livskvalitet, og fremtidige muligheter i livet. I et land som Norge, der den generelle levestandarden er høy, er det vanlig å bruke definisjoner av fattigdom som handler om mer enn fysisk overlevelse. Det betyr at fattigdom ikke bare handler om mangel på mat, klær og tak over hodet. I dag innebærer fattigdom også det å mangle muligheter for å delta sosialt, på lik linje med resten av samfunnet (Fløtten, 2008). Denne måten å definere relativ fattigdom på, stammer fra Townsend (1979):

«En person er fattig dersom vedkommende mangler ressurser til å delta i samfunnets aktiviteter og å opprettholde den levestandarden som er vanlig i dette samfunnet.»

Bufdirs barnefattigdomsindikatorer tar utgangspunkt i en slik forståelse av fattigdom, der man bruker lav inntekt som et mål. Det vil si husholdninger med en inntekt som er lavere enn 60 % av medianinntekten i Norge. Bufdir sine tall fra 2017 viser at 10,2 % av barn i Vågan kommune inngår i denne statistikken. (bufdir.no)

UngData påpeker at det er opplevelsen av dårlig økonomi som kan være negativ for den enkeltes psykiske helse. Samtidig viser undersøkelsen at unge med lav sosioøkonomisk status blant annet opplever mer mobbing og at færre blant denne gruppen tror de vil ta høyere utdanning. På den måten fortsetter den ”sosiale arven” og sosiale helseforskjeller opprettholdes og forsterkes. Det er behov for en helhetlig og koordinert oppfølging av lavinntektsfamilier, der fokus blant annet bør være i forhold til kvalitetsmessige boforhold og inkludering i fritidsaktiviteter. Samordning av informasjon og løsningsorientert samhandling mellom tjenester og brukere er viktig for å forhindre de negative konsekvensene av fattigdom blant kommunens innbyggere.

Minoritetspråklige barn

Per 2019 er det rundt 14 % innvandrere innenfor Vågans befolkning, og innvandring utgjør en betydelig del av kommunens tilflytning. Antall minoritetspråklige barn i barnehage per desember 2017 var 68 barn. Per oktober 2017 var det 89 barn i kommunen som mottok særskilt språkopplæring i norsk i grunnskolen.

Innvandringen til Vågan skjer på grunnlag av mange ulike årsaker, blant annet arbeid, studier eller flukt. Vågan kommune har bosatt mange flyktninger i forhold til folketall de senere årene, og har hatt et stort asylmottak både for voksne og enslige mindreårige. Kommunen har egen avdeling for integrering og opplæring, og en egen flyktningehelsetjeneste.

Bosettingstallet vil reduseres de kommende årene på grunn av endrede flyktningestrømmer. Driften på asylmottaket opphørte pr.1. november 2017.

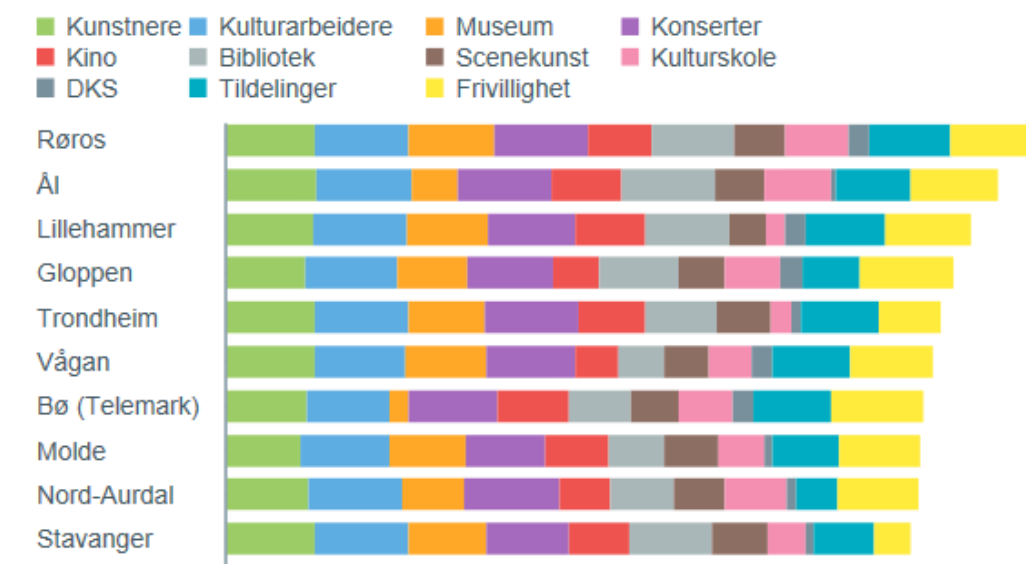
I følge folkehelseinstituttets folkehelse rapport fra 2014 vet vi at det er større helseutfordringer blant flyktninger enn i befolkningen forøvrig når det gjelder både psykisk helse og livsstilssykdommer. NAV sin rapport om Fattigdom og levekår i Norge (2017) påpeker også at denne gruppen er høyt representert blant lavinntektsgrupper. Dette vil videre kunne påvirke oppvekst og levekårsforhold for bosatte flyktningebarn i kommunen. Det å falle utenfor på grunn av økonomiske og sosiale ressurser kan ha betydning for hvor god integrering innvandrere får i samfunnet vårt.

Kulturtilbud

Vågan kommune har et bredt kulturtilbud. Norsk Kulturindeks rangerer Vågan som nr 6 i Norge blant landets kommuner. Blant annet ligger Vågan på «Topp 20» innen kunstneretthet og antall kulturarbeidere. Av barn og unge mellom 6 og 15 år har 14,3 % plass i den kommunale kulturskolen. UngData har nasjonale tall?

Norsk Kulturindeks er en årlig oversikt over kulturtilbud og kulturaktivitet i norske kommuner, regioner og fylker, utarbeidet av Telemarksforskning. Indeksen er basert på registerdata fra en rekke offentlige etater, interesseorganisasjoner og foreninger. Målsetningen med Norsk kulturindeks er å beskrive det faktiske kulturtilbudet og den faktiske kulturbruken. Kommunene har ulike forutsetninger for å ha et godt kulturtilbud og en høy kulturaktivitet. Dette handler blant annet om kommuneøkonomi, størrelse, sentralitet og utdanningsnivå i befolkningen. Videre påvirkes kulturtilbudet også av kulturelle faktorer.

Topp 10 Kommune 2017

<http://kulturindeksen.no/>

Sosiale møteplasser og fritidsaktiviteter

Sett i forhold til kommunestørrelsen er det et stort tilbud av fritidsaktiviteter i Vågan. Det er etablert rundt 250 frivillige organisasjoner, lag og foreninger i kommunen, mange med godt medlemstall og god rekruttering. Dette er arenaer mange voksne og barn vil ha som sosiale møteplasser. Hovedvekten av organisasjonslivet, målt i medlemstall, antas å være på idrett og sportsaktiviteter, og innenfor kulturaktiviteter. I UngData (2019) gir 60 % av de unge positiv tilbakemelding i 2019 ved spørsmål om de er fornøyd med lokalmiljøet, en nedgang på 10 % fra 2016. Samtidig viser tallene at tre av fire opplever tilbudet om idrettsanlegg som bra der de bor, og over halvparten opplever et bra kulturtilbud. Kollektivtilbudet scorer fortsatt dårlig i 2019, der kun en tredjedel av de unge opplever dette som bra. Manglende eller dårlig tilrettelagt kollektivtilbud kan for en del være en hindring i å delta ved ulike sosiale arenaer, spesielt for de som bor utenfor de store tettstedene i kommunen.

I 2016 ga 84 % av ungdommene i UngData tilbakemelding om at de savnet en møteplass på fritiden, eksempelvis fritidsklubb eller ungdomshus. I 2019 rapporterer 46 % at de opplever at

tilbudet til ungdom er bra når det gjelder lokaler for å treffe andre på fritiden (fritidsklubb, ungdomshus e.l.). Ungdomsklubb i Kabelvåg med oppstart i 2018 ser ut til å ha hatt en positiv virkning. Vi ser i samme tidsrom noe nedgang i antall unge som er med i fritidsorganisasjon, og noe nedgang i antall som trener i et idrettslag. Totalt sett er det 78 % av de unge i Vågan som trener mellom 1- 5 ganger i uka. En nasjonal trend er at unge slutter i organisert idrett i løpet av ungdomstiden. Mange av disse begynner på treningssenter eller trener på egen hånd. Nasjonale tall fra Helsedirektoratet sier at 80 % av all treningsaktivitet for de mellom 20 og 85 år er egenorganisert trening.

Inkludering og forebygging av utenforskap

Idrett og kulturaktiviteter kan for mange være kostbart. Folkehelseprofilen (2019) viser at 10 % av barn og unge i Vågan mellom 0 – 17 år lever i lavinntektsfamilier. Lav inntekt kan være med og begrense adgangen til å delta i ulike aktiviteter. Fritidsaktiviteter er en viktig sosial arena for barn og unge. Der skapes læring og mestring, og det er viktig for inkludering og integrering. Inkludering handler om deltakelse i alt fra barnebursdager og skoleavslutninger til fritidsaktiviteter og dagnadsaktivitet. For at alle barn og unge skal få mulighet til å delta i fritidsaktiviteter uavhengig av foreldrenes sosiale og økonomiske situasjon, kreves innsats og samarbeid. Det finnes ulike grep kommunen, i samarbeid med frivilligheten, kan ta for å inkludere flere barn og unge i fritidsaktiviteter. Frivilligheten er viktige pådrivere for å skape gode og levende lokalsamfunn, og har en viktig funksjon for å skape inkluderende møteplasser for mestring og tilhørighet.

Innvandrere er en befolkningsgruppe som ofte kan oppleve større grad av utenforskap. Hindringer for inkludering kan eksempelvis være på grunn av manglende språkkunnskaper, kulturforskjeller eller dårlig økonomi. Andre årsaker til utenforskap kan være nedsatt funksjonsevne. Mennesker med nedsatt funksjonsevne deltar ofte i mindre grad i samfunnets fellesskap enn resten av befolkningen. Det er viktig å ta hensyn til universell utforming av samfunnet vårt, slik at så mange som mulig kan delta aktivt, uavhengig av funksjonsevne. Et viktig moment i forhold til inkludering i sosiale miljøer og fritidsaktiviteter for både barn og voksne er tilgang på informasjon rundt eksisterende tilbud. Det kan være vanskelig å orientere seg rundt hvor dette finnes, da mye informasjon i dag er basert på digitale/ sosiale medier og tilgangen på denne informasjonen avhenger av hvilken tilknytning personer allerede har i et miljø. Tilrettelegging ved åpne invitasjoner, imøtekomende frivillige og god informasjonsflyt kan gi økt inkludering for flere grupper.

Uorganiserte aktiviteter og arenaer kan også være viktige sosiale møteplasser. Nasjonale UngData-tall (2018) viser at rundt 40 % av unge mellom 13 og 26 år velger å ikke delta i det organiserte idrettstilbudet. Deltakelsen blant innvandrerungdom er enda lavere. Selv om tilbudet av organiserte aktiviteter er bredt o kommunen, er det samtidig viktig å ha fokus på å skape inkluderende uformelle møteplasser for alle grupper, gjerne på tvers av alder, subkultur eller funksjon, eller på basis av felles interesser.

Helsetilstand i befolkningen

Med helsetilstand menes befolkningens helse målt ved ulike mål, for eksempel risikofaktorer, forebyggbare sykdommer, trivsel og mestringsressurser, eller med indirekte mål som sykefravær og lignende. Den viktigste enkeltfaktoren for folkehelsen i befolkningen er sosioøkonomisk status.

Levealder

Per 2019 er den forventede levealder for menn i Vågan 78,3 år mot 79,1 år forøvrig i landet. For kvinner er dette tallet 83 år i Vågan mot 83,3 år nasjonalt. Det er en utdanningsforskjell på 4,4 år knyttet opp mot forventet levealder, noe som er mindre enn det nasjonale nivået på 5 år (Folkehelseprofilen).

Sykefravær og livsstilsbetingede sykdommer

Per 1. kvartal 2019 var det et legemeldt sykefravær på 6 % blant arbeidstakerne i Vågan (SSB). Kjønnssfordelt var dette sykefraværet 4,4 % for menn og 7,9 % for kvinner. Kommunen ligger per 2019 relativt jevnt i forhold til antall tilfeller livsstilsbetingede sykdommer, sett opp mot resten av landet. Forekomst av hjerte- og karsykdom er relativt likt som landet forøvrig, med 16,6 per 1000 innbyggere i Vågan mot 17,7 per 1000 nasjonalt. Nye tilfeller av lungekreft lå i 2018 også omtrent likt med landet forøvrig, med 57 per 100000 innbyggere mot 58 per 100000 innbyggere nasjonalt (Folkehelseprofilen). 304 personer per 1000 har muskel- og skjelettlidelser som blir behandlet i primærhelsetjenesten, mot 319 per 1000 nasjonalt. Vi vet i tillegg at det i denne gruppen skjuler seg mange med psykisk lidelse som har smerteproblematikk som hovedsymptom.

Skolehelsetjenesten vektmålinger blant kommunens 2.klassinger og 8.klassinger fra de siste tre skoleårene viser noe varierende tall, men kan indikere behov for mer oppfølging. Her måles BMI (kroppsmasseindeks) der BMI > 25 indikerer overvekt.

Tabell: Skolehelsetjenestens vektmålinger

	Skoleåret 2016/17		Skoleåret 2017/ 18		Skoleåret 2018/ 19	
ISO-KMI	2. kl. (105 elever)	8. kl. (104 elever)	2. kl. (84 elever)	8. kl. (118 elever)	2. kl. (91 elever)	8. kl. (120 elever)
>25	12,6 %	19,7 %	11 %	22,4 %	13,6 %	19,2 %
>30	2,1 %	2,08 %	3,4 %	3,5 %	4,5 %	2,4 %
>35	1,05 %	-	-	-	0,9 %	-
	15,75 %	21,78 %	14,4 %	25,9 %	19 %	21,6 %

Siste skoleåret var det en økning blant 2. klassingene som har en BMI over 25. Det var samtidig en nedgang blant 8. klassingene som har en BMI over 25. Folkehelseprofilen for 2019 viser samtidig at blant kommunens 17-åringer har 29 % en BMI >25, mot 28 % året før. Dette tallet er noe høyere enn nasjonale tall (23 %).

UngData (2019) bekrefter at de fleste ungdommene driver med en eller annen form for fysisk aktivitet, og kun 16 % har gitt tilbakemelding om at de aldri eller sjelden trener. Allikevel rapporterer kun 65 % av de unge at de er fornøyde med helsa si, det er en liten nedgang fra 2016. Det er stor variasjon i ungdoms kosthold, men på det positive er det en mye større andel som spiser jevnlig frukt og grønt, enn for eksempel godteri, i løpet av uka. Det ser ut til at vann er etablert som den mest brukte drikken, der tre av fire drikker vann hver dag. Noe under 20 % melder at de drikker energidrikk, brus og lettbrus hver dag.

Psykisk helse

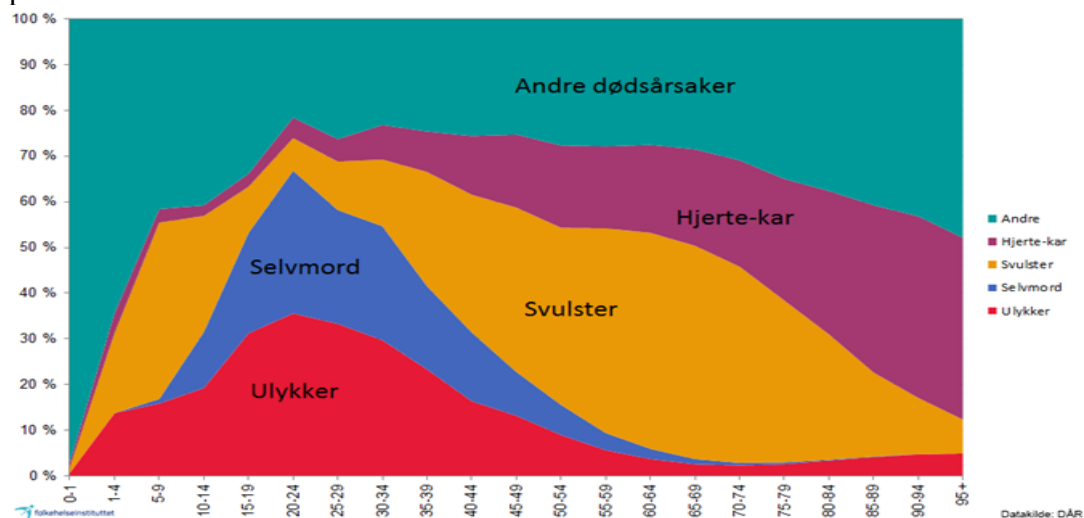
Folkehelseprofilen (2019) angir at det er 164 personer per 1000 innbyggere i Vågan som har psykisk lidelse som behandles i primærhelsetjenesten, mot 159 per 1000 på landsbasis. Psykiske plager kan defineres som tilstander som oppleves som belastende, men der symptombelastningen ikke er så stor at det kan stilles en diagnose. Psykiske lidelser benyttes når bestemte diagnostiske kriterier er oppfylt. Nasjonale tall viser at psykiske plager og lidelser er et økende helseproblem hos barn og unge i Norge. En regner at 15-20 % av barn og unge mellom 3 og 18 år til enhver tid vil ha nedsatt funksjon grunnet psykiske helseplager som tristhet, engstelse og atferdsproblemer. Om lag 8 % av barn vil ha så alvorlige problemer at de tilfredsstiller kriterier for en psykisk lidelse (rundt 70 000 barn). Psykiske lidelser i barne- og ungdomsårene øker risikoen for frafall i skolen, løsere tilknytning til arbeidsmarkedet, økonomiske vansker, utfordringer i relasjoner, rusmisbruk, samt dårligere psykisk og fysisk helse senere i livet.

En tidstrend i UngData i Vågan fra 2016 til 2019 viser en økning i antall unge som er plaget av depressive symptomer. En av fire plages også med ensomhet. Andelen er markant størst hos jenter på ungdomstrinnet. Tallene for ensomhet er noe høyere i Vågan enn landssnittet. De unge rapporterer også om ulike plager som eksempelvis bekymringer, motløshet, søvnproblemer, og håpløshet med tanke på framtiden. Mange unge sliter også med fysiske helseplager, i form av hodepine, magesmerter, nakke-skuldersmerter mm. 15 % av de unge bruker reseptfrie medikamenter minst ukentlig. Rundt 250 000 barn og unge i Norge har en eller to foreldre med psykiske plager som kan gå ut over deres fungering i hverdagen og 70 000 barn har foreldre har et alkoholkonsum som påvirker deres hverdagslige fungering.

Dødelighet, skader og ulykker

Nasjonalt har det vært en fordeling av dødsårsaker der vi ser store forskjeller blant de ulike aldersgruppene i befolkningen. Blant unge er ulykker og selvmord de vanligste dødsårsakene, mens dette skifter til kreftsykdom og hjerte/ karsykdom ved økende alder.

Bilde: Fordeling av utvalgte dødsårsaker etter alder, i prosent av alle dødsfall, gjennomsnitt perioden 2010-2015. Svulster er i hovedsak kreft.

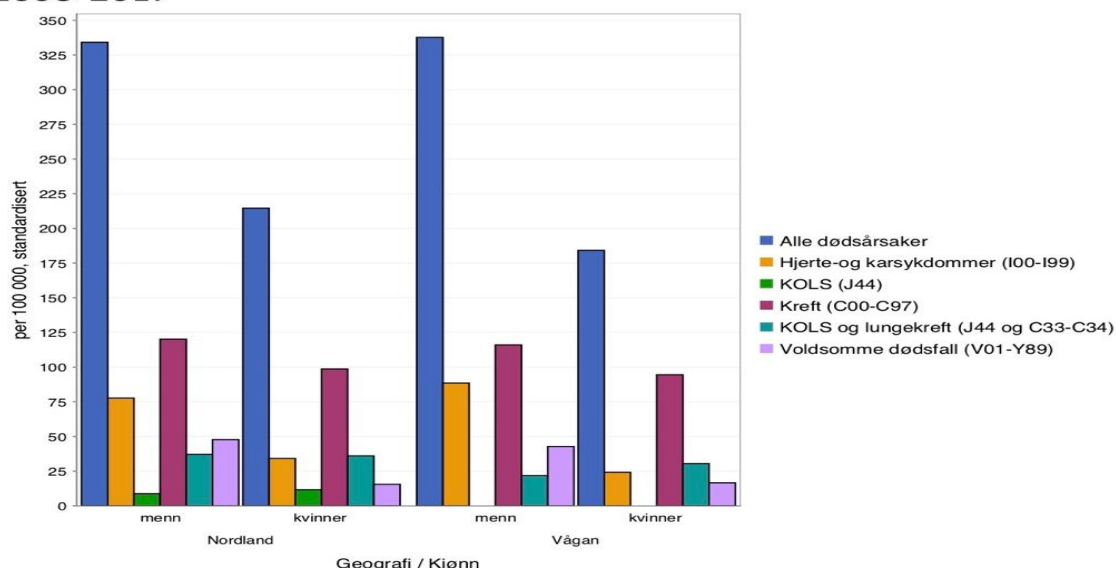

Kilde: FHI/Dødsårsaksregisteret.

I 2017 var det for første gang flere i Norge som døde av kreft enn av hjerte- og karsykdommer, viser oppdaterte tall fra Dødsårsaksregisteret ved Folkehelseinstituttet. Dødsfall på grunn av lungesykdom og demens er de nest hyppigste dødsårsakene.

Vågan kommune ligger jevnt med fylkesstatistikken når det gjelder de fleste dødsårsaker.

Dødelighet, tidlig død (B) - 0-74 år, per 100 000, standardisert, 2008-2017

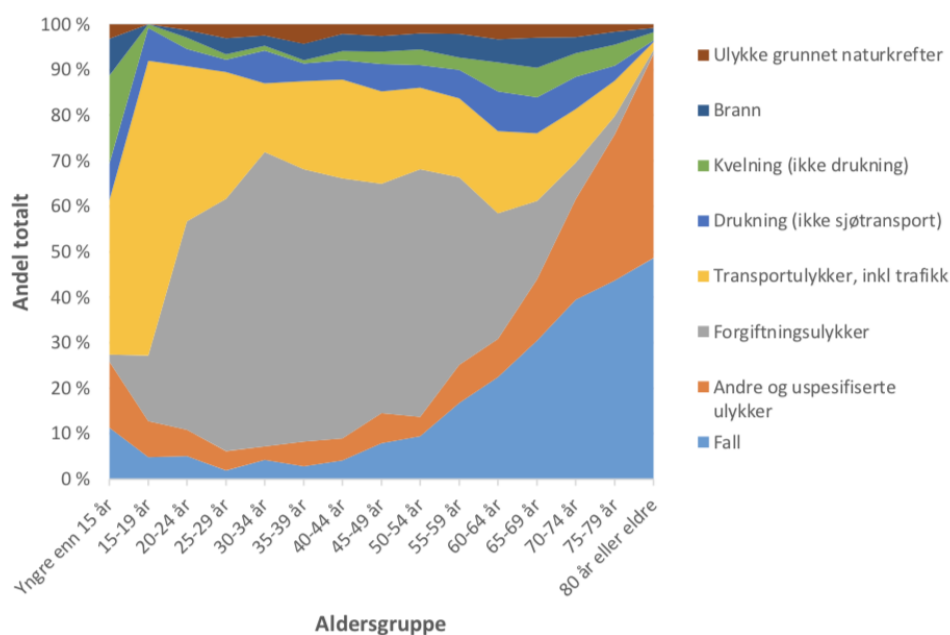

Link til ressurs: <http://khs.fhi.no/webview> | Opphavsrett: Folkehelseinstituttet (khs.fhi.no) | Kilde Dødsårsaksregisteret ved Folkehelseinstituttet | Side: 1 / 3

Kilde: Fhi.no

Nasjonalt melder Folkehelseinstituttet at det har vært en betydelig nedgang i dødsfall som følge av ulykker de siste tiårene. På tross av denne nedgangen er skader og ulykker fremdeles en viktig årsak til uhelse og død i Norge. Heldigvis har de fleste ulykker ikke dødelig utfall, men forårsaker hvert år mange personskader av ulik alvorsgrad. Disse skadene påfører samfunnet store kostnader og kan føre til vesentlig helsetap og redusert livskvalitet for det enkelte menneske. Skadefeltet har som helhet et stort potensiale for forebygging, der iverksetting av effektive tiltak i mange tilfeller kan gi umiddelbar virkning. Folkehelseprofil for Vågan 2019 viser at det var 15,8 per 1000 innbyggere som hadde skader behandlet i sykehus. Tallet var noe høyere enn fylkesnivå og nasjonalt, med hhv 14,4 % og 13,7 %.

Statistikk fra Dødsårsaksregisteret (DÅR) viser at det inntreffer om lag 2 500 voldsomme dødsfall hvert år i Norge, tilsvarende 6 % av alle dødsfall. Tre av fire voldsomme dødsfall skyldes ulykker, mens de resterende hovedsakelig er selvmord. I samtlige aldersgrupper er det flere menn enn kvinner som dør på grunn av ulykker. De tre dominerende kategoriene for dødsulykker i DÅR er fall, forgiftning og transport, samt en stor andel av «andre og uspesifiserte» ulykker.

Figur 4: Ulykkesdødsfall (prosent) etter ulykkestyper og aldersgruppe. Gjennomsnitt for perioden 2012-2016.
Kilde: DÅR.

Utsatte grupper i befolkningen

Forekomst av skader henger sterkt sammen med alder og kjønn. Eldre og unge personer er mest utsatt. Det er en klar overvekt av menn som skades i de yngre aldersgruppene, men med økende alder forekommer skader oftere blant kvinner. Videre er dødeligheten av ulykker økende med alderen og er særlig høy for eldre over 80 år. I denne aldersgruppen er risikoen for å dø som følge av en ulykke over 10 ganger høyere enn i de yngre aldersgruppene. Fall og bruddskader er en viktig del av dette bildet.

Fallskader

Fallskader utgjør nesten halvparten av alle årlige ulykkesdødsfall, og andelen er trolig høyere. Dødsfall på grunn av fallulykker øker kraftig med alder, spesielt for kvinner. Det er to topper i denne statistikken: tenåringer som pådrar seg fallskader i fritidsaktiviteter, samt eldre som faller i eller ved bolig. Det er en liten overvekt av menn som utsettes for fallrelaterte skader i de yngste aldersgruppene, men fra 45-årsalderen er det flere kvinner som skades.

Eldre mennesker som rammes av fallulykker, får ofte bruddskader som utfall. Ved hoftebrudd og underarmsbrudd er redusert beinmasse (osteoporose) en vanlig medvirkende faktor. Utendørs skyldes mange fallulykker glatt føre og manglende strøing på fortau, mens løse ledninger, teppekanter, trapper og andre «fallfeller» øker risikoen for fallulykker innendørs.

Tabell: Rapporterte lårben-/ lårhalsbrudd hos pasienter fra Vågan kommune behandlet ved Gravdal sykehus i perioden 2008 – 2017.

	Menn u. 80 år	Menn 80+	Sum, menn	Kvinner u. 80 år	Kvinner 80+	Sum, kvinner	Sum, totalt
2008	1	3	4	7	4	11	15
2009	5	2	7	5	9	14	21
2010	3	5	8	7	11	18	26
2011	3	3	6	2	7	9	15
2012	0	3	3	3	18	21	24
2013	1	3	4	6	10	16	20
2014	2	1	3	3	11	14	17
2015	2	4	6	4	10	14	20
2016	5	3	8	4	7	11	19
2017	2	5	7	3	9	12	19

Tall innhentet fra Gravdal sykehus for pasienter hjemmeboende i Vågan kommune viser en nokså jevn forekomst av lårbensbrudd/ lårhalsbrudd i perioden 2008 – 2017 (tallene for 2017 er summert januar-november), se tabell. Det ses en overvekt i kvinnelige pasienter behandlet for lårben/ lårhalsbrudd. Spesielt er det kvinner over 80 år som utmerker seg i statistikken, mens tallene for menn er noe mer jevnt fordelt. Den yngste pasienten inkludert i statistikken var 3 år (mann), mens den eldste var 98 år (både mannlige og kvinnelige pasienter).

Drunningsulykker

Redningsselskapet registrerte 94 dødsfall i drukningsulykker i Norge i 2017. 79 av de omkomne hadde norsk statsborgerskap. De omkomne var i hovedsak menn og nærmere 40 % var over 60 år. Åtte av ti drukningsulykker knyttet seg til to årsaker: fall fra land eller brygge samt fritidsbåtulykker. Per oktober 2019 har det vært en drukningsulykke i Vågan.

Selv mord

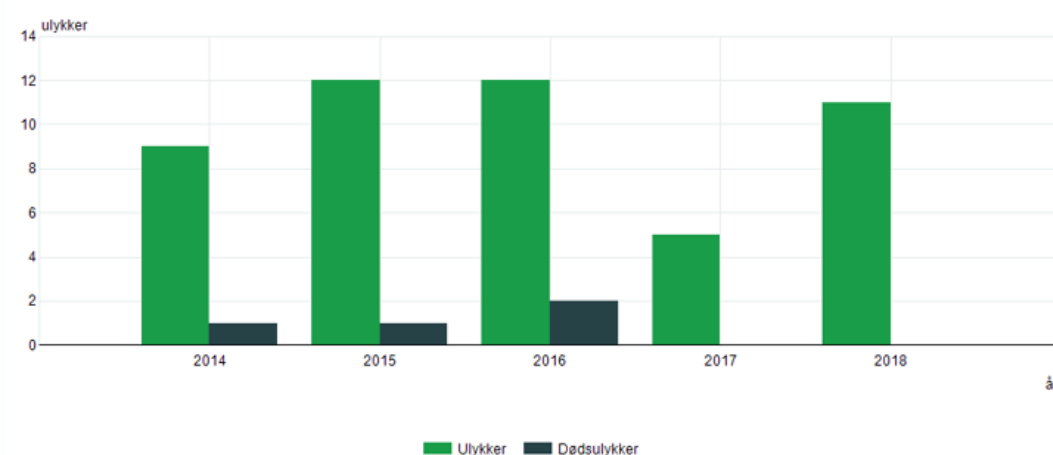
Statistikk fra psykososialt kriseteam i kommunen viser at det skjer jevnt over to selvmord per år i Vågan. På landsbasis er dette tallet 600 dødsfall årlig, noe som tilsier at kommunen ligger litt over det forventede.

Veitrafikkulykker

Historisk har transportulykker utgjort en høy andel av ulykkesdødsfallene i Norge. Systematisk og målrettet ulykkesforebyggende arbeid har bidratt til en kraftig reduksjon siden midten av 1970-tallet. De senere årene har det omkommet færre enn 200 personer i transportulykker årlig, de fleste i veitrafikkulykker. Det er en overvekt av menn som dør og skades i transportulykker.

Veinettet gjennom kommunen er på mange steder preget av smale, kurvete og uoversiktlige veier, og har en rekke ulykkespunkter. Spesielt på E10, hovedfartsåren som strekker seg gjennom hele Lofoten, har det vært flere ulykker de siste årene. Skoleveien for barn i Vågan krysser E10 flere steder både i Svolvær og i Kabelvåg med usikrede overganger. Samtidig er trafikken preget av sesongvis stor belastning av besøkende, og uerfarne turister med manglende kjøreegenskaper for nordnorske veiforhold.

12044: Personer drept eller skadd i veitrafikkulykker, etter statistikkvariabel og år. Vågan.

www.ssb.no/statbank/table/12044/

De siste to årene har det ikke vært registrert trafikkulykker med dødsfall i Vågan. Foreløpige tall per oktober 2019 indikerer at det i alle fall er tre dødsfall relatert til trafikkulykker. Vågan kommune har oppdatert sin trafikksikkerhetsplan i 2019, med data og mål for neste periode. (Se kapittel for Transport og samferdsel).

Mulige fremtidige utfordringer i kommunen

Kompetanse i skolen

Det er tidvis krevende for kommunen å dekke behovet for kompetent lærerbemanning. Dette er en regional utfordring som har blitt løftet opp til departementsnivå. Kompetansekravet for lærere, som ble vedtatt i 2014, gir skolene store utfordringer med å få ansatt godt kvalifiserte lærere som oppfyller kompetansekravet. Dette gir seg særlig utslag på distriktsskolene, men også sentrumsskolene vil få store utfordringer med dette. Skoleeier tilbyr lærere videreutdanning slik at de skal fremdeles skal være kvalifisert til sin stilling som lærer etter 2025 og dispensasjonen for kompetansekravet går ut.

Lokalt videregående utdanningstilbud

Det er viktig for kommunen å kunne tilby et attraktivt utdanningstilbud rettet mot elever i videregående skole. Opprettholdelse og videre positiv utvikling i dagens linjetilbud på Aust-Lofoten videregående skole i Svolvær er viktig for å tilrettelegge dette. Ved tilgang på et godt lokalt skoletilbud, blir det mulig for flere av kommunens unge å bo hjemme under årene på videregående skole. Dette kan bidra til å forhindre frafall fra skolen, og er videre med på å ivareta lokalsamfunnets og familiens samlede bidrag til et skape et godt og trygt oppvekstmiljø. Det er samtidig viktig å tilrettelegge for de av kommunens unge som ikke kan benytte seg av lokalt tilbud, eller ungdom fra andre kommuner som benytter seg av skoletilbudet i kommunen.

Regionale helsetjenester

Tilgang på gode og kvalitetsmessige helsetjenester er vesentlig for å ivareta en levedyktig region i Lofoten. Nordlandssykehuset Lofoten er regionens eneste sykehus, som ligger lokalisert på Gravdal. Den fylkeskommunale tannhelsetjenesten er lokalisert i Svolvær og

fungerer som en lokal skoletannhelsetjeneste. Per i dag må barn og unge reise ut av regionen, blant annet til Bodø eller Sortland, for oppfølging av kjeveortoped (tannregulering). Dette kan være tid- og ressurskrevende for både de unge og deres foresatte, som blant annet mister skole- og arbeidstid. Fylkesråden utreder mulighetene for et lokalt tilbud i regionen, men det er usikkert om dette kommer på plass.

Vågan har per tiden ingen private avtalespesialister etter at helse Nord fjernet psykologhjæmmel, og flyttet hudhjæmmel til Sortland. Per i dag er hudlege tilstede en gang i måneden på lokalmedisinsk senter for å behandle pasienter med lysbehandling. Lofoten har ikke tilbud fra private helsetjenestetilbydere innenfor spesialisthelsetjenester, noe som gir et svakere tilbud enn både Vesterålen og Salten har.

Akuttberedskap

En av utfordringene i kommunen relatert til det kommunale tjenestetilbudet, er dimensjonering av akuttberedskapen i blant annet legevakttjenesten. Kommunens innbyggertall tilsvarer en viss beredskap, men som en svært populær besøksdestinasjon opplever tjenesten at denne dimensjoneringen kan bli for liten, da den også skal ivareta besøkende og turister av ulik fysisk form og med tidvis høyt skadenivå.

Oppsummerte utfordrings- og utviklingsmomenter for folkehelse, oppvekst og levekår i Vågan:

- Behov for kvalifiserte lærere som dekker kompetansekravene
- Behov for opprettholdelse og videre utvikling av studietilbud ved Aust-Lofoten VGS og ulike tilbud for høyere utdanning
- Tilrettelegge for de unge som reiser vekk fra kommunen for å ta videregående utdanning - og de unge som kommer til kommunen for å gå videregående skole
- Aktivt arbeid mot frafall i skolene gjennom elevtjenesten og skolehelsetjenesten
- Opprettelse av lærlingeplasser for å sikre at yrkesrettede løp kan fullføres, bidrar til å forhindre frafall og sørger for verdifull og nødvendig kompetanse for kommunen i framtiden
- Ulik tilgang på fritidsaktiviteter til barn og unge i kommune, noe på grunn av manglende tilrettelagt kollektiv transport
- Behov for inkluderende uformelle møteplasser, gjerne på tvers av alder, subkultur eller funksjon, eller på basis av felles interesser
- Mangelfull tilrettelegging av universell utforming gir ulik mulighet for aktiv deltakelse i samfunnet
- Tilrettelegging av informasjonsflyt rundt eksisterende fritidstilbud kan gi økt inkludering
- Ulik tilgang på regionale helsetjenester i kommunen og Lofoten som region, eksempelvis psykolog, hudlege eller kjeveortoped

Klima, miljø og energi

I samfunnsdelens planprogram er det beskrevet utredningsbehov for dette området:

- Kommunens utviklingspotensiale i forhold til miljømessig og sosial bærekraft?
- Framtidige utfordringer i forhold til klima, miljø og energi?
- Lokal klima- og miljøpåvirkning fra globale klimaendringer?

Et klima i endring – globale utfordringer med lokal påvirkning

Det er global enighet om at klimaet på jorden er i endring. FNs klimapanel (IPCC) slår fast at det nå er mer enn 95 % sikkert at menneskelig påvirkning har bidratt til mer enn halvparten av temperaturendringene målt siden 1951. Hvis ikke noe blir gjort, vil planeten vår være på vei mot en temperaturøkning på 3–4 grader. Jordas overflate er allerede varmet opp 1 grad i gjennomsnitt, noe som har medført høyere havnivå og dramatisk økning i ekstremvær. Den globale oppvarmingen vil trolig stige til 1,5 grader over nivået fra førindustriell tid en gang mellom 2030 og 2052, hvis temperaturstigningen fortsetter i samme hastighet som i dag. Klimapanelet har beregnet at en temperaturøkning på 2 grader vil innebære ytterligere 10 centimeter høyere havnivå over anslaget for en temperaturøkning på 1,5 grader. Begrenses oppvarmingen til 1,5 grader, vil flere hundre millioner færre bli utsatt for alvorlige konsekvenser av oppvarmingen, som havnivåstigning, fattigdom og hetebølger. For å oppnå en sjanse på 50 % til å nå 1,5-gradersmålet må verden bli karbonnøytral innen 2050. Det vil kreve endring i en skala man aldri tidligere har sett, både innen samfunnsliv og verdensøkonomi, for å unngå globalt klimakaos.

Gjennom Parisavtalen har alle verdens land satt seg som overordnet mål at den globale oppvarmingen skal holdes «godt under to grader» sammenlignet med førindustriell tid, og landene skal tilstrebe å begrense temperaturøkningen til 1,5 grad. For å få til dette har landene vedtatt et mål om at verdens samlede utslipp skal slutte å vokse så raskt som mulig, og å oppnå balanse mellom menneskeskapte utslipp og opptak av klimagasser i andre halvdel av århundret.

<https://www.bistandsaktuelt.no/nyheter/2018/rapport-fns-klimapanel/>

https://www.ipcc.ch/site/assets/uploads/sites/2/2018/07/SR15_SPM_version_stand_alone_LR.pdf

<https://www.miljostatus.no/parisavtalen/>

Kommunenes ansvar i klimaarbeidet

Arbeidet med kommunens ressurser og utfordringer innen klima- og miljøområdet har endret seg siden Vågan utarbeidet sin forrige kommunedelplan på temaet i 2010. Det finnes nå tydelige føringer for arbeidet gjennom oppdatert lovverk og retningslinjer, blant annet nye *Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning* av 2018. I tilretteleggingen og utviklingen av «det grønne skiftet» skal kommunene aktivt bidra til reduksjon av klimagassutslipp og økt miljøvennlig energiomlegging. Samtidig skal samfunnet forberedes på og tilpasses klimaendringene som uansett vil komme (klimatilpasning).

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging (NF) av 2019 stiller krav til oppfølging av bærekraftsmålene i kommunens planlegging. Vågan kommune har i samfunnsplanarbeidet valgt å ha et overordnet fokus på folkehelse og bærekraft, som er i tråd med de nye nasjonale retningslinjene. Det er igangsatt arbeid med ny kommunedelplan for

klima, energi og miljø i 2019, der Vågan kommune vil utarbeide detaljerte mål og strategier for det lokale arbeidet med utslippsreduksjoner, energieffektivisering, og klimatilpasning til endrede forhold på bakgrunn av de endringene som vil komme i framtiden. Samfunnsplanen vil inneholde overordnede mål og strategier på området, og ha et gjennomgående fokus på bærekraft gjennom hele planen.

Norges klimamål:

- 1) Norge skal fram til 2020 kutte i de globale utslippene av klimagasser tilsvarende 30 % av Norges utslipp i 1990.
- 2) Norge har tatt på seg en betinget forpliktelse om minst 40 % utslippsreduksjon i 2030 sammenlignet med 1990.
- 3) Norge skal være klimanøytralt i 2030.
- 4) Norge har lovfestet et mål om å bli et lavutslippssamfunn i 2050.
- 5) Reduserte utslipp av klimagasser fra avskoging og skogdegradering i utviklingsland, i samsvar med bærekraftig utvikling.
- 6) Politisk mål om at samfunnet skal forberedes på og tilpasses til klimaendringene.

Norges mål for 2020 følges opp under Kyotoprotokollen, mens 40-prosentsmålet for 2030 er meldt inn til FN som Norges bidrag under Parisavtalen og lovfestet i klimaloven. Målet om at Norge skal bli et lavutslippssamfunn i 2050 er lovfestet i klimaloven.

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-41-20162017/id2557401/>

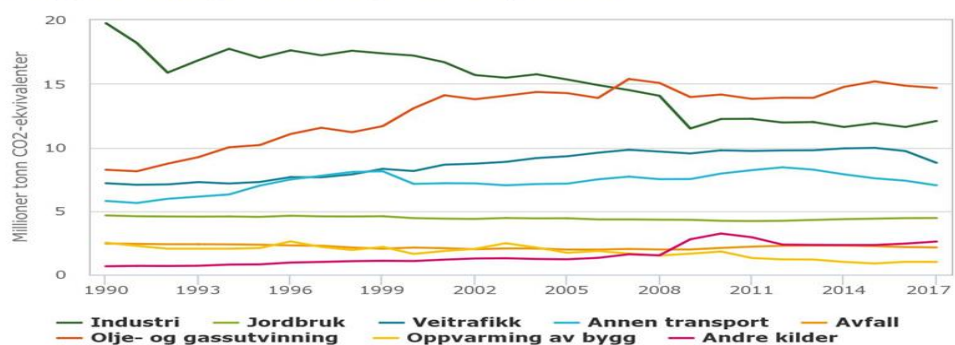
I sammenheng med Norges tilslutning til Parisavtalen ble Stortinget enig om fem områder som skal prioriteres i klimapolitikken:

- Redusere utslippene i transportsektoren.
- Utvikling av lavutslippsteknologi i industrien, og ren produksjonsteknologi.
- CO₂-håndtering.
- Styrke Norges rolle som leverandør av fornybar energi.
- Miljøvennlig skipsfart.

Klimautslipp - utslipp av CO₂-ekvivalenter

CO₂-ekvivalenter er et samlebegrep for ulike klimagasser som påvirker atmosfæren. CO₂, metan, lystgass og f-gasser er de viktigste, der CO₂ står for størstedelen av utslippene. For å gjøre utslippene sammenlignbare, regnes utslipp fra andre gasser enn CO₂ om til CO₂-ekvivalenter. I 2017 ble det sluppet ut til sammen 52,7 millioner tonn CO₂-ekvivalenter fra norsk territorium. Dette er en nedgang på 1,6 % sammenlignet med utslippene i 2016, men en økning på 3 % fra 1990. Nedgangen fra 2016 til 2017 skyldes først og fremst mindre utslipp fra personbiler.

Utslipp av klimagasser i Norge fordelt på kilder

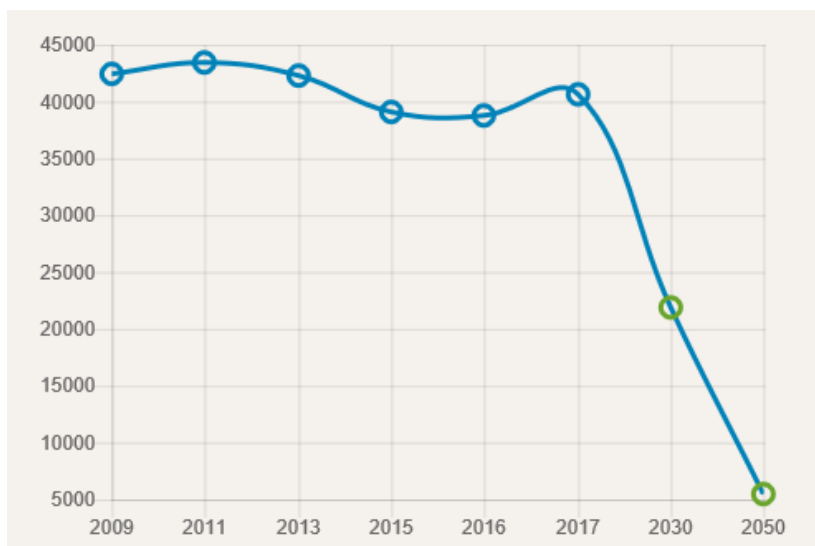

Kilde: Statistisk sentralbyrå (SSB) og Miljødirektoratet Licens: Norsk Licens for Offentlige Data (NLOD)

De viktigste utslippskildene i Norge er per i dag olje- og gassutvinning, industri, veitrafikk og annen transport.

Utslipp i Vågan

Det totale utslippet i Vågan var i 2017 på 40 634,2 tonn CO₂-ekvivalenter. Fordelt på 9444 innbyggere, hadde Vågan 4,3 tonn CO₂-ekvivalenter utslipp per innbygger i 2017. Dette er en oppgang fra 3,5 tonn utslipp per innbygger i 2007. Snitt per innbygger i Nordland ligger på 13,4 tonn.

Kilde: Kommunalbanken.no

Grafen over viser klimagassutslipp i Vågan de siste årene, samt utslippsmål for 2030 og 2050 forutsatt at kommunen skal oppfylle sin del av nasjonale mål. Grafene er ikke justert for opptak av CO₂ i skog, dyrket mark og annen arealbruk.

Klimagassregnskap for arealbruk - skog og annen arealbruk

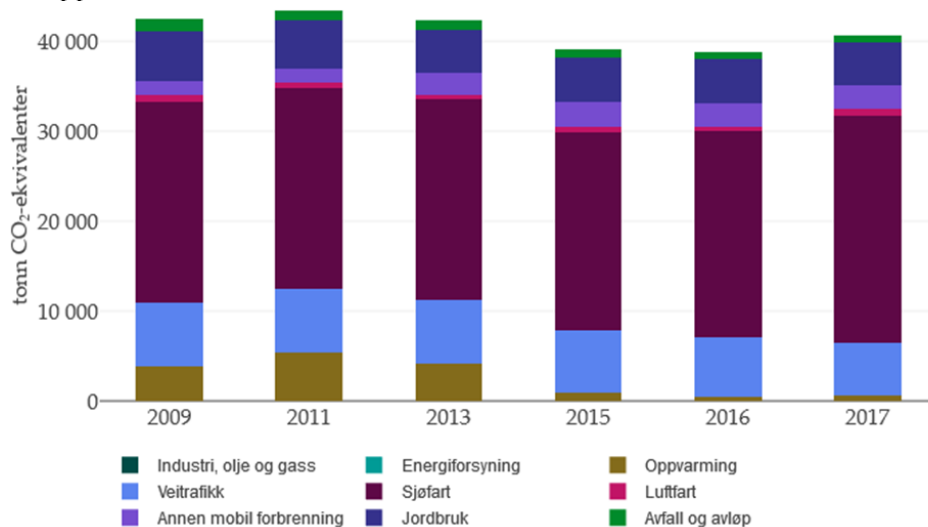
Netto utslipp og opptak		
Utslipp og opptak av klimagasser (tonn CO ₂ -ekvivalenter)		
Graf Tabell		
Arealbrukskategori	2010	2015
Annen utmark	-1 052	-1 263
Utbygd areal	965	1 135
Vann og myr	-242	-121
Beite	488	222
Dyrket mark	5 605	5 573
Skog	-6 534	-6 038
Netto utslipp og opptak	-770	-492

<https://www.miljodirektoratet.no/tjenester/klimagassutslipp-arealbruk-kommuner/?area=373§or=-3>

Klimagassene karbondioksid (CO₂), metan (CH₄) og lystgass (N₂O) er inkludert i regnskapet. Vågan kommune står med negative nettotall for utslipp og opptak, noe som tilsier et nettoopptak av klimagasser i kommunen. Vi kan samtidig se at kommunen har et lavere nettoopptak i 2015 enn i 2010, noe som kan skyldes bruksendringer eller omdisponering av areal fra en kategori til en annen. Konsekvenser av arealbruk og endringer i arealbruk er viktige faktorer å utforske i forhold til kommunens klimautslipp og potensialet for å nå de reduksjonene Vågan skal bidra til i Norge.

Sektorbasert fordeling og mulige utslippskutt

Dagens klimagassutslipp i kommunen gir en indikator på hvor utslippskuttene kan skje. I Vågan er utslipp fordelt over disse ulike sektorene:

Tidligere kommunedelplan viste tall fra 1991 med utslipp på 29000 tonn og videre økning til 32000 tonn i 2007. Videre historikk over utslipp hentet fra Miljødirektoratet viser totalutslipp rundt 40000 tonn de siste ti årene, med noen endringer i utslippskilder. Vi kan se noe nedgang i utslipp relatert til veitrafikk, noe som stemmer godt overens med nedgang i utslipp fra personbiler på nasjonalt nivå de siste årene. Videre har det vært en tydelig nedgang i utslipp fra oppvarming, jordbruk og avfall/ avløp, men igjen en økning lokalt i utslipp fra sjøfart.

Sektor	2009	2011	2013	2015	2016	2017
Industri, olje og gass	0	0	0	0	0	0
Energiforsyning	0	0	0	0	0	0
Oppvarming	3 773,8	5 362,4	4 170,4	970	486,7	633,4
Veitrafikk	7 198,3	7 054,9	7 006,9	6 954,1	6 565,1	5 781,7
Sjøfart	22 350,1	22 350,1	22 350,1	21 977,5	22 921,6	25 295,7
Luftfart	637,9	649	515	597,1	557,5	728,4
Annen mobil forbrenning	1 624,4	1 565,6	2 386,5	2 825,3	2 561,2	2 585
Jordbruk	5 577,5	5 302,3	4 872,3	4 901	4 885,2	4 864,2
Avfall og avløp	1 273,7	1 149,9	982,8	861,6	795,8	745,8
Totalt	42 435,7	43 434,2	42 284	39 086,6	38 773,1	40 634,2

<https://www.miljodirektoratet.no/tjenester/klimagassutslipp-kommuner/?area=373§or=-2>

Vågan har store utslipp knyttet til blant annet sjøfart. Historiske tall viser at disse utslippene har økt de senere årene. Samtidig skjer det en større omstilling mot bruk av landstrøm og elektrifisering av kystflåten. Kommunen kan utvikle eget klimabudsjett på basis av kommunens utslippsstatistikk, og videre utforske hvilke sektorer der det finnes potensielle reduksjoner, både i kortsiktig og langsiktig perspektiv.

Det er ingen tvil om at kommunen må redusere sine utslipp i tiden framover. For at Norge skal nå sine mål mot lavutslippssamfunnet må det gjennomføres en stor omstilling inn i «det grønne skiftet». Omstillingen må gjennomføres under stor usikkerhet, både når det gjelder kostnader og samfunnsmessige virkninger, og når det gjelder hvor raskt teknologiutviklingen på ulike områder vil skje. Detaljene rundt kommunens videre arbeid og muligheter følges opp i kommende kommunedelplan for klima, miljø og energi.

Klimatilpasning, samfunnssikkerhet og beredskap

Klimatilpasning handler om å identifisere konsekvenser av klimaendringer samt iverksette tiltak for å unngå eller redusere skaden som kan oppstå. I dette inngår også å identifisere og nyttiggjøre nye muligheter som klimaendringer åpner for og/eller nødvendiggjør. Ved å gjennomføre klimatilpasning vil man kunne redusere sårbarheten.

Når konsekvenser av klimaendringene vurderes, stadfester planretningslinjene (2018) at høye alternativer fra nasjonale klimaframskrivninger legges til grunn. Det er utarbeidet fylkesvise klimaprofiler på basis av disse alternativene, og denne klimaprofilen vil være en viktig del av kunnskapsgrunnlaget. Klimaprofilen er utarbeidet av Norsk klimaservicesenter som driftes av blant annet meteorologisk institutt og NVE.

Det er samtidig indikasjoner som viser at klimaendringene kan forventes å bli større i subarktiske forhold. Økosystemer i arktiske strøk er spesielt sårbare ovenfor klimaendringer. https://www.ffk.no/_f/p10/i85ad2e6b-932e-44a1-af94-bfa9a4630450/klimaendring-i-nord.pdf

Klimaprofil for Nordland

Kort oppsummert

- Nedbør og flom: episoder med kraftig nedbør øker vesentlig både i intensitet og hyppighet, og det vil også føre til mer overvann. Det forventes flere og større regnflommer.
- Stormflo: stormflonivået øker som følge av havnivåstigningen.
- Skred: faren for jord-, flom- og sørpeskred øker med økte nedbørmengder. I varmere og våtere klima vil det oftere falle regn på snødekket underlag. Faren for våtsnøskred øker dermed, mens faren for tørrsnøskred reduseres. Økt erosjon som følge av kraftig nedbør og økt flom i elver og bekker kan utløse flere kvikkleireskred. Det er ikke forventet økt fare for fjellskred eller steinskred.

Forventede endringer

Tabellen under viser forventede endringer fra perioden 1971-2000 til 2071-2100 i klima, hydrologiske forhold og naturfarer som kan ha betydning for samfunnssikkerheten.

ØKT SANNSYNLIGHET	
 Kraftig nedbør	Det er forventet at episoder med kraftig nedbør øker vesentlig både i intensitet og hyppighet. Dette vil også føre til mer overvann
 Regnflom	Det forventes flere og større regnflommer
 Jord-, flom- og sørpeskred	Økt fare som følge av økte nedbørmengder
 Stormflo	Som følge av havnivåstigning forventes stormflomvået å øke
MULIG ØKT SANNSYNLIGHET	
 Tørke	Til tross for vesentlig mer sommernedbør, kan høyere temperaturer og økt fordampning gi noe økt fare for tørke
 Isgang	Kortere isleggingssesong, hyppigere vinterisganger samt isganger høyere opp i vassdragene
 Snøskred	Med et varmere og våtere klima vil det oftere falle regn på snødekket underlag. Dette kan redusere faren for tørrsnøskred og øke faren for våtsnøskred i skredutsatte områder
UENDRET ELLER MINDRE SANNSYNLIGHET	
 Snøsmelteflom	Snøsmelteflommene vil komme stadig tidligere på året og bli mindre mot slutten av århundret
USIKKERT	
 Sterk vind	Trolig liten endring
 Steinsprang og steinskred	Hyppigere episoder med kraftig nedbør vil kunne øke hyppigheten av disse skredtypene, men hovedsaklig for mindre steinspranghendelser
 Fjellskred	Det er ikke forventet at klimaendringene vil gi vesentlig økt fare for fjellskred
 Kvikkleireskred	Økt erosjon som følge av kraftig nedbør og økt flom i elver og bekker kan utløse flere kvikkleireskred

Kilde: [Klimasenterservice.no](https://klimasenterservice.no)

Lokale forhold og framskrivninger

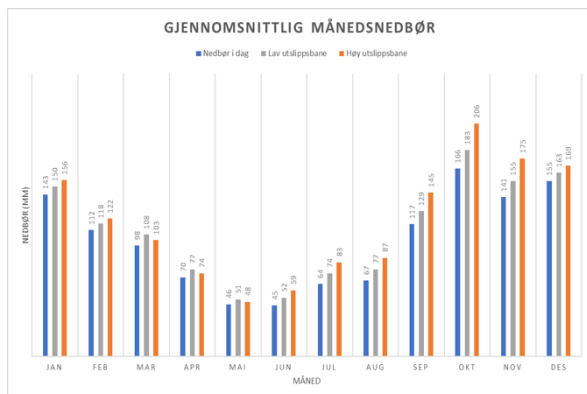
En framskrivning er et ”business as usual”- scenario, der kun virkningen av allerede vedtatte tiltak og virkemidler skal medregnes. Formålet er å få et grunnlag for å kunne sette reviderte mål, og vurdere behovet for reviderte tiltak og virkemidler. Det kan samtidig synliggjøre hvordan utviklingen vil bli dersom man ikke vedtar de tiltak og virkemidler som foreslås.

Nedbør

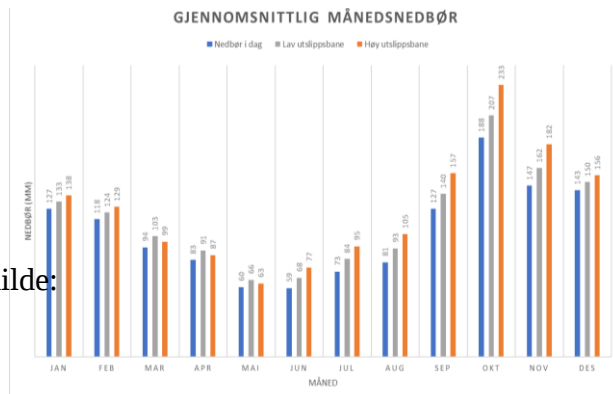
Fylkesmannen i Nordland gjorde i september 2018 beregninger av gjennomsnittlig månedsnedbør for perioden 2080 til 2100 for 14 utvalgte steder i Nordland. Data er hentet fra beskrivelse av forventet klimautvikling i Nordland i den utarbeidede Klimaprofil Nordland, og data er beregnet for årene i perioden 2080 til 2100. Dagens gjennomsnittlige månedsnedbør er hentet fra meteorologisk institutt og representerer normalperioden 1960 til 1990.

Data for nedbør er presentert for 14 ulike stasjoner geografisk spredt rundt i Nordland, blant annet Leknes og Sortland som geografisk ligger nært tettstedene i Vågan kommune.

Leknes

Sortland

Kilde:

<https://www.fylkesmannen.no/Nordland/Samfunnssikkerhet-og-beredskap/klimatilpasning/>

Havnivåstigninger og stormflo

Kyst- og fjordkommuner i Norge må forberede seg på et høyere havnivå i framtiden. Havnivåstigningen vil føre til at stormflo og bølger strekker seg lenger inn på land, enn hva som er tilfelle i dag. Det betyr at områder som ligger lavt og nær havet, blir liggende mer utsatt til i framtiden. I tillegg vil noen områder som i dag ikke ligger under vann, kunne bli permanent oversvømt. Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap har utarbeidet tall for framtidig havnivåstigning og returnivåer for stormflo for alle norske kystkommuner. I følge rapporten vil havnivået stige langs hele norskekysten, med regionale variasjoner. I dette scenariet forventes havnivåstigning på mellom 72 – 77 cm i Vågan. For havnivåstigning er det 95-persentilen for 2081–2100 som oppgis. Videre forventes det stormflonivåer opp imot nesten 300 cm. Tallene under angir stormflo med gjentaksintervaller for 20 år, 200 år og 1000 år.

Kommune	Sted	Nærmeste måler	Returnivå stormflo (i cm over middelvann)			Havnivåstigning med klimapåslag (i cm)	NN2000 over middelvann (i cm)
			20 år	200 år	1000 år		
Vågan	Svolvær (Sør)	Kabelvåg	245	271	287	72	11
Vågan	Laukvika (Nord)	Andenes	189	213	228	77	12

Stormflo oppstår når værets virkning på vannstanden er spesielt stor. Dette skyldes som regel lavt lufttrykk og kraftig vind som presser vannet inn mot kysten. Dersom en stormflo faller sammen med en springperiode, kan man få ekstra høy vannstand.

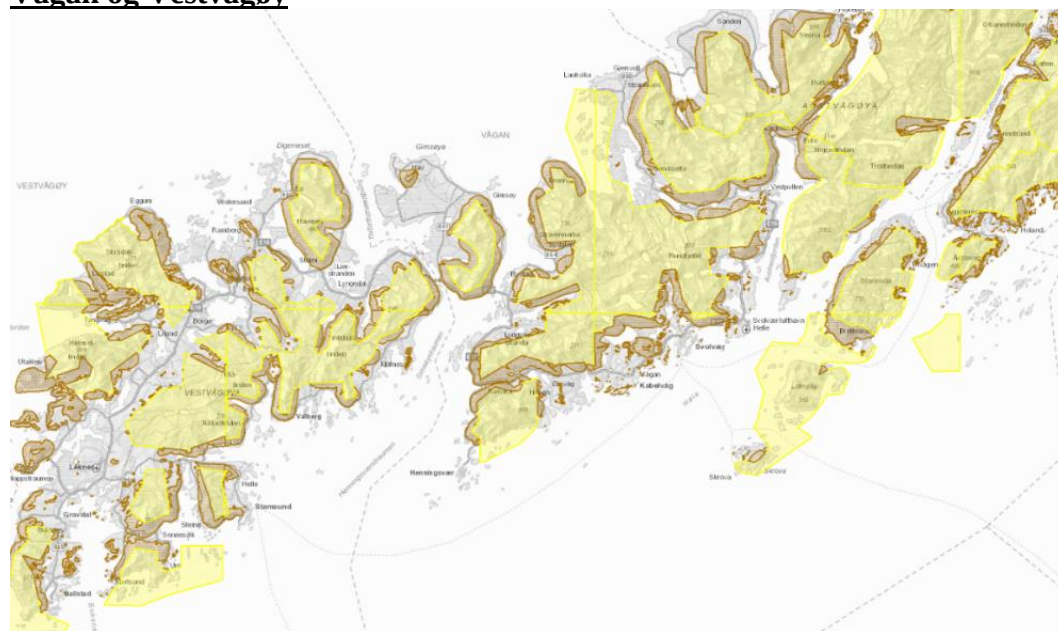
<https://www.dsb.no/globalassets/dokumenter/veiledere-handboker-og-informasjonsmaterieill/veiledere/havnivastigning-og-stormflo.pdf>

De nye tallene utarbeidet er langt over de stormfloene vi ser i dag. Stormfloen Berit som i november 2011 gjorde skader for over 180 millioner bare i Nordland, vil mot slutten av dette århundret være en årlig hendelse. I tillegg til nivåene på stormflo må også bølgepåvirkning tas med inn i beregningene, og kunnskap om lokale vind- og bølgeforhold må inkluderes i planleggingen.

Skred

Klimaprofilen for Nordland angir økt sannsynlighet for jord-, flom-, og sørpeskred, og mulig økt sannsynlighet for våtsnøskred. Det er usikkert for økt sannsynlighet av stein-, fjell-, og kvikkleireskred.

Vågan og Vestvågøy

41

Beredskapsarbeid og ROS

Etter § 14 i sivilbeskyttelsesloven plikter kommunen å kartlegge hvilke uønskede hendelser som kan inntreffe i kommunen, vurdere sannsynligheten for at disse hendelsene inntreffer og hvordan de i så fall kan påvirke kommunen (helhetlig ROS). I helhetlig ROS skal følgende typer uønskede hendelser analyseres:

- Uønskede hendelser med potensielt store skader.
- Uønskede hendelser som berører flere sektorer/ ansvarsområder og som krever samordning.
- Uønskede hendelser som går ut over kommunens kapasitet til håndtering ved hjelp av ordinære rutiner og redningstjeneste. (dsb.no)

Fylkesmannen i Nordland har oppdatert FylkesROS for perioden 2019 - 2023, som gir et felles regionalt risikobilde for Nordland og er en felles plattform for samarbeidet på regionalt nivå. FylkesROS er også et innspill til kommunenes arbeid med sine helhetlige ROS-analyser. FylkesROS 2019 har rangert 14 ulike scenario basert på naturhendelser, store ulykker og tilsiktede uønskede hendelser. Analysen inneholder en vurdering av hvordan utvalgte kritiske samfunnsfunksjoner påvirkes av hendelsen, og sannsynligheten for at de skal skje, samt punkter for oppfølging. Scenario 1 i FylkesROS beskriver ekstremvær og langvarig strømbrytning i Lofoten. Risikoanalysen har angitt dette scenarioet med høyest risiko, og med en sannsynlighet for at dette skal skje innenfor 100 år. Scenarioet beskrives med sektorovergripende sårbarhet, der mange kritiske samfunnsfunksjoner blir berørt.

<https://www.fylkesmannen.no/globalassets/fm-nordland/dokument-fmno/samfunnssikkerhet/fylkesros/2019/fylkesros-nordland-2019.pdf>

Vågan kommune søkte på vegne av alle Lofotkommunene om skjønnsmidler for å oppdatere de overordnede ROS-analysene, og for å utarbeide de lovpålagte planene for evakuering, befolkningsvarsling og krisekommunikasjon samt oppfølgingsplaner. Søknaden om skjønnsmidler ble godkjent, og prosjektet er nå fullført. Det gjenstår noe mindre arbeider, samt å oppdatere kommunens plan for kriseledelse. DSB sin kommuneundersøkelse for 2019 er gjennomført, og Fylkesmannen har oppdatert beredskapstrappen for alle Nordlandskommunene, hvor Vågan kommune nå er rangert på høyeste trinn sammen med 7 andre av Nordlands 44 kommuner.

Naturbaserte løsninger innen klimatilpasning

Miljødirektoratet.no benevner naturbaserte løsninger innenfor arealplanleggingen som et godt alternativ til tekniske tiltak for å håndtere utfordringer knyttet til klimaendringer. De viktigste klimautfordringene i denne sammenhengen er større og hyppigere flommer, større mengder overvann, havnivåstigning og stormflo, hyppigere skred eller temperaturøkninger og tørke. En fordel ved å bruke naturbaserte løsninger framfor tekniske løsninger, er at de fyller flere funksjoner. Samtidig som de løser et primært problem med å begrense effektene av klimaendringer, kan de også være gunstige for plante- og dyreliv, luftkvalitet, friluftsliv og andre interesser. Hvis kommunen vurderer at et naturområde har verdi for klimatilpasning, er dette tilstrekkelig grunn til å ta vare på det gjennom arealplan. Det er ingen forutsetning at området skal være viktig for naturmangfold.

Eksempler på naturbaserte løsninger:

- opprettholde grønnstruktur og grønne korridorer
- beholde åpne vann og vassdrag
- gjenåpne lukkede bekker

- etablere ny vegetasjon
- etablere kunstige bekker

Grønnstruktur og åpne vannveier er viktige for klimatilpasning. Grønne områder i og nært byer og tettsteder kan avsettes til arealformål Grønnstruktur, og vann og vassdrag kan avsettes til Bruk og vern av sjø og vassdrag med tilhørende strandsone. Jmfør plan- og bygningsloven § 11-9 nr. 3 og nr. 6. Dette beskytter arealene mot nedbygging, og kan i mange sammenhenger være tilstrekkelig plangrep for å ta vare på naturbaserte løsninger.

Kommunen bør vurdere om det trengs ytterligere styring av arealbruken, gjennom mer detaljerte føringer. Dette gjelder både i byggesonen og utenfor. Naturbaserte løsninger er relevant å vurdere innenfor alle arealformål.

Kommunal klimarisiko

Oppsummert er det to hovedutfordringer for kommunene i forhold til klimaendringene:

- Hvordan håndtere effektene av klimaendringene gjennom ulike former for klimatilpasning.
- Omstilling til lavutslippssamfunnet, med et betydelig lavere utslipp av klimagasser enn i dag.

Kommunal klimarisiko er en bred utfordring som har følgende hovedkomponenter:

- Fysisk risiko er risiko knyttet til effektene og konsekvenser av klimaendringer. Ekstremvær, flom, havnivåstigning, ulike typer ras mv. kan – dersom risikoen ikke tas hensyn til i planleggingen - medføre store direkte og indirekte kostnader for eksisterende og ny kommunal infrastruktur, og for det lokale næringslivet.
- Ansvarsrisiko innebærer at skadelidte (direkte eller indirekte) ved hendelser som skyldes klimaendringer krever økonomisk erstatning fra kommunene.
- Omstillingsrisiko er risiko knyttet til at kommunale investeringer kan medføre økte kostnader hvis ikke det tas hensyn til omstillingen til lavutslippssamfunnet i planleggingen. Omstillingsrisiko omfatter også næringslivet, dersom endringer i regulering, teknologi eller konsumentadferd gjør at noen næringer kan miste konkurransekraften hvis ikke de har evne til å omstille seg.
- Gjennomføringsrisiko er knyttet til at kommunen som organisasjon ikke klarer å realisere vedtatte mål og strategier knyttet til omstilling og klimatilpasning. Dette kan for eksempel skyldes at endringen ikke har god nok tilslutning hos innbyggere og næringsliv.
- Grenseoverskridende risiko er knyttet til konsekvenser for Norge av klimaendring i andre land (biologisk mangfold, redusert matproduksjon, vannmangel, utenlandsinvesteringer, konflikter, migrasjon mv.)

<https://klimarisiko.kommunalbanken.no/kommuner/vaagan/>

Lokalt miljø og naturforvaltning

Tilgang på grøntarealer og nærturområder i kommunen

Det er opparbeidet ulike grøntarealer i form av parker og friområder rundt sentrumsområdene i både Svolvær, Kabelvåg og Henningsvær. Samtidig er det tilgang på fri natur gjennom fjell, fjære og markaområder rundt hele kommunen, og relativt korte avstander fra boligområdene ut i marka. Det finnes et godt utbygd nett av turstier og områder for rekreasjon og friluftsliv både sommer og vinter. Kommunen har tidligere gjennomført prosjekter for å kartlegge og verdisette ulike friluftsområder og turstier i kommunen. Gjennom arealplanen er disse områdene merket i kartet. Det er gjennomført barnetråkk i Svolvær og Kabelvåg, og kommunen har deltatt i Kartverkets prosjekt for kartlegging av turstier i Svolvær- og Kabelvågmarka, etter kriteriene for Universell Utforming (UU). Det fins to kjente områder tilpasset for rullestol som går til rekreasjonsområde, i Kabelvåg og i Sydalen. Få eller ingen av turområdene tilfredsstiller kravene til Universell Utforming, med tanke på helningsforhold, underlag eller servicefasiliteter. Byplanarbeidet for Svolvær har hensyntatt ulike natur- og friluftsområder i arbeidet, og gjort videre vurderinger rundt bruk og vern av dette. Byplan Kabelvåg vil gjennomføre tilsvarende prosesser når dette starter opp vinteren 2020.

Tilrettelegging og vern av friluftsområder

Det finnes fire statlige sikrede friluftsområder som er sikra for allmenne friluftslivsformål ved statlig hjelp; Kallestranda, Børvågen, Rørvika, og leirskoleområdet ved Svolværvannet. Flere av de mest populære friluftsområdene; Kallestranda, Rørvikstranda og Stranda under fjellet i Svolvær, er tilrettelagt for bærekraftig bruk og ferdsel gjennom nybygde sanitær- og serviceanlegg, og det er satt opp deponi for avfallshåndtering ved disse stedene. Statens Vegvesen har også gjort et arbeid med å tilrettelegge sanitæranlegg ved det populære utsiktspunktet Sildpollneset og har satt opp flere deponier for avfall langs E10 gjennom Lofoten.

Lofoten friluftsråd foretar i 2019 tellinger på et utvalg turmål rundt omkring i Lofoten, også i samarbeid med fylkeskommunens besøksforvaltningsprosjekt. For Vågan sin del er det satt ut målere på Fløya, Glomtind, Festvågtind og Tjeldberggtind. Estimerte besøk basert på tellingene for disse stedene vil tilsi hhv. rundt 30000, 11000, 21500 og 10500 besøkende, basert på det dobbelte antall passeringer. Vågan kommune i samarbeid med flere har høsten 2019 igangsatt et større arbeid med tilrettelegging av turstien opp mot Fløya og Djevelporten. Denne blir steinsatt på lik linje med stien til Reinebringen i Vest-Lofoten. Det er gjennomført ulike dugnadsprosjekter de senere årene med tilrettelegging av kloppestier i Svolvær- og Kabelvågmarka, for å hindre slitasje på våtmark og tilgjengeliggjøre disse områdene i større grad for allmennheten. Disse kloppestiene brukes i stor grad av lokalbefolkningen i området, og er i stor grad utarbeidet på dugnad i nærmiljøet. Samarbeidet med interesseorganisasjonene, frivilligheten, grunneiere og lokalt næringsliv, anses som viktig i forvaltningen og ivaretagelsen av kommunens friluftsområder.

Per 2019 er det igangsatt et regionalt arbeid med å utarbeide en felles Friluftsforskrift for Lofoten. Denne definerer ulike begrensinger og tilpasninger for bruk og vern av friluftsområder for hver kommune i Lofoten. Kommunen har behov for en helhetlig turruteplan som ivaretar friluftsliv og folkehelse, og samtidig er koordinert med besøksforvaltningen i kommunen. Viktige aspekter her vil være tilrettelegging, skjerming og videre ivaretagelse av ulike friluftsområder og turstier i Vågan.

Besøksforvaltning

Lofoten har til alle tider vært vertskap for besøkende. Dette ligger i kulturen, helt tilbake i en 1000-årig historie med fiske og tørrfiskhandel. I kommunen kunne det være så mye som 50-60000 tilreisende under Lofotfisket. I tillegg har kommunen gjennom ulike tider vært et populært sted for andre typer tilreisende, som kunst- og kulturarbeidere, og andre sesongarbeidere.

De senere årene har Vågan og Lofoten økt sin popularitet som reisemål for turister fra hele verden. I tillegg til at mengden turister har økt betraktelig, har også turistene endret atferd. Fra i stor grad å være en sommerdestinasjon, sees nå en økning i skuldersesongene, og en dreining mot et helårs reiseliv. Turistene ønsker å oppleve det Lofoten de har sett blant annet i sosiale medier, og naturopplevelser og utendørs sportsaktiviteter som fotturer og toppturer på ski i fjellet, fisketurer, camping, klatring og surfing er populære aktiviteter. Økningen i turisme har ført til økt slitasje på naturen og forsøpling på utsatte steder i kommunen, og et økt behov for tilrettelegging av parkering, sanitæranlegg og avfallshåndtering. Samtidig sees en økt ulykkesrisiko blant de besøkende, der risikoatferd kombinert med manglende lokalkunnskap fører til ulykker, skader og behov for redningsaksjoner. Vågan kommune har gjennom arbeidet med samfunnsplanen samarbeidet med SALT og Destination Lofoten om utveksling og innsamling av kunnskap rundt disse temaene, og igangsetting og gjennomføring av innbyggerverksteder i kommunen. Innbyggernes forhold til turistene og turismen har vært på agendaen i disse innbyggerverkstedene.

Destination Lofoten har igangsatt et prosjekt for bærekraftig reisemålsutvikling i Lofoten, der målet er å sertifisere Lofoten som et Bærekraftig reisemål i løpet av våren 2020. Konseptet *Bærekraftig reiseliv* handler om et reiseliv som utvikles på en slik måte og i en slik skala at aktiviteten kan opprettholdes over tid uten å skade miljøet det eksisterer innenfor, både fysisk, kulturelt og sosialt, og samtidig være lønnsomt. Det er også utarbeidet regional handlingsplan for Lofoten der det er konkretisert 6 målområder for bærekraftig reismål Lofoten.

Handlingsplanen er politisk vedtatt i alle kommunene i Lofoten.

1. *Bevare og sikre god bruk av natur, kultur og attraksjoner*
2. *Redusere miljøbelastningen*
3. *Sikre Lofotens omdømme og gjøre det lett for gjest å handle i tråd med bærekraftprinsippene*
4. *Videreutvikle helårlig reiseliv*
5. *Styrke kompetansen*
6. *Rigge reisemålet for fremtiden*

Det er gjennomført en større innbyggerundersøkelse i prosjektperioden som har gitt verdifulle data om holdninger til turister og turisme i Lofoten. Av litt over 1000 respondenter var det nesten 400 svar fra Vågan.

Blant annet kom det fram at:

- Det var bred enighet om at turismen var viktig for utvikling av arbeidsplasser og næring i Lofoten (87 % av de spurte i Vågan).
- Det var mindre samstemthet om turismens betydning for befolkningsutviklingen i de ulike kommunene, men 76 % av de spurte i Vågan mente dette.
- Vågan er den kommunen (etter Røst) der flest er enige (nesten 80 %) i at turismen har vært viktig for utviklingen av byene i Lofoten. Det samme gjelder utviklingen av tettsteder og bygder. Vestvågøy er minst enig i dette.

- Rundt 65 % av de spurte i Vågan mente at turismen bidro til et godt tjeneste- og kulturtilbud.
- Det er bred enighet om at det er riktig å utvikle reiselivet etter bærekraftprinsippene, men mange er uenige i at Lofoten per i dag fremstår som et bærekraftig reisemål og en bærekraftig region. Det er samtidig enighet om at kommunene må ta grep om forvaltning av natur og kultur.
- I Vågan ble de største pressområdene definert som Henningsvær og Svolvær. 88 % av de spurte i Lofoten ga tilbakemelding om at de hadde hatt positive opplevelser med turister/ tilreisende i sitt nærområde. Litt over 60 % av de spurte i Vågan hadde hatt negative erfaringer i møte med tilreisende.
- Samtidig ga over 60 % tilbakemelding om at turismen i Lofoten hadde gjort dem mer stolt av å bo i Lofoten.

Fylkeskommunen har i 2018 igangsatt et pilotprosjekt for besøksforvaltning, der Lofoten deltar. Prosjektets visjon er: «Reiseliv- og opplevelsesstrategien for Nordland skal bidra til utvikling av et bærekraftig opplevelsesbasert reiseliv som gir lokal verdiskaping». Prosjektet ønsker å utvikle en metodikk for kommunenes satsning i besøksnæringen, sikre lokal verdiskaping og gode opplevelser for besøkende og fastboende, og til slutt utvikle et helhetlig system for besøksforvaltning.

For Vågan og Lofoten sin del er det viktig å anse besøksforvaltningen som en del av det lokale, løsningsorienterte miljøarbeidet. Generelt har en endret bruk av naturen for både fastboende og besøkende, kombinert med flere mennesker som benytter den, gitt en økt risiko for hendelser, og et økt behov for forvaltning. Det ligger et stort potensiale i hvordan regionen og kommunen markedsføres mot turister, ut ifra hva slags turister man ønsker å tiltrekke seg til regionen. For å skape langsiktig bærekraft er det viktig å tilrettelegge for en turisme som skaper varige verdier for lokalbefolkningen uten å forringe livsgrunnlaget her.

Gjennom innbyggerverkstedene gjennomført i planarbeidet med Samfunnsdelen er det samlet mye data om lokalbefolkningens forhold til turismen. Det bekreftes et tosidig utgangspunkt der mange ser store fordeler og mange muligheter ved besøksnæringen, både for eget sted og eget liv, og for utviklingen av kommunen og regionen som en helhet. Samtidig ytres det et behov og et ønske om en mer tydelig forvaltning, gjennom tilrettelegging og regulering av ulike forhold. Dette bekrefter behovet for en helhetlig strategi rundt besøksforvaltning, og forankring av dette arbeidet lokalt.

Kulturminner og kulturmiljø

Kulturminnelovens definisjon av kulturminner og kulturmiljøer er svært vid:

Med kulturminner menes alle spor etter menneskelig virksomhet i vårt fysiske miljø, herunder lokaliteter det knytter seg historiske hendelser, tro eller tradisjon til.

Med kulturmiljøer menes områder hvor kulturminner inngår som en del av en større helhet eller sammenheng.

Til tross for den vide definisjonen tilsier loven at ikke alle kulturminner er verneverdige. Kulturminneloven presiserer at «etter denne lov er det kulturhistorisk eller arkitektonisk verdifulle kulturminner og kulturmiljøer som kan vernes».

Det ble i 2007 vedtatt en regional kulturminneplan for Lofoten, der det forutsettes at tiltak som omfatter kulturminner eller kulturmiljø som er beskrevet i denne planen, skal oversendes

fylkeskommunen for vurdering. Nyere tids kulturminner forvaltes av kommunene selv. Forvaltningen av kulturminner skal uansett skje på en bærekraftig, helhetlig og inkluderende måte.

Viktige kulturminner i Vågan omfatter middelalderbyen Vågar, som er Nord-Norges eldste by og et viktig handelssted og utgangspunkt for tørrfiskhandelen med Bergen og Europa. Det er videre funnet spor etter bosetninger fra vikingtiden rundt om i kommunen, og det finnes samiske kulturminner fra samiske bosetninger. Blant annet Svolvær har et kjent samisk navn: Spållavuolle eller Suolu-vær, som betyr «Øy-været». Krigsminner fra 2.verdenskrig er også kjente kulturminner i kommunen. Vågan kommune har påbegynt arbeidet med en kommunal kulturminneplan, som ennå ikke er ferdigstilt. Planen har hatt fokus i oppstart mot Henningsvær, men skal utvikles for hele kommunen. Riksantikvaren er involvert i en utredningsprosess angående verning av Henningsvær.

Naturmangfold/ biologisk mangfold

Naturmangfold (også kalt biologisk mangfold, biomangfold eller biodiversitet) er summen av mangfoldet i naturen. Det vil si forskjellene innenfor en art, mellom alle artene og mellom økosystemene de lever i. Artsmangfold er antallet arter og bredden av arter. Vi kjenner til 43.705 arter, men det finnes trolig opp mot 60.000 arter. En fjerdedel av disse artene er truet. Naturen består av et samspill mellom arter, hvor de fleste arter påvirker andre arter i ulike næringskjeder og komplekse kretsløp. Forskning har vist at artsmangfold gir naturen en større robusthet som innebærer motstandskraft mot endring og den får en raskere evne til å hente seg igjen etter forstyrrelser. Det er viktige egenskaper, for slik kan naturen selv beskytte oss mot ekstremvær, flom og tørkeperioder som følge av klimaendringene.

Hovedtrusler mot naturmangfoldet

Ofte er artsmangfoldet best bevart og rikest i områder som har fått utvikle seg fritt over lengre tid, som eksempelvis urskogsområder, men stort artsmangfold kan også finnes i kulturlandskap der det har vært drevet jordbruk i utallige generasjoner. Den viktigste årsaken til at arter utryddes er arealendringer, eksempelvis ved utbygging av eiendom, veier og vannkraft, flatehogst av skog eller gjengroing av kulturlandskapet. Da endres livsmiljøet til artene som lever i et område så mye at de ikke klarer seg lenger eller finner andre steder å slå seg ned. Er endringen stor nok vil økosystemet kollapse. Når vi hogger ned en gammelskog, som er blitt til over mange hundre år, forsvinner også levestedet til tusenvis av arter. Andre trusler mot naturmangfoldet er forurensning, klimaendringer, innføring av fremmede arter og overhøsting, som overfiske eller jakt. (Sabima.no).

Miljøstatus.no viser til at Norge har fastsatt 23 mål for miljøet. Tre av disse er relatert til naturmangfold:

- 1.1 Økosystemene skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester
- 1.2 Ingen arter og naturtyper skal utryddes, og utviklingen til truede og nært truede arter og naturtyper skal bedres
- 1.3 Et representativt utvalg av norsk natur skal tas vare på for kommende generasjoner

Per i dag er det en varierende måloppnåelse for disse målene, blant annet er progresjonen for dårlig for bl.a. skogvern og marint vern under mål 1.3.

<https://miljostatus.miljodirektoratet.no/miljomal/naturmangfold/>

Kommunal forvaltning av naturmangfold

Når kommunen utarbeider og vedtar arealplaner som kan berøre naturmangfold, skal reglene om bærekraftig bruk i naturmangfoldlovens kapittel II brukes. Dette gjelder også når kommunen behandler planforslag fra private aktører. Disse temaene bør vurderes tidlig i planarbeidet: Kunnskap om økosystemer, naturtyper og arter, antatte virkninger av planene på naturmangfoldet, alternativ lokalisering, samlet belastning og avbøtende tiltak.

Naturmangfold er konsekvensutredet for ulike byggeområder i kommunen i forbindelse med utarbeidelse av arealdelen som ble vedtatt i 2017. Det er også utarbeidet oversikt over biologisk mangfold i kommunen gjennom rapport fra Norsk Institutt for Naturforskning i 2006.

Havforurensning og marin forsøpling

Havforurensning og marin forsøpling utgjør alvorlige trusler mot biologisk mangfold, økosystemer og sjømat sikkerhet. Mengden plastforsøpling, inkludert mikro- og nanoplast, øker raskt i havmiljøet og påvirker marine organismer.

Det er etablert et nasjonalt kompetansesenter under Samferdselsdepartementet; Senter for oljevern og marint miljø, med lokasjon i Vågan kommune. Ved senteret finnes en stab med bred kompetanse innenfor oljevern, marint miljø og formidling. Senteret samarbeider med andre offentlige etater, forskningsinstitusjoner og frivillige organisasjoner, og skal være et nasjonalt kunnskapssenter, og videre bidragsyter både nasjonalt og internasjonalt med utvikling av teknologi og formidling av kunnskap når det gjelder marin forsøpling og oljevern. www.marintmiljo.no/

Rapport fra Lofoten Avfallsselskap sin strandryddeaksjon i 2015 viste at 25,1 tonn marint avfall ble innsamlet. CleanUp Lofoten er et regionalt miljøprosjekt som skal øke bevisstheten rundt problemene med herreløst avfall, både gjennom lokal forebygging og tilrettelegging for opprydding. I samarbeid med SALT analyseres all innsamling nå også i det som kalles Lofotanalysen, for å se etter trender og sammenhenger. Per september 2019 er dette resultatet av deres arbeid:

<https://www.cleanuplofoten.no/>

Marine Recycling Cluster (MRC), der SALT deltar, har nå i 2019 fått nasjonal status som Arena-klynge, med finansiering av tre års arbeid for utvikling av konkrete løsninger rundt marin forsøpling.

Innen marin forsøpling i Norge er det store mengder tilknyttet fiskeri- og oppdrettsnæringen. Bevisstgjøring av denne næringen rundt egen drift vil være svært viktig for å begrense mengden nytt avfall som havner i havet og på kystnære områder. Samtidig vil det være vesentlig å tilrettelegge for enkel deponering av avfall som kystflåten samler opp via sin drift, slik at næringen kan bidra positivt til å rydde der det er mulighet for det. Oljevernssenteret har samtidig påpekt at det er viktig å utvikle en nasjonal oversikt og standard for oppryddingsarbeidet innen marint avfall, som koordinerer hvilke områder som ryddes, og innsatsen på ulike områder blant frivillige grupper og myndigheter. Mange områder vil være

svært vanskelig tilgjengelige, og bør være et ansvar for lokale og sentrale myndigheter med adekvat utstyr. Det må videre sikres ivaretagelse av biologisk mangfold, eksempelvis skjerming av hekkeområder for sjøfugl, under rydding.

Det nasjonale oljevernssenteret har et videre ønske om å utvikle testfasiliteter ved Fiskebøl, som inkluderer et lukket havnebasseng for alle strandtyper. Fasilitetene vil inkludere forskning, øvelser og testing av utstyr og metoder, og er ment for å videreutvikle kompetanse nasjonalt og internasjonalt for oljevern og marin opprydding. Dette kan samtidig medføre viktige kompetansearbeidsplasser og positiv næringsutvikling i regionen.

Miljøopprydding Svolvær havn

Over 100 års bruk av hovedhavna i Vågan har medført forurensninger. Disse er nå ferdig miljøkartlagt. Kommunen har fått tilskuddsmidler, både fra fylket og Miljødirektoratet, på samlet kr 3 - 4 millioner til arbeidet, og kommunen har knyttet til seg konsulentbistand som skal dra prosjektet videre mot den endelige oppryddingen. I pågående fase skal det avklares hva slags opprydding som er påkrevet, i nært samarbeid med både miljøvernavdelingen i Nordland Fylkeskommune og Miljødirektoratet. Det arbeides videre med å utarbeide miljømål for havnen, noe som vil samstemmes mot de nødvendige oppryddingsarbeidene som må utføres. Det må fastlegges hvilket omfang av opprydding som er nødvendig, samt kostnadsperspektiver og videre finansiering for arbeidet. Finansiering av tiltakene som skal føre fram til en ren havn er av et slikt omfang at dette er en utfordring både for kommunen og verftsneringen, og andre mulige forurensningskilder.

Vannkvalitet og drikkevannsforsyning

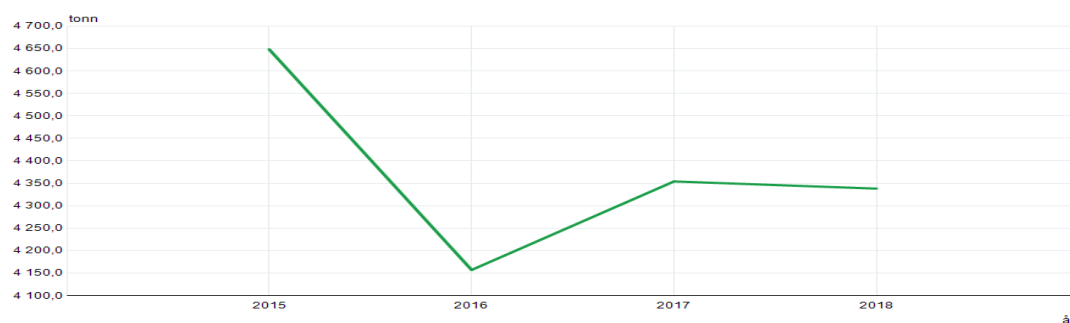
Folkehelseprofilen for 2019 viser en forsyningsgrad på 91 % for drikkevann i kommunen, mot 88 % nasjonalt. Drikkevannskvaliteten i kommunen er samtidig meget god (92 %), uten forekomst av prøver med oppblomstring av E-coli eller andre helsefarlige stoffer. I Nordland fylke ligger denne kvaliteten på kun 70 %. Brettesnes vannverk har i 2018 blitt kåret til Norges beste overflatevann.

Kloakkutslipp foregår fortsatt i noe grad urensset til hav, og i mange områder er det utslippstillatelser fra gammelt regelverk som gir kloakkutslipp nært land. Vågan kommune har store investeringskostnader med å utbedre, rense og samle kloakkutslipp de neste årene.

Avfallshåndtering

SSB sine tall for Vågan for 2017 viser at hver innbygger produserte 452 kg husholdningsavfall. Av dette ble 234 kg levert til materialgjenvinning, inkludert biologisk behandling. Utviklingen av produsert avfall ser slik ut over de siste fire årene:

12313: Mengder husholdningsavfall, etter år. Vågan, i alt, i alt, Mengde (tonn).

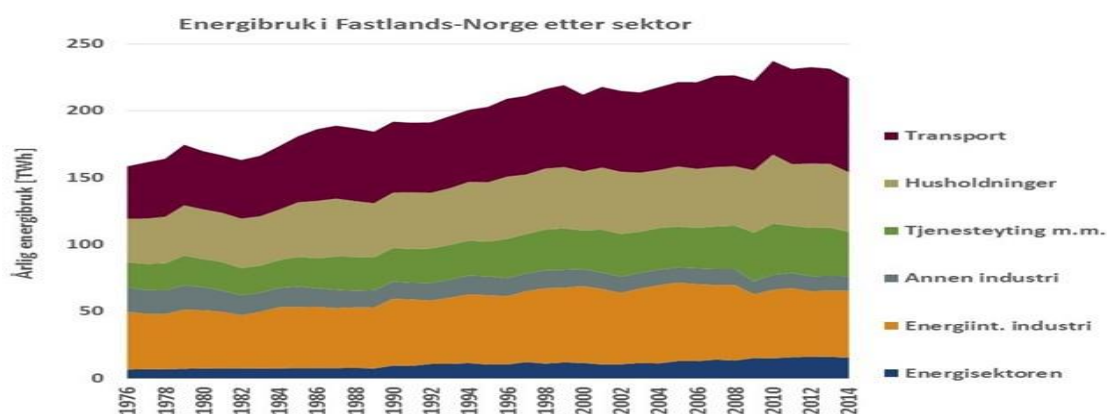
Kilde: Statistisk sentralbyrå

www.ssb.no/statbank/table/12313/

Energi

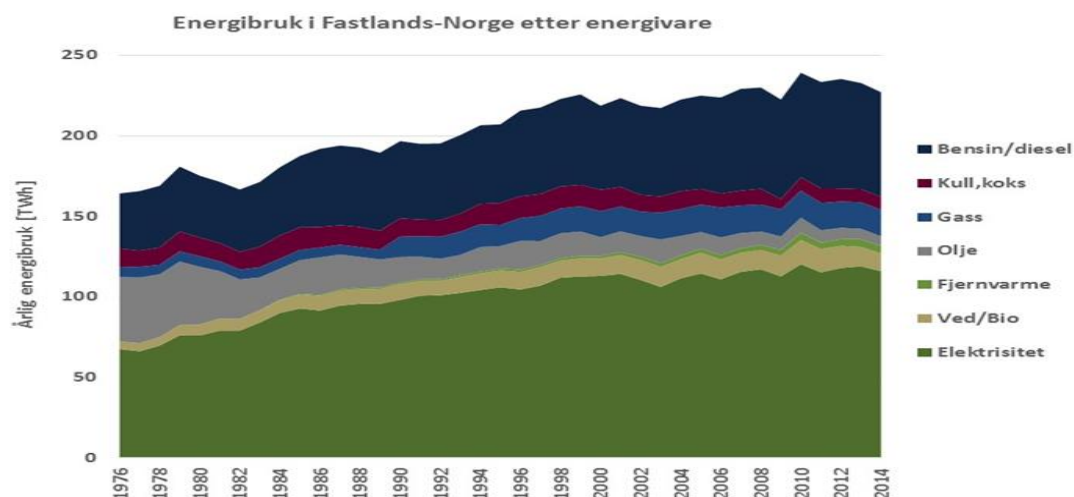
Energibruken i Norge har steget med 40 % siden 1970-årene. Transport, petroleumssektoren og tjenesteytende næringer er sektorene med størst vekst i energibruk. På grunn av sterk vekst i antall kjøretøy i Norge har energibruk til transport doblet seg siden midten av 1970-årene og er i 2014 sektoren med høyest energibruk i Fastlands-Norge. Innen energisektoren har nye landanlegg innen petroleumssektoren bidratt til at energibruken har mer enn doblet seg siden 1970-årene. Tjenesteytende næringer er en sektor med sterk vekst de siste 30 årene og dette har ledet til en stor oppgang i energibruken.

Tabell: Energibruk i Fastlands-Norge etter sektor

Energibruk i Fastlands-Norge nådde en foreløpig topp i 2010 og har siden gått svakt ned. Dette skyldes både lavere energibruk i boliger og yrkesbygg på grunn av mildt klima, nedgang innen treforedlingsindustrien og nedgang i energibruk til transport de to siste årene. Elektrisitet er den mest brukte energivaren i Fastlands-Norge, med et forbruk på 117 TWh i 2014. Fossile drivstoff til transport er til sammen den nest største gruppen av energivarer. Totalt ble det brukt rundt 65 TWh bensin, diesel, marine gassoljer og jetparafin til transport i 2014, en nedgang på over 2 TWh siden 2012. En tydelig trend siden 1970-årene er at bruken av olje har blitt redusert, mens bruk av elektrisitet, fjernvarme og bioenergi har økt. Vedforbruk i husholdningene har imidlertid gått ned de siste årene på grunn av mildere klima.

Tabell: Energibruk i Fastlands-Norge etter energivare

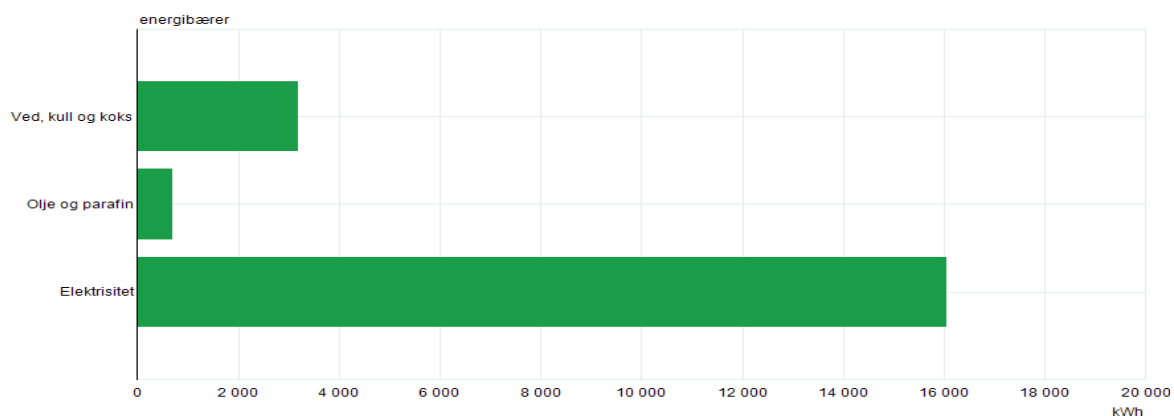

<https://www.nve.no/energibruk-og-effektivisering/energibruk-i-norge/>

Norge er i en særstilling blant verdens industriland når det gjelder produksjon og forbruk av elektrisitet. Praktisk talt all vår elektrisitetsproduksjon skjer i vannkraftverk, og vi har verdens høyeste elektrisitetsforbruk per hode. <https://snl.no/vannkraft>

I følge SSB var gjennomsnittlig energiforbruk per husholdning i 2012 på 20230 kWh. Rundt 16000 kWh av dette forbruket var basert på elektrisitet.

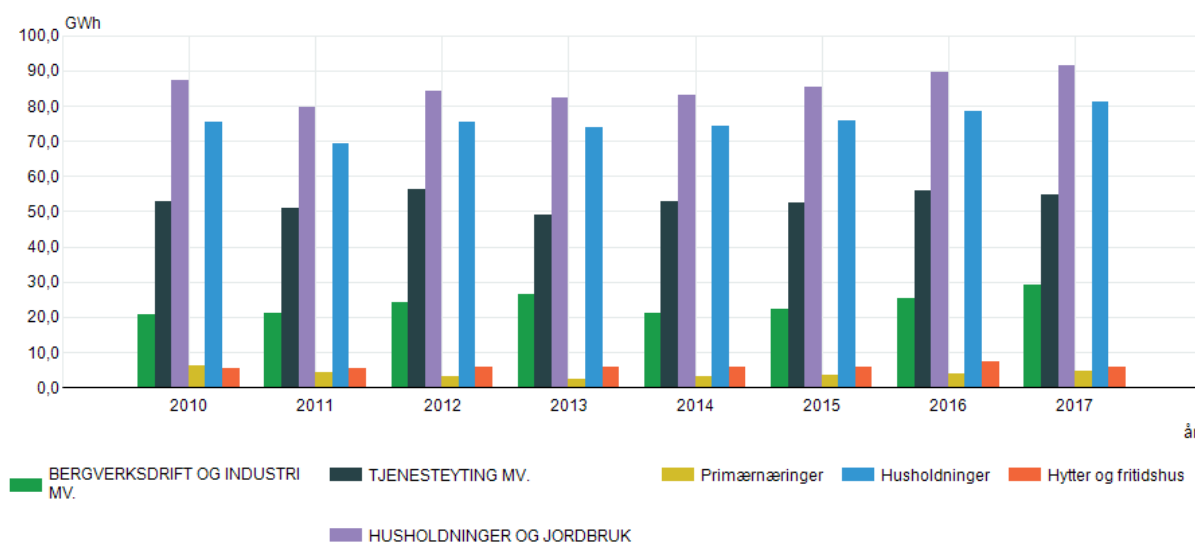
Tabell: Gjennomsnittlig energiforbruk per husholdning etter energibærer

<https://www.ssb.no/statbank/table/10572/chartViewBar/>

SSB har data på forbruk av elektrisitet fordelt på ulike forbrukergrupper innenfor Vågan kommune:

10314: Nettoforbruk av elektrisk kraft (GWh), etter forbrukergruppe og år. Vågan, Forbruk i alt.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Energiforsyning i Lofoten og Vågan

Lofotkraft som konsern eies av alle kommunene i Lofoten, der Vågan og Vestvågøy er de største eierkommunene med 41 % aksjeandel hver. Lofotkraft sitt overordnede samfunns mål er å levere god og sikker kraftforsyning til kommunene. De er i gang med utbygging av nytt strømmnett gjennom hele Lofoten, planlagt ferdigstilt i 2022, og anser selv at de er godt forberedt mot en videre elektrifisering av samfunnet. Lofotkraft har et pågående prosjekt kalt "De grønne øyene" med et overordnet mål om å utvikle løsninger som bidrar til å gjøre Lofoten til et lavutslippssamfunn. Et stort fokusområde er transport, som er et område med potensielt stor effekt:

Til lands – ladeinfrastruktur for landtransport bil

Til vanns – overgang til fornybare løsninger i flere deler av båtparken

I lufta – elektrifisering av kortbanenettet

Samtidig er det utfordringer med å se hvordan kraftproduksjonen skal kunne dekke alle behov for elektrisk kraft i framtiden. Det er viktig å forberede samfunnet på mulige reduksjoner i energiforbruk og energieffektivisering.

Oppsummerte utfordrings- og utviklingsmomenter for klima, miljø og energi i Vågan:

- Identifisere områdene der kommunen har handlingsrom til å gjennomføre endringer, og utarbeide klimatiltak som gir reell effekt
- Oppfølging av klimarisiko for de ulike delene av samfunnet – næringsliv, bosetting, beredskap
- Sikre god oppfølging og forvaltning av kulturminner og kulturmiljø
- Tilrettelegge for et tilgjengelig lokalt friluftsliv i kombinasjon med god besøksforvaltning
- Tilrettelegging av rydding og deponering av marint avfall i regionen
- Prosess med miljøopprydding Svolvær havn må avklares på en bærekraftig måte, med tanke på omfang, kostnader og videre finansiering, og som sikrer en videre bærekraftig forvaltning og muligheter for videre drift i lokal næring
- Sikre stabil og tilstrekkelig energiforsyning til kommunen og regionen, i tråd med utviklingen av lavutslippssamfunnet

Næring og verdiskaping

I samfunnsdelens planprogram ble det beskrevet noen utredningsbehov for dette området:

- Behov for ytterligere utredning og analyse i forhold til nærings- og sysselsettingssituasjonen i kommunen, med oppdaterte tall og sammenliknbar historikk.
- I hvilken grad preges/ formes Vågan-samfunnet av endringer i næringsgrunnlag, omsetning, og utvikling?
- Hvilke næringsformer vil være bærekraftige i et langsiktig perspektiv?
- Hvilke næringer kan være viktig å ivareta i et kulturhistorisk perspektiv?
- Fremtidige arealbehov for næring?

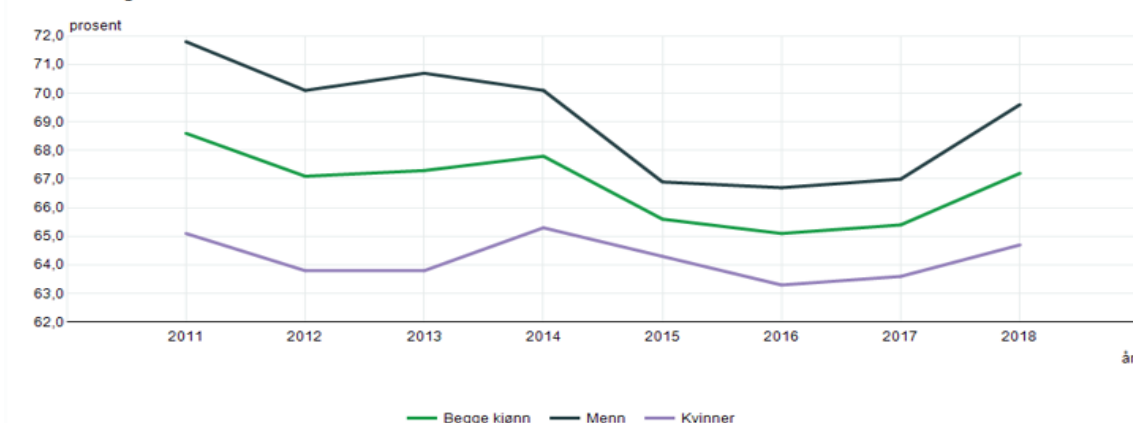
Sysselsetting og arbeidsledighet

Grad av sysselsetting og inntektsnivå blant kommunens innbyggere påvirker levekår og helse. Samtidig bidrar høy sysselsetting med verdiskaping både i form av skatteinntekter og lokal kjøpekraft, og tilskudd av verdifull kompetanse. God tilgang til arbeidskraft er sentralt for vekst og verdiskaping, samtidig som høy deltakelse i arbeidslivet er en indikator på aktiviteten i næringslivet.

Sysselsettingsgrad og pendling

Tall fra SSB viser at per 4. kvartal 2018 hadde kommunen 4847 sysselsatte, som ga en sysselsettingsgrad på 67,2 %. Sysselsettingsgraden har ligget relativt stabilt mellom rundt 65 og 69 % i løpet av de siste årene. Vågan er en egen bo- og arbeidsmarkedsregion, og de fleste sysselsatte arbeider innen egen kommune. Kun 176 personer har registrert at de pendler ut av kommunen til arbeid.

06445: Andel sysselsatte i befolkningen per 4. kvartal (prosent), etter kjønn og år. Vågan, 15-74 år, Sysselsatte i prosent av befolkningen 15-74 år.

www.ssb.no/statbank/table/06445

Arbeidsledighet og inntektsnivå

Per november 2018 hadde kommunen en arbeidsledighet på 2,6 % helt ledige, målt blant de som er mellom 15 – 74 år. Tall fra NAV viser at det var 124 ledige arbeidssøkere i kommunen per september 2018. Nasjonale tall fra 2. kvartal 2019 ligger på 3,4 % registrert arbeidsledighet, en nedgang på 0,5 % fra året før.

www.ssb.no/arbeid-og-lonn/statistikker/aku/kvartal/2019-07-25

Brutto inntekt for personer over 17 år ligger på kr. 434.217 pr 2018. Snittet i kommunen er noe lavere enn landssnittet (0.9), men litt over fylkessnittet, som ligger på kr. 412.342. Både kommunen og fylket har hatt en relativt stor oppgang fra 2017, da Vågan lå på et snitt på kr. 399.200 og fylket med et snitt på kr. 385.513.

<https://kommunenm.nho.no/>

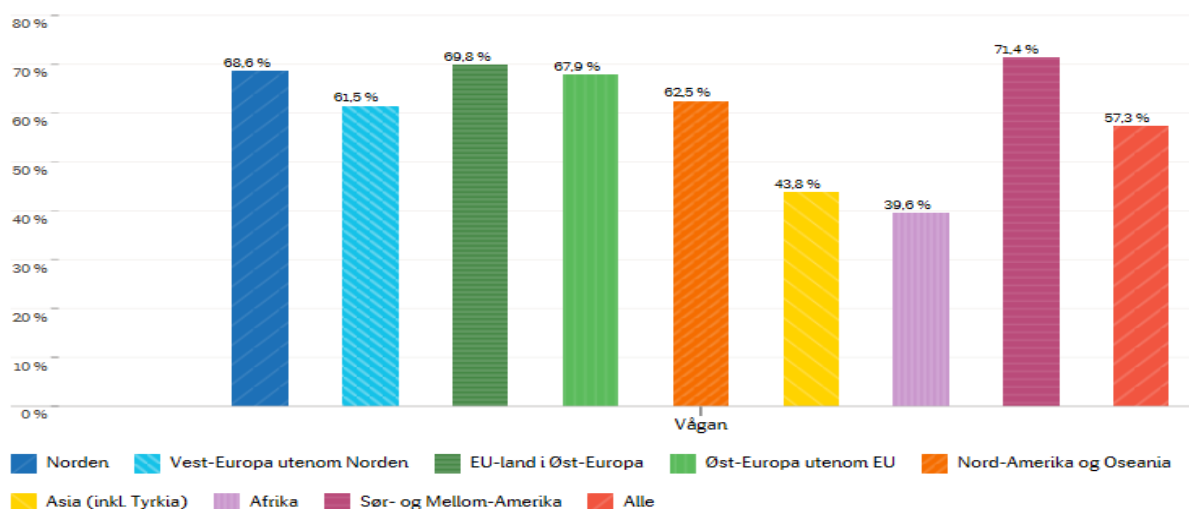
Syssetsetting blant innvandrerbefolkningen i Vågan

I Vågan kommune har 14,2 % av befolkningen innvandrerbakgrunn. Syssetsettingsgraden blant innvandrerbefolkningen i Vågan per 2018 er noe lavere enn resten av befolkningen, med et snitt på 61,7 % mot 67,2 % i befolkningen som helhet. Det er store variasjoner innen landbakgrunn.

Gruppe 1: EU/EFTA, Nord-Amerika, Australia og New Zealand	443	68,30 %
Gruppe 2: Asia, Tyrkia, Afrika, Latin-Amerika, Europa utenom EU/EFTA, Oseania utenom Australia og New Zealand	292	53,90 %

Det er nasjonalt sett store forskjeller i syssetsettingen mellom personer med ulike landbakgrunn, botid i Norge, innvandringsgrunn, og mellom kvinner og menn. De som har kommet til Norge som flyktninger, som har lavt utdanningsnivå og kort botid i Norge, har lavere syssetsetting enn snittet blant innvandrere. I den andre enden av skalaen finner man innvandrere fra EØS-land, som har høyere syssetsetting enn befolkningen for øvrig. Dette henger sammen med at de i stor grad kommer til Norge på grunn av arbeid (Imdi.no). Imdi sine tall fra 2017 viser en mer detaljert fordeling for Vågan:

Figur: Andel syssetsatte innvandrere etter landbakgrunn fordelt etter verdensregion.

<https://www.imdi.no/tall-og-statistikk/steder/K1865/arbeid/syssetsatte-innvandrere-landbakgrunn>

Arbeidsinnvandring og integrering

Innvandring og tilflytning har hatt stor betydning for den positive befolkningsveksten i Vågan. Sosial inkludering og integrering av arbeidsinnvandrere innenfor lokalsamfunnets ulike arenaer er derfor viktig for å ivareta et positivt mangfold og for å skape tilhørighet og stedsidentitet.

For at veksten skal være bærekraftig, er det en fordel om en stor andel av arbeidsinnvandringen gir varig tilflytning. Blant rundt 100 000 sysselsatte i Nordland fylke er det en liten andel lønnstakere som ikke er registrerte bosatte. Per 2018 tilsvarer dette 2,7 % av de sysselsatte. Dessverre utarbeides ikke tilsvarende tall på kommunenivå, men det er sannsynlig å anta at andelen er tilsvarende. Av 4847 sysselsatte i Vågan vil dette tilsi rundt 130 personer. Blant annet gjelder dette gjestearbeidere og sesongarbeidere innen ulike bransjer, eksempelvis fiskeri, industri, bygg og anlegg, reiseliv eller servering. Dette kan være et positivt potensiale for varig tilflytning om arbeidet med å integrere denne gruppen arbeidsinnvandrere tas på alvor.

	Sysselsatte 20-66 år			
	2015	2016	2017	2018
18 Nordland				
Sysselsatte registrert bosatt				
Alle land	104 651	105 680	106 666	107 415
Lønnstakere ikke registrert bosatt				
Alle land	2 150	2 474	2 803	2 922

<https://www.ssb.no/statbank/table/11610>

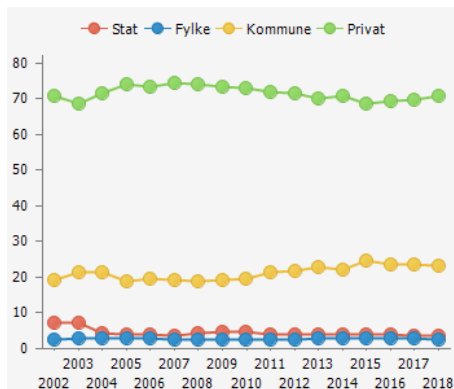
Fordeling av privat og offentlig sysselsetting

Fordelingen mellom offentlig og privat sektor ligger på rundt 30/ 70, og har vært relativt stabil de siste 20 årene, med mindre variasjoner opp gjennom årene. Andelen offentlige arbeidsplasser er sammenliknbart med landssnittet, men ligger 10 % under fylkessnittet. Derimot er andelen statlige arbeidsplasser lav.

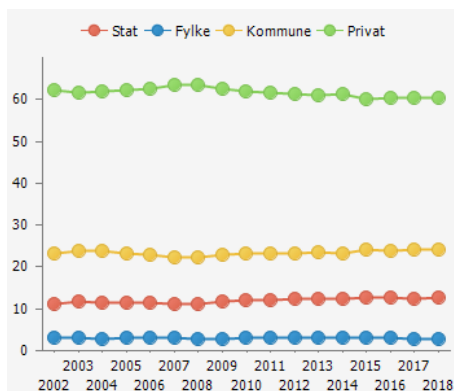

https://kommuneprofilen.no/Profil/Sysselsetting/DinRegion/syss_sektor_region.aspx

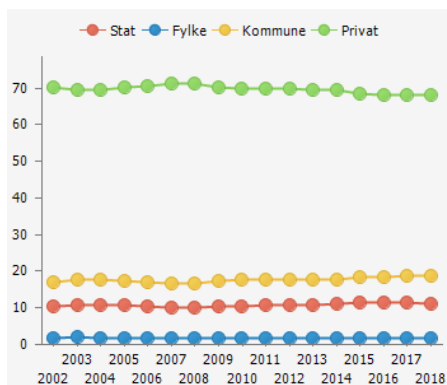
Andel offentlige/statlige arbeidsplasser

Vågan kommune – 2,56 % ansatte i fylkeskommunal sektor per 2018. 3,58 % ansatte i statlig sektor. 23,12 % ansatte i kommunal sektor.

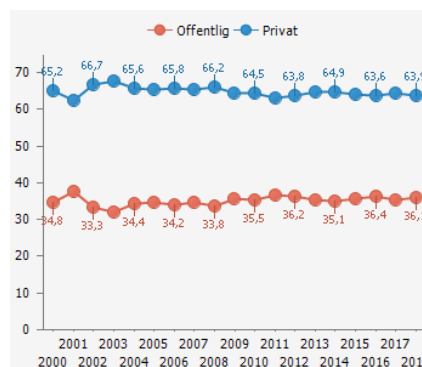
Nordland fylke – 2,8 % ansatte i fylkeskommunal sektor per 2018. 12,6 % ansatte i statlig sektor. 24,2 % ansatte i kommunal sektor.

Nasjonalt nivå – 1,69 % ansatte i fylkeskommunal sektor per 2018. 11,30 % ansatte i statlig sektor. 18,69 % ansatte i kommunal sektor.

https://kommuneprofilen.no/Profil/Sysselsetting/DinRegion/syss_sektor_region.aspx

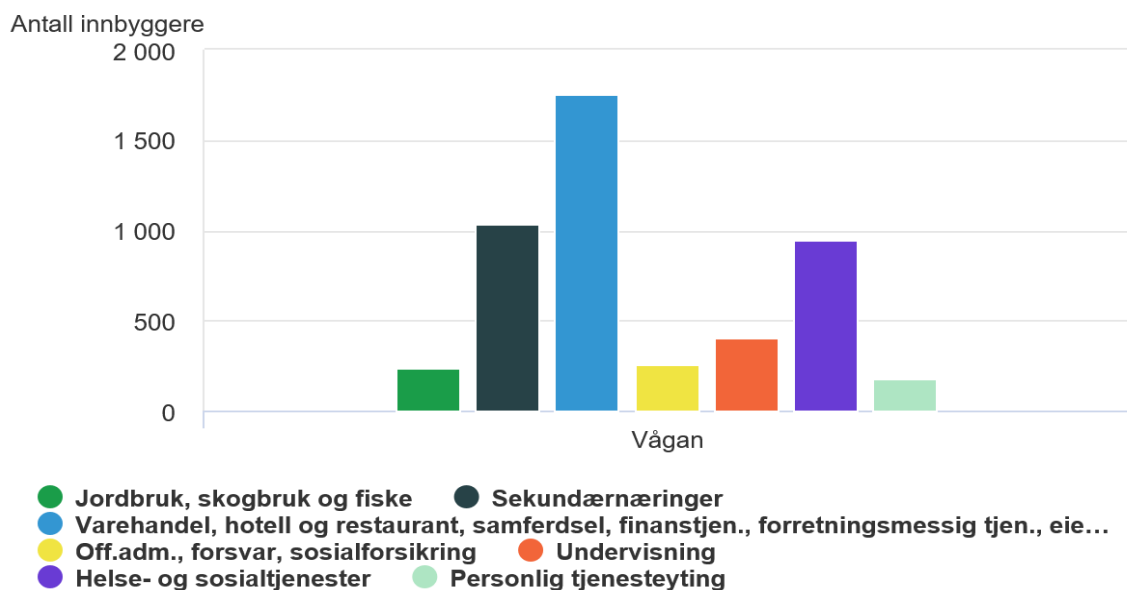
Ved å sammenlikne med nabokommunen Vestvågøy, er andelen offentlig ansatte høyere der med en andel på 36,1 % i 2018. Samtidig har andelen *statlige* arbeidsplasser utviklet seg fra rundt 3 % til 9 % fra 2000 fram til 2018. Det er til sammenlikning 3,62 % ansatte i fylkeskommunal sektor og 23,41 % ansatte i kommunal sektor per 2018 i Vestvågøy kommune.

https://kommuneprofilen.no/Profil/Sysselsetting/DinRegion/syss_sektor_region.aspx

Sysselsetting innen ulike bransjer og tjenester

Hva innbyggerne arbeider med

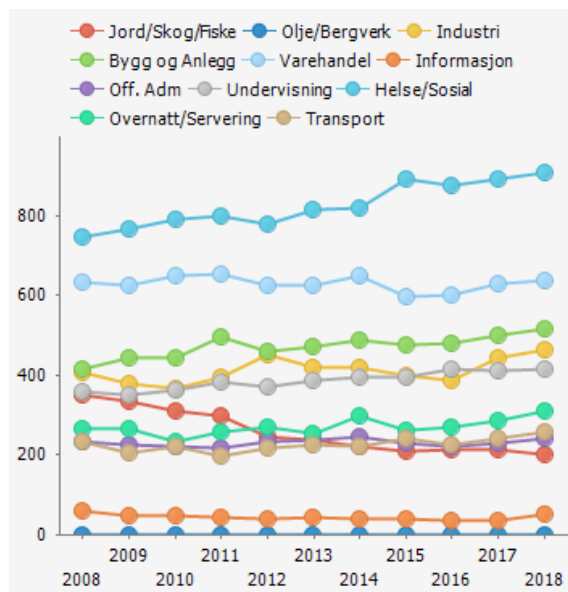
www.ssb.no/kommunefakta/vagan

Detaljerte tall fra SSB fra 2018 viser at næringen som sysselsetter flest av Vågans innbyggere er innenfor helse- og sosialtjenester. Hele 943 av kommunens innbyggere arbeider innenfor disse tjenestene. Varehandel, bygg og anlegg, industri og undervisning står også for andeler av sysselsetting på henholdsvis 13,8 %, 10,2 %, 9,6 % og 8,4 %.

	Sysselsatte personer etter bosted	Prosentandel	Sysselsatte personer etter arbeidssted	Prosentandel
1865 Vågan				
Jordbruk, skogbruk og fiske	233	4,8 %	199	4,2 %
Bergverksdrift og utvinning	15	0,3 %	0	0,0 %
Industri	464	9,6 %	461	9,8 %
Elektrisitet, vann og renovasjon	66	1,4 %	61	1,3 %
Bygg- og anleggsvirksomhet	495	10,2 %	520	11 %
Varehandel, reparasjon av motorvogner	668	13,8 %	637	13,5 %
Transport og lagring	255	5,3 %	258	5,5 %
Overnattings- og serveringsvirksomhet	299	6,2 %	309	6,6 %
Informasjon og kommunikasjon	59	1,2 %	54	1,1 %
Finansiering og forsikring	23	0,5 %	24	0,5 %
Teknisk tjenesteyting, eiendomsdrift	247	5,1 %	248	5,3 %
Forretningsmessig tjenesteyting	196	4,0 %	174	3,7 %

Off.adm., forsvar, sosialforsikring	257	5,3 %	244	5,2 %
Undervisning	408	8,4 %	415	8,8 %
Helse- og sosialtjenester	943	19,5 %	907	19,2 %
Personlig tjenesteyting	180	3,7 %	169	3,6 %
Uoppgitt	39	0,8 %	38	0,8 %
Totalt	4 847		4 718	

<https://www.ssb.no/statbank/table/07984>

Tall fra 2008 og fram til 2018 viser en tydelig økning i sysselsetting innen helse og sosial, og bygg og anlegg. Varehandel har gått noe ned, og det er en markant nedgang innen jordbruk/skogbruk/ fiske.

https://kommuneprofilen.no/Profil/Sysselsetting/DinRegion/syss_struktur_region.aspx

Næringsutvikling

Antall bedrifter i Vågan har hatt en jevn økning fra 1023 i 2005 til 1296 i 2018 (SSB). Ved et utgangspunkt i 4847 sysselsatte innbyggere per 2018 vil det tilsi et snitt på 3,7 ansatte per bedrift. Nasjonale tall viser at norsk næringsliv er til dels preget av mange små virksomheter. Nær 65 % av alle virksomheter har ingen ansatte, og videre er det 17 % som har mellom 1 og 4 ansatte.

NHO sine tall fra Kommune-NM viser at Vågan ligger rangert som nr. 1 i fylket og som nr. 12 i Norge i forhold til næringslivsvariasjon per 2018. Dette er en forbedring fra 2017 da Vågan lå som nr. 19 på landsbasis.

Høy næringslivsvariasjon indikerer en robusthet i næringslivet, med tanke på spredning på flere sektorer. Dette gir kommunen mindre sårbarhet i forhold til enkelt nærings markedsutvikling, og er viktig for å sikre et stabilt fremtidig næringsgrunnlag.

<https://kommunenm.nho.no/?cmd=resultat&fnr=10&knr=1865&ind=3>

Ulike omsetningstall innenfor bransjene

Historisk sett har sysselsettingen vært innenfor primærnæringene, og da særskilt innen fiske. Dette har endret seg i dagens Vågan-samfunn. Tall innhentet fra NFK fra 2017 viste at kun 10 % av de sysselsatte i kommunen arbeidet innen fiske/ fangst, oppdrett eller fiskeforedling. Omsetningen spesielt innen oppdretts- og fiskerinæringen var allikevel stor sammenliknet med andre næringer, med en omsetning på rundt 20 % av total omsetning. Videre var 18 % sysselsatt innen reiseliv, overnatting og servering, med samlet rundt 3 % av omsetningen i kommunen. Bygg og anlegg sysselsatte da 13 %, og hadde en omsetning på rundt 8 %. Rundt 10 % var sysselsatt innen detaljhandel, med en omsetning på ca. 5 %.

Utvikling og framtidsutsikter innen utvalgte næringer

Bygg og anlegg

Bygg- og anleggsnæringen i Nordland har hatt en betydelig vekst de siste årene, og målt i omsetning har veksten vært på 5,2 milliarder kroner eller 50 % fra 2008 til 2016. Næringen sysselsatte i 2017 nærmere 10 800 personer. Det er for tiden stor aktivitet i næringen i Nordland, og store utbyggings prosjekter rundt i hele fylket bidrar til høy sysselsetting. (Indeks Nordland 2019).

Industri

Vågan har industriaktører med lang fartstid og driftstradisjon i kommunen. Verftsnaeringen består i hovedsak av Skarvik, Marhaug, Lofoten Sveiseindustri og Nogva. I møte med Lofoten Sveiseindustri og Marhaug ble det gitt tilbakemeldinger om et godt verkstedmiljø i Svolvær, der alle tjenestene er samlet og det er god tilgang på kunder. Industriaktørene har et godt samarbeid selv om de er konkurrenter, og de fyller også ulike segmenter i markedet. En utfordring innen den lokale verftsindustrien er tilgang på kompetent arbeidskraft der det er vanskelig å rekruttere håndverkere. Det er en andel utenlandske arbeidere, og noen utfordringer således med språk og kultur. Mangel på egnede boliger for arbeidere kan også bidra til å forsinke prosjekter. En annen utfordring for industrien er mulige konflikter mellom bolig og industri ift støv og støy, samt uvedkommende på området. Industrien har gitt innspill til byplanarbeidet i forhold til ulike arealperspektiver.

Havbruk

I alt var 1319 personer i Nordland sysselsatt innen havbruk i 2017, noe som utgjorde 17 % av sektorens sysselsetting i Norge. Dette er en vekst på over 10 % fra 2016. Salget av laks og regnbueørret fra Nordland var om lag 270 000 tonn i 2018, en vekst på 3 % sammenlignet med 2017. For 2019 ventes det fortsatt volumvekst og svak prisvekst. Lønnsomheten innen havbruk er svært god, og totalt for Nordland ble det i 2016 levert et driftsresultat på 4,1 milliarder kroner. Total verdiskaping i 2016 var på 5,7 milliarder kroner, og i Lofoten var dette 265 millioner kroner. (Indeks Nordland 2019).

Fiskerinæring og landbruk

I Nordland ble det landet om lag 350 000* tonn (rund vekt) villfanget fisk fra norske og utenlandske fartøy i 2018, til en fangstverdi på om lag 3,25 milliarder kroner. Sammenlignet med 2017 var det noe lavere kvantum, og over 300 millioner i nedgang i fangstverdi.

Verdiskapingen som følge av fiskeriaktiviteten var på over 2,6 milliarder kroner i 2017, kun slått av Møre og Romsdal (3 milliarder). I alt 1 077 personer var sysselsatt innen fiske og fangst i 2017, med arbeidssted i Nordland. Dette var på samme nivå som i 2016. Nordland var det fylket i 2017 som sysselsatte flest innen fiske og fangst, med 23 % av totalt antall sysselsatte i Norge og 42 % av de sysselsatte i landsdelen (Indeks Nordland 2019).

I dialog med Råfisklaget bekreftes det at omsetningen i råfisklaget har økt siden 2013. Dette gjelder også inntektene til fiskerne. Råfisklaget viser videre til en utvikling der det går mot større (over femti fot) og færre fartøy i kystflåten. Større fartøy er mer mobile og kan selge utenfor kommunen. Det er en samtidig en utfordring at lokale selskap ikke får tak i råstoff. Rekrutteringen til yrket blir også vanskeligere, da det er behov for ytterligere tilrettelegging for å la yngre folk få kjøpe fartøy/ kvote.

Også den landbaserte delen av næringen har fått færre aktører, i Svolvær er det kun to som gjenstår. Det er kommet en ekstern aktør tilknyttet Henningsvær, og det er usikkerhet rundt i hvilken grad dette genererer lokale skatteinntekter. Det er samtidig stor aktivitet i andre kommuner i regionen, blant annet Myre/ Øksnes.

Den lokale tradisjonen med tørrfiskproduksjon er en mer usikker produksjon enn salg av ferskfisk. Per 2019 er det et godt marked for ferskfisk i Europa, og mange velger derfor å selge ferskt fremfor å henge fisk da dette genererer raskere inntekter.

Råfisklaget mener det er viktig å samarbeide for å ivareta fiskerikultur og -tradisjon i kommunen. Videreføring av Lofoteventyret, og bruk av lokale produkter ved ulike arrangementer– festivaler, konferanser, restauranter, catering. Kommunen kan også benytte lokale produkter til egne institusjoner.

Landbruksnæringen står sterkt i Lofoten og Vesterålen, og en femtedel (21 %) av bruk i drift i Nordland ligger i disse regionene. Det sees allikevel en tydelig reduksjon i landbruksdriften i forhold til antall aktive bruk, og antall bruk som har dyreproduksjon. I Vågan er det 35 bruk i selvstendig drift i 2020, en nedgang fra 57 i 2002. Mens tallet for vinterfora sau i Nordland er på samme nivå som i 2002, har Lofoten og Vesterålen hatt en nedgang i antall sau på 18 %. Siden 2002 har antall bruk med sau i Vågan gått fra 44 til 25, og bruk med storfe er redusert fra 18 til 8 i kommunen.

Reiselivsnæringen

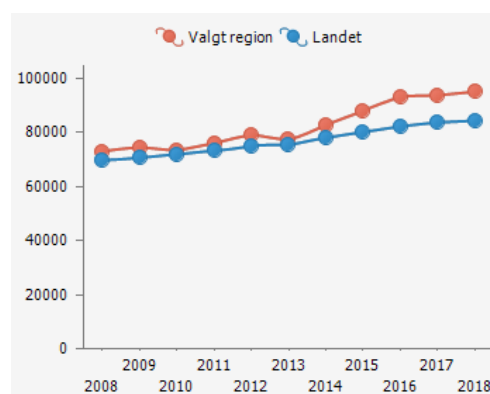
Nordland har de senere årene opplevd stor vekst reiselivsnæringen. Fra 2008 til 2017 var det en økning på 26 % i antall gjestedøgn, en økning som er 7 % større enn for Norge som helhet. Den største økningen for antall årlige gjestedøgn ser vi i vinterhalvåret (oktober–april) hvor det har vært en økning på 45 prosent fra vintersesongen 08/09 til 16/17. Det kan ha sammenheng med at nordlysturisme stadig gjør at Nordland får flere tilreisende fra hele verden, spesielt fra Asia. For sommer (mai–september) har økningen vært på 18 prosent. Samtidig som flere utenlandske turister reiser til Nordland, blir det stadig mer populært for nordmenn å feriere i eget land. Aktiviteter av ulike typer er i sterk vekst, og bruken av naturen har tiltatt kraftig. Etter mange år med sammenhengende vekst er det mye som tyder på at utviklingen innen reiseliv i Nordland er i ferd med å bremse. Selv om volumet målt i antall besøkende er ventet å være stabilt, ser man samtidig at en profesjonalisering i næringen gir økt omsetning per besøkende. Det er ventet en betydelig kapasitetsøkning som følge av bygging av nye hoteller, men at denne veksten vil komme etter 2019. Dette vil på sikt kunne gi nye vekstmuligheter da det i perioder er svært høy kapasitetsutnyttelse, og da særlig for hotellene, i enkelte byer og regioner (Indeks Nordland 2019).

Varehandelen

Omsetningen innen varehandel i kommunen har økt jevnt over de senere årene, og snittet per innbygger er høyere enn i landet for øvrig.

Det ble omsatt for 52 milliarder i vare handelen* i Nordland i 2017. Dette utgjorde 46 prosent av omsetningen i landsdelen, og 3,1 prosent av den nasjonale omsetningen.

Til sammenligning ut gjorde Nordlands innbyggere 4,6 prosent av befolkningen i Norge, så det er rimelig å anta en vesentlig handelslekkasje gjennom netthandel, hvor omsetning registreres i andre fylker. Utsiktene for 2019 viser til at prisvekst og økt rentenivå vil gi utslag i privatøkonomien til mange, og vil medføre at de blir litt mer forsiktige med pengebruken. Dette vil nok gi noe utslag i varehandelen (Indeks Nordland 2019).

https://kommuneprofilen.no/Profil/Okonomi/DinRegion/okonomi_vare_innb_region.aspx

Langsiktig bærekraft og kulturhistoriske perspektiver

Globalisering – Urbanisering - Digitalisering

De globale megatrendene vil bidra til å påvirke det lokale næringslivet også her i kommunen. Globalisering handler om prosesser der verden veves sammen gjennom avtaler, systemer og kommunikasjon som bidrar til å redusere betydningen av avstander og statsgrenser. Det er et uttrykk for en økende grad av samhandling, integrasjon, påvirkning og gjensidig avhengighet mellom folk og stater innenfor områder som økonomi, samfunn, teknologi, kultur, politikk og økologi. Lokal handel og næring kan utfordres og utkonkurreres av det globale (nett)markedet, både med tanke på salg og kjøp av varer. Satsning på lokale produkter gir lokal og bærekraftig verdiskaping i dette perspektivet. Lokal produksjon for eksport ut av kommunen kan bidra til god verdiskaping, mens videresalg av importerte produkter vil kunne være mer risikabelt. Næringer som har et lokalt hjemmemarked, eksempelvis personlig

tjenesteyting, eller bedrifter som har egen produksjon og driver direkte salg, vil kunne være bærekraftige på lang sikt. Dette gjelder også kortreist matproduksjon.

Mennesker bosetter seg i økende grad i byer og tettbygde strøk, der det skjer en fortetting. Per i dag bor over 50 % av verdens befolkning i byer, og denne andelen øker. Dette påvirker arbeidsmarked og flyttestrømmer. Denne trenden gjelder også for Vågan kommune, der den største befolkningsveksten skjer i de to store tettstedene våre som bosetter per i dag over 70 % av Vågans befolkning.

Digitalisering skaper nye muligheter for næringslivet. I Norge, der næringslivet er preget av små bedrifter, relativt små hjemmemarkeder og stor avstand til de større, globale markedene, kan dette være vesentlig for vekst da det senker terskelen for å få tilgang til de større markedene og slik gjør geografisk lokalisering mindre viktig. Digitale arbeidsmarkeder med mindre behov for fysisk tilstedeværelse gjør tilgang på riktig og relevant kompetanse enklere for bedrifter, og valgmulighetene større for den enkelte arbeidstaker. Vågan er det regionsenteret i Nordland med høyest bredbåndsdekning, som er en viktig tilrettelegger for digitalisering av samfunnet.

Klimarisiko og lokalt næringsliv

For kommunene og det lokale næringslivet er det en rekke risikoer knyttet til både effektene av klimaendringene og omstillingen til lavutslippssamfunnet (se s. 41- 42). Skatteinntekter fra innbyggerne utgjør en viktig del av kommunens budsjett. Derfor er kommunene avhengige av at næringslivet i minst mulig grad rammes av klimaendringene (fysisk klimarisiko) og samtidig klarer seg godt i overgangen til et lavutslippssamfunn (overgangsrisiko). I oversikten nedenfor er en liste over de næringene som sysselsetter flest i Vågan og som i følge Kommunalbanken kan bli berørt av klimarisiko. Som et eksempel på lokal klimarisiko er potensielle endringer i Lofotfisket som en konsekvens av økte havtemperaturer rundt Lofoten.

Varehandel

● Risiko med svært høy alvorlighetsgrad ● Risiko med høy alvorlighetsgrad ● Risiko med middels alvorlighetsgrad

Fysisk risiko		Overgangsrisiko	
Risiko	Konsekvenser	Risiko	Konsekvenser
Utover lokalisering av virksomheter er det ingen åpenbare fysiske risikofaktorer for denne næringen.		Tiltak for å redusere biltrafikk ●	Hva innebærer tiltak for å redusere biltrafikk, f.eks. flytting av trafikkknutepunkter eller bomstasjoner, for plassering av kjøpesentre?
		Sirkulærøkonomi ●	Hva innebærer overgang til sirkulærøkonomi og økt resirkulering for detaljhandelen?

Fiske, fangst og akvakultur

● Risiko med svært høy alvorlighetsgrad

● Risiko med høy alvorlighetsgrad

● Risiko med middels alvorlighetsgrad

Fysisk risiko		Overgangsrisiko	
Risiko	Konsekvenser	Risiko	Konsekvenser
Havtemperatur ●	Hva innebærer økningen i havtemperatur for oppdrettsnæringen, f.eks. mtp. laksens opptak av fôr. Hva innebærer økning i havtemperatur for fiskeri, f.eks. endringer i nøkkelarter, artssammensetninger og endrede næringskjeder, bevegelser i fiskebestander?	Strengere regulering / høyere prising av klimagassutslipp ●	Hva vil fremtidige reguleringer for å redusere utslipp av klimagasser eller en høyere pris på utslipp innebære for bruk av dieselaggregater og båter med kun forbrenningsmotor, eller kostnadene ved transport til kunder, særlig på flyfrakt?
Klimarisiko i soyaproduserende land ●	Hva innebærer klimaendringer i andre land for tilgang til sertifisert soya til fiskefôr?		

Næringsmiddelindustri

● Risiko med svært høy alvorlighetsgrad

● Risiko med høy alvorlighetsgrad

● Risiko med middels alvorlighetsgrad

Fysisk risiko		Overgangsrisiko	
Risiko	Konsekvenser	Risiko	Konsekvenser
Ekstremvær (skade og tilpasning) / endring i værmønstre ●	Hva vil økning i ekstremvær som tørke eller ekstrem nedbør, og endring i værmønstre innebære for tilgang til råvarer og for produksjon av matvarer?	Endret konsumeradferd ●	Hva ville det innebære hvis konsumenter i økende grad etterspør informasjon om matvarenes karbonfotavtrykk? Hva vil det innebære hvis konsumeradferd endres i favør av matvarer med lavere karbonfotavtrykk?
Klimarisiko i andre land ●	Hva ville klimarisiko i andre land innebære for tilgang til importerte råvarer?		

Maskinreparasjon og –installasjon

● Risiko med svært høy alvorlighetsgrad

● Risiko med høy alvorlighetsgrad

● Risiko med middels alvorlighetsgrad

Fysisk risiko		Overgangsrisiko	
Risiko	Konsekvenser	Risiko	Konsekvenser
Ekstremvær (skade og tilpasning) ●	Hva innebærer økning i ekstremvær, f.eks. tørke, ekstrem nedbør, flom eller havnivåstigning for maskiner og installasjoner f.eks. innen bergverksdrift, olje- og gassutvinning og bygge- og anleggsvirksomhet. Kan ekstremvær medføre nye krav eller utfordringer for slike maskiner som det må tas hensyn til?	Redusert etterspørsel fra olje- og gassvirksomhet ●	Hva vil det innebære for reparasjon av maskiner til olje- og gassutvinning hvis aktivitet i olje- og gasssektoren reduseres og fases ut på sikt?
		Endrede krav pga. elektrifisering av maskinparker ●	Hva vil det innebære for reparasjon av land- og skogbruksmaskiner hvis maskinparker elektrifiseres etter hvert som følge av strengere regulering eller høyere prising av CO2-utslipp?

Handel med og reparasjon av motorvogner – overgangsrisiko

● Risiko med svært høy alvorlighetsgrad ● Risiko med høy alvorlighetsgrad ● Risiko med middels alvorlighetsgrad

Fysisk risiko		Overgangsrisiko	
Risiko	Konsekvenser	Risiko	Konsekvenser
Utover lokalisering av produksjonsanlegg er det ingen åpenbare fysiske risikofaktorer for denne næringen.		Omstilling i transportsektoren til mer elektrifisering ●	Hva innebærer overgangen til del- eller helelektriske, eller hydrogendrevne privatbiler og nyttekjøretøy?
		Færre privatbiler pga. endret konsumentadferd ●	Hva vil det innebære hvis økt etterspørsel etter bildeling eller kjøretjenester som Uber fører til færre privatbiler?

<https://klimarisiko.kommunalbanken.no/kommuner/vaagan/>

Kulturhistoriske perspektiver i næringsutviklingen

Sett i forhold til kulturhistoriske perspektiver er det viktig for kommunen å ivareta den lokalt forankrede fiskerinæringen. Denne næringen er endel av identiteten i kystkulturen i Vågan. En god ivaretagelse av denne handler både om tilhørigheten til historien om etableringen av Vågan-samfunnet og videre om en utvikling og forvaltning av det lokale ressursgrunnlaget som finnes i regionen. Utvikling mot helårsfiske, med lokal tilgang på råvarer der det er størst etterspørsel er en bærekraftig tilrettelegging også av denne næringen. Samtidig er forankringen i Lofotfisket i vintersesongen en tydelig historiebærer og det må arbeides målrettet for å sikre dette ressursgrunnlaget.

Samiske interesser og reindrift

<https://www.fylkesmannen.no/globalassets/fm-nordland/bilder-fmno/landbruk-bilder/reindrift-bilder/reinbeiteomrader---inndeling.jpg>

Det er samisk reindrift i det meste av Nordland fylke. Reindriftnæringa er organisert i reinbeitedistrikter. Det er 12 reinbeitedistrikt i Nordland reinbeiteområde. Det er også fem reinbeitedistrikt i Troms reinbeiteområde som ligger delvis innenfor Nordland fylke. Et av disse reinbeitedistriktene strekker seg inn i østre del av Vågan kommune.

En rekke lover, konvensjoner og folkerettsregler forplikter staten og kommunene til å ta hensyn til samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv. Dette hensynet skal vurderes i samfunnsplanlegging generelt, og i arealplanleggingen spesielt. Hensynet til samiske interesser er spesifikt nevnt i plan- og bygningslovens § 3-1 c.

Fremtidige arealbehov for næring

Det er nødvendig å ivareta næringsarealer for primærnæringene i kommunen. Dette er lagt til rette for i arealplanen med områder på Kleppstad, Henningsvær, Laupstad, Digermulen, Pundslett, Laukvika, Kabelvåg, Svolvær. Det er dermed satt av godt med arealer i hele kommunen, både sentralt og ruralt, til industri og næring. Samtidig er det en strategisk utfordring per i dag at det er lite *tilgjengelige* arealer for utvikling av næring i noen områder. Dette er løst ved at det i arealplanen er avsatt områder til framtidig utnyttelse, og det arbeides videre i prosessen rundt å klargjøre disse.

Fremtidens kompetansebehov

Nordland Fylkeskommune henviser til rapport utarbeidet av Samfunnsøkonomisk analyse (2018). Framskrivninger der viser et økt behov for de aller fleste yrkesgrupper. Økt behov for arbeidskraft innenfor de fleste yrkesgrupper følger av økning både i antall innbyggere og fortsatt vekst i Nordlands næringsliv. Veksten i antall mennesker i arbeidsdyktig alder er noe lavere enn antatt etterspørsel etter arbeidskraft. Framskrivningene forutsetter derfor enten høyere arbeidsdeltagelse enn i dag eller noe høyere innflytting til Nordland enn hva som følger av SSBs demografiske prognoser.

Det er særlig etterspørselen etter arbeidskraft med yrkesfaglige eller høyere utdanninger innenfor pleie- og omsorg, IKT og teknologi som øker i rapporten. Behovet for arbeidskraft til å utføre rutinepregede støtteoppgaver i offentlige og private virksomheter ser imidlertid ut til å være på hell. Teknologisk utvikling vil kunne lede til at flere rutinepregede og manuelle arbeidsoppgaver vil bli løst av automatiserte løsninger i framtiden. I dag løses slike oppgaver typisk av arbeidskraft med relativt lave formelle kompetanser. Behovet for arbeidskraft til å løse oppgaver som fram til i dag har vært løst av mennesker med fag- og yrkesbakgrunn, samt høyere utdanninger, framskrives til å være om lag som i dag. Slik arbeidskraft vil imidlertid utgjøre en større andel av arbeidskraften enn før. Fordi ny vare- og tjenesteproduserende teknologi i større grad enn før fordrer ulike fagkompetanser for installasjon, bruk og vedlikehold, forventes at behovet for yrkesfaglig utdannet arbeidskraft vil være relativt større enn i dag, også i næringer og virksomheter som står overfor store automatiseringsmuligheter.

Ny digital infrastruktur fører også til at nye arbeidsplasser og kompetansekrav oppstår, særlig innenfor IKT- og andre teknologitunge næringer. Det forventes derfor at etterspørselen etter arbeidskraft med teknologisk kompetanse (IKT-utdannede, ingeniører og teknologer) på høyere formelnivåer vil vokse, spesielt etterspørselen etter IKT-ansatte og teknologer med yrkesfaglig eller teknisk mellomutdanning.

Framskrivningene peker med andre ord på økt etterspørsel etter arbeidskraft med høyere formelle kompetanser generelt, og fag- og yrkesutdanning spesielt. Framskrivningene viser imidlertid at det fortsatt vil være plass til ufaglært arbeidskraft og opplæring i arbeidslivet, men i et mindre omfang enn i dag, da deres arbeidsoppgaver er under endring. Det tydeliggjør behovet for kontinuerlig oppgradering og oppdatering av kompetanse i arbeidslivet.

<https://www.nfk.no/statistikk/f/p66/i96930792-6cf6-4da1-be71-1c08035c79c8/r12-2018-framtidens-kompetansebehov-i-nordland.pdf>

Oppsummerte utfordrings- og utviklingsmomenter for næring og verdiskaping:

- Rekruttering av kompetent arbeidskraft til ulike næringer, gjerne innen håndverk og industri
- Arealkonflikter mellom utvikling av bolig og industri, og tilgjengeliggjøring av arealer tilrettelagt for utvikling av ulike næringer
- Pågående utvikling mot større og færre fartøy i kystflåten gir økt mobilitet i flåten og mulighet for salg utenfor kommunen. Det er en samtidig en utfordring at lokale selskap ikke får tak i råstoff
- Rekrutteringen til fiskeriyrket blir vanskeligere, da det er behov for ytterligere tilrettelegging for å la yngre folk få kjøpe fartøy/ kvote
- Eksterne aktører innen ulike næringer skaper usikkerhet rundt i hvilken grad det genereres lokal verdiskaping
- Ivaretagelse av fiskerikultur og -tradisjon i kommunen, gjennom kulturarrangementer, markedsføring og bruk av lokale produkter
- Behov for kontinuerlig oppgradering og oppdatering av kompetanse i arbeidslivet

Transport og samferdsel

I samfunnsdelens planprogram ble det beskrevet noen utredningsbehov for dette området:

- Trafikkmønster og framtidig utvikling for lokal privatbilisme, turisme, gjennomfartstrafikk på E10
- Framtidige behov og muligheter innen lokal/ regional kollektivtransport
- Framtidige transportløsninger til og fra Lofoten, ved fly, ferge, hurtigbåt, buss og bil

Transportårer

Transport og reiser til og fra Vågan kan skje via land, vann eller luft. Dette er å anse som del av det regionale kollektivtilbudet, da dette sammen utgjør nødvendige forbindelser til resten av regionen, fylket og landet. Samtidig er gode samferdselsløsninger, enten det gjelder fly, båt, ferge eller vei, avgjørende for nåværende og framtidig utvikling i regionen.

E10 som hovedfartsåre gjennom Lofoten

Lofoten har veiforbindelse med E10 som strekker seg gjennom Lofoten, og videre over på fastlandet via Lofastforbindelsen. Store deler av E10 mellom Fiskebøl og Å har lav standard, og halvparten av den 160 km lange strekningen mangler gul midtlinje. Veggen har mange flaskehalser og er utsatt for naturfareelementer som skred, vind og bølger. Strekningen er Nasjonal turistveg, og deler av E10 i Lofoten inngår i Nasjonal sykkelrute.

Statens vegvesen har i 2015 utarbeidet en konsekvensutredning (KVU) for E10 i Lofoten fra Fiskebøl til Å. KVU 2015 analyserer fire konsept for utviklingen av E10:

1. Mindre utbedringer
2. Oppgradering
3. Innkorting og fartsheving
4. Regionforstørring

Anbefalt konsept i KVU 2015 er en kombinasjon av de fire konseptene, og har fokus på redusert reisetid øst for Leknes og ivaretagelse av Lofotens særegne verdier vest for Leknes. Samtidig er det fokus på å gjøre strekningen mer robust med sikring mot naturfareelementer, og utbedring av ulike flaskehalser. Etablering av stoppe- og rasteplasser og toaletter for å bedre tilgjengeligheten til Lofotens natur- og kulturopplevelser er videre beskrevet. Utviklingen av E10, og ulike endringer i traseen, vil kunne påvirke hvilke arealer i kommunen som vil være attraktive for bolig eller næring, og mulig endre forutsetningene i bo- og arbeidsregionene.

Trafikkmønster og trafiksikkerhet

Veinettet gjennom kommunen, både kommunale og private veier, samt E10 som strekker seg gjennom kommunen fra Laupstad til Svolvær, og videre over Gimsøystraumen og over til

Vestvågøy, er på mange steder preget av smale, kurvete og uoversiktlige veier. Også i Vågan, som i resten av landet, ser man negative utviklingstrekk i biltrafikken;

trafikkvekst, økende hastighetsnivå, mer egoistisk kjøring og en andel trafikanter med dårlig evne til å vurdere ulykkesrisiko. Det har samtidig vært en økning i tungtransporten gjennom regionen i senere tid som også er en trafikal belastning. E10 har en rekke kjente ulykkespunkter gjennom hele kommunen, spesielt på områder der veien er smal, kurvete og uoversiktlig. Statens vegvesen utarbeider oversiktskart som viser de ulike stedene i kommunen der det er registrert trafikkulykker. Området

rundt Vågan inkluderer rundt 400 ulykker, de fleste av disse langs hovedfartsåren, E10.

[https://www.vegvesen.no/vegkart/vegkart/#kartlag:geodata/hva:\(~\(farge:'0_0,id:570\)\)/@488566,7576416,9](https://www.vegvesen.no/vegkart/vegkart/#kartlag:geodata/hva:(~(farge:'0_0,id:570))/@488566,7576416,9)

Kommunen oppdaterer årlig sin trafiksikkerhetsplan, sist gjort i 2019. Denne har fokus på atferds- og holdningsskapende arbeid, samt gjennomføring av ulike fysiske tiltak som sikrer skoleveiene. Trafiksikkerhetsplanen prioriterer videre tilskuddssøknader for ulike prosjekter i kommunen. Høyt prioritert er sikring av skolevei i Svolvær og Kabelvåg med utarbeidelse av gang- og sykkelveier.

«Trafiksikker kommune» og Trygg Trafikk

Gjennom lover og forskrifter har kommunen plikt til å arbeide systematisk med ulykkesforebyggende arbeid i alle sektorer. For å lykkes må alle kommunens etater involveres i arbeidet. Arbeidet må forankres i den politiske og administrative ledelsen.

Trygg Trafikk jobber med et konsept kalt «Trafiksikker kommune» over hele Nordland. «Trafiksikker kommune» bygger på en godkjenningsordning og er et kvalitetsstempel for godt, målbevisst og helhetlig arbeid med trafiksikkerhet. Det er i oktober 2019 blitt politisk vedtatt i Vågan kommune at kommunen nå fra 2020 ønsker å jobbe mot egen godkjenning innefor dette konseptet. Fra tidligere er 16 andre kommuner i Nordland godkjent som «Trafiksikker kommune», deriblant Bodø, Evenes, Hadsel, Lødingen og Sortland.

Kollektivtilbud og utviklingsmuligheter for miljøvennlig transport

Fylkeskommunen drifter kollektivtilbud med buss langs E10 mellom Svolvær-Kabelvåg og Henningsvær, og videre vestover i regionen mot Leknes/ Å. Strekningen har flere avganger per dag, noe høyere i sommersesong. Det er ellers mindre kollektivtilbud til andre områder i

Vågan, disse er gjerne begrenset til skoleruter. Det har kommet tilbakemeldinger om at tilbudet ikke alltid samstemmer med åpningstider for kultur- og aktivitetstilbudet, spesielt for unge. Ungdata (2019) bekrefter at kun en tredjedel av de spurte ungdommene i undersøkelsen mener det er et tilfredsstillende kollektivtilbud i Vågan. Videre er det noe regionalt busstilbud mot Narvik og Harstad/ Evenes. Noe av dette er basert som flybuss, selv om tilbudet ikke alltid korresponderer godt med aktuelle avganger/ ankomster på Evenes flyplass. En videre utvikling av kollektivtilbudet, både i form av ruter og avgangstidspunkter vil i stor grad påvirke hvordan kommunen kan bidra til en bærekraftig utvikling med en samordnet bolig-, areal-, og transportplanlegging.

Kommunen har en godt utbygd sykkel – og gangveinett langs E10 mellom Svolvær og Kabelvåg/ Ørsnes, men i liten grad ellers. I distriktene er skoleveiene i stor grad langs offentlig vei uten sykkel- og gangfelt, mens det i Svolvær og Kabelvåg i større grad er utbygd fortau og gang-sykelvei ved flere av strekningene. Det mangler allikevel etablering av fullstendige gang-sykelvei på flere strekninger med tilsynelatende høy frekvens av skoleelever, og skoleveien krysser E10 flere steder både i Svolvær og i Kabelvåg med usikrede overganger. Behovene for ytterligere sikring av myke trafikanter og tilrettelegging av gang- og sykkelvei langs E10 er spilt inn til Statens Vegvesen i dialog rundt konsekvensutredning E10.

Havner og sjøbasert transport

Kommunen er havneanløp for Hurtigrutens kystrote Bergen – Kirkenes i daglige nordgående og sørgående anløp. Det finnes hurtigbåt med helårlig forbindelse til Skrova og Bodø, og ferge med helårlig forbindelse til Skrova og sommerforbindelse til Skutvik. Videre finnes det muligheter for påkobling mot fastlandet i regionen med fergeforbindelser Moskenes – Bodø og Lødingen – Bognes.

Nasjonal transportplan 2018 – 2029 har ønsket en satsning på overføring av mer godstrafikk over på sjøbasert transport, noe Kystverket jobber målrettet for å gjennomføre. Kystverket oppgir at det per i dag er flere havner i Vågan som har status som statlig fiskerihavn; Svolvær, Kabelvåg, Henningsvær, Skrova, Laukvik, Hopen/ Kalle og Hovsund. Fra 2020 skal disse overføres til fylkeskommunen i forbindelse med ”Regionreformen” (St.meld 22 (2015-16)). Kystverket definerer videre at Vågan har havner av nasjonal betydning, og angir at det er viktig at dette ivaretas i kommunens arealpolitikk.

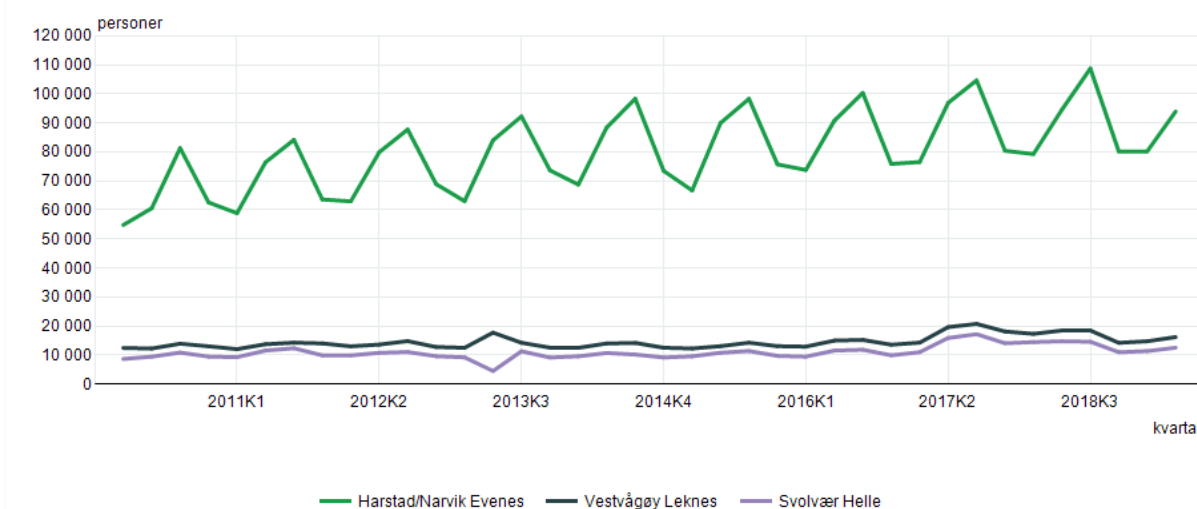
Vågan Havnevesen KF arbeider med å ivareta drift av havner og ulike prosjekter tilknyttet havnene og sjøfart i kommunen. Det er blant annet stilt nasjonale krav til påkobling mot landstrøm fra 2021. Lofotkraft har gitt tilbakemelding om at det er kapasitet i området, men det er noe utfordringer med ulike typer tilkoblinger.

Vågan Havnevesen oppgir at Lofoten i 2018 hadde 96 planlagte anløp av cruisetrafikk, med ca. 83.000 passasjerer. Svolvær hadde 35 anløp med 14.000 passasjerer, i tillegg til Hurtigrutens daglige anløp. Per juni 2019 er maks kapasitet for begge havner i Svolvær fartøy med lengde på 175 meter, noe som tilsier at disse havnene ikke er egnet for mottak av større cruise fartøy.

Flyplassforbindelser

Det finnes flyplass for mindre flytyper rett utenfor Svolvær, med forbindelse mot Oslo, Tromsø, Bodø, og andre øyer i Lofoten. SSB sin statistikk for Helle flyplass viser at denne har mottatt mellom 9000 og 11000 passasjerer hvert kvartal i perioden fra 2011 og fram til 2016. Videre i 2017 og fram mot 2019 sees en økning mot 15-17000 passasjerer per kvartal. Utviklingen i passasjertall er i stor grad sammenfallende med passasjertrafikken på regionens andre flyplass, Leknes. Tallene samsvarer videre med at Leknes flyplass ser ut til å ha flere flyavganger daglig enn Helle flyplass. Opplevelsen ved Helle flyplass er at det er stor pågang for kjøp av flyseter, og i stor grad fulle fly.

08508: Lufttransport. Passasjerer, etter lufthavn og kvartal. All kommersiell flygning, Innenlandske flygninger, Passasjerer ombord ved ankomst, Passasjerer.

<http://www.ssb.no/statbank/table/08508/>

Nærmeste storflyplass blir per i dag Evenes, ca. 2,5 timer unna med bil, eller Bodø som kan nås med fly (25 minutter) fra Helle flyplass, eller via vanntransport; hurtigbåt (3,5 timer) eller Hurtigruten (6 timer).

Avinor er per 2019 i ferd med å ferdigstille sin utredning om plassering av eventuell storflyplass i Lofoten, der Gimsøy, Laukvik, Hadselsand og Leknes har vært vurdert. Avinor ser foreløpig ut til å ha vurdert at kun Leknes har utviklingspotensiale til å bli egnet for å ta ned større flytyper, blant annet grunnet vindforhold og rullebanelengde. En utvikling av storflyplass i eller utenfor Lofoten vil kunne medføre nedleggelse av flere av småflyplassene i området, og kan gi lengre reiseavstand til nærmeste flyplass. En samtidig videre utvikling av E10 med forkorting og forbedringer i veistandard mot Leknes er viktig for at dette alternativet skal fungere godt. Alternativt vil utvikling av elektriske småfly kunne gi større muligheter for utvikling av de allerede eksisterende flyplassene som Helle og Leknes.

Et bærekraftig samferdselstilbud for framtiden

Ved innbyggerverkstedene er det kommet fram mange synspunkter rundt transportløsninger og samferdselstilbudet i kommunen. Dette er viktig å ta til etterretning ved framtidig tilrettelegging og planlegging av et bærekraftig tilbud innad i kommunen, og videre i og ut av regionen. I den grad kommunen kan påvirke disse løsningene, som i stor grad avhenger av regionale og nasjonale aktører, så vil dette være et betydningsfullt verktøy for å skape et framtidig bærekraftig Vågan-samfunn.

Både i sentrale og mer rurale strøk av kommunen er det opplevelser av økt trafikk på smale veier, og et mer uoversiktlig trafikkbilde. Turismen er en bidragsfaktor i dette. Tilrettelegging og forbedringer rundt kommunale veier bør legge dette til grunn, og hensynet til myke trafikanter bør veie tungt ved videre tilrettelegging av løsninger.

Et stabilt og forutsigbart samferdselstilbud er viktig for mange av innbyggerne ved de ulike tettstedene i kommunen. Eksempelvis er innbyggerne og næringslivet i Skrova prisgitt det rutetilbudet som er fylkeskommunalt tilrettelagt, for å kunne opprettholde kontakt med verden utenfor øya. Det er mange steder i kommunen et potensiale for mer bruk av kollektive løsninger, men dette avhenger også av smidige rutetilbud som er godt avstemt med innbyggernes behov. Dette gjelder både ferge- og hurtigbåttilbud, lokale og regionale bussruter ved kommunens knutepunkter, og videre ferge- og flyforbindelser ut av regionen.

Nødvendige tilpasninger ut ifra potensiell påvirkning av klimaendringer på infrastruktur, slik som ras, flom med mer, bør vurderes både ved kommunal og regional planlegging rundt framtidige transportløsninger og –tilbud.

Oppsummerte utfordrings- og utviklingsmomenter for transport og samferdsel:

- Opplevelser av økt trafikk på smale veier, og et mer uoversiktlig trafikkbilde, med behov for tilrettelegging og forbedringer rundt kommunale veier
- Fokus på miljøvennlig transport og «myke» trafikanter (gående/ syklende)
- Et stabilt og forutsigbart transport- og samferdselstilbud er viktig for utvikling og vekst i regionen
- Kollektive transportløsninger med smidige rutetilbud som er godt avstemt med innbyggernes behov
- Utvikling av E10 som sentral ferdslåre gjennom kommunen og regionen avhenger av prioriteringer i Nasjonal Transportplan
- Utvikling av kollektivtilbud ved buss og båt avhenger av fylkeskommunens forståelse for behov i regionen og videre prioriteringer
- Behov for nødvendige tilpasninger på infrastruktur og veinett ut ifra sikkerhetsrisiko og påvirkning av klimaendringer

Kommuneorganisasjonen

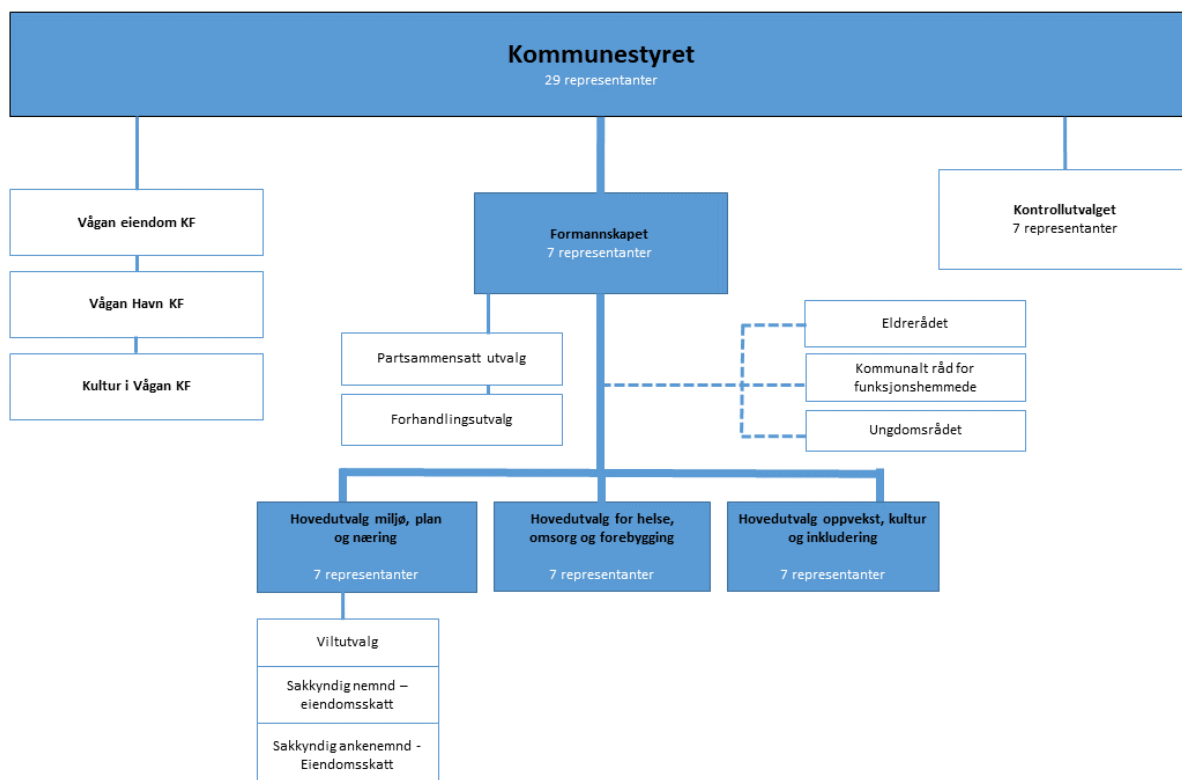

I samfunnsdelens planprogram er det beskrevet utredningsbehov for dette området:

- Økonomisk bærekraft
- Rekruttering og kompetanseutvikling
- Sykefravær/ nærvær
- Utfordringer og utviklingsmuligheter innenfor kommunens ulike tjenestekområder
- Tverrfaglig og tverrsektorielt samarbeidspotensiale

Politisk organisering

Vågan kommune er organisert etter formannskapsmodellen. Dette er hovedmodellen i kommuneloven, og innebærer at formannskapet velges av kommunestyret etter partienes forholdsvise representasjon i kommunestyret. Kommunestyret er øverste politiske organ, og fatter vedtak på vegne av kommunen, så langt ikke annet følger av lov eller delegeringsvedtak. Formannskapet er driftsstyre, og behandler handlingsprogrammet og kommuneplanen.

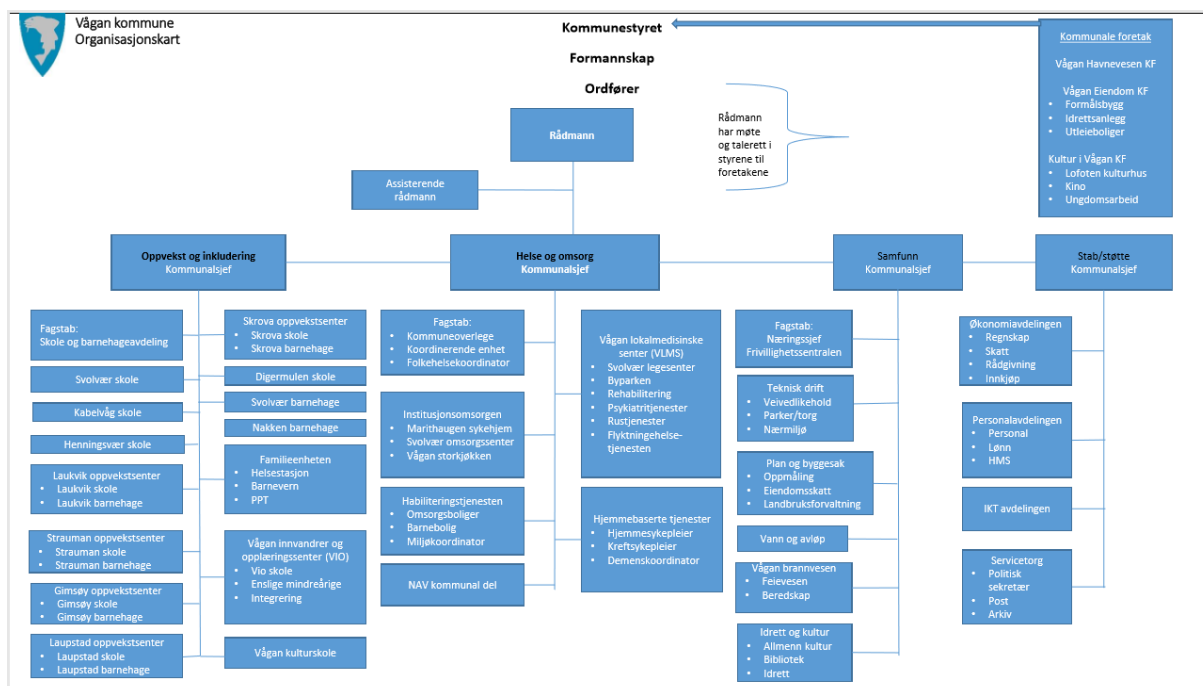

Vågan kommune har tre utvalg som forbereder og innstiller saker som behandles av kommunestyret:

- Hovedutvalg miljø, plan og næring
- Hovedutvalg helse, omsorg og forebygging
- Hovedutvalg oppvekst, kultur og inkludering

Administrasjon og tjenesteområder

Vågan kommune er administrativt organisert i en to-nivåmodell med to formelle beslutningsnivåer: Rådmannen og virksomhetslederne.

Oppvekst og inkludering

Programområde Oppvekst og inkludering består av ulike tjenester med ca. 312 årsverk totalt. I Familieenheten er tjenestene barnevern, PPT, helsestasjon, jordmor, logoped, habilitering barn og unge, og rådgiver forebygging barn og unge, samlokalisert i en felles enhet. Vågan Innvander- og opplæringscenter (VIO) har ansvaret for bosetting av flyktninger, drift av bofellesskap for enslige mindreårige flyktninger, grunnskole for voksne og norskopplæring. Kommunen har 10 skoler hvorav en er privat, og 17 barnehager, hvorav 7 er kommunale, som også driftes innen Oppvekst og inkludering. Fagstab for skole- og barnehageavdeling inngår i tjenesteområdet.

Fokusområder for programområdet er blant annet:

- Drift av Familieenheten med alle tilbud og tjenester til barn og familier
- Organisering og utvikling av barneverntjenesten på en måte som ivaretar de ansatte og tjenestens oppgaver på en forsvarlig måte
- Tidlig oppfølging av utsatte barn og familier i risiko for rus, psykisk helse og vold

- Gjennomføring av foreldrekurs innen De Utrolige Årene (DUÅ) og Circle Of Security (COS)
- Samarbeid mellom helsesøstertjenesten, barneverntjenesten og barnehager, skoler
- Tverrfaglig samhandling mellom enhetene som jobber for barn og unge
- Utviklingsarbeid i skole og barnehager
- Etablere gode rutiner for gode overganger barnehage og skole
- Forberede ansatte i skolene på fagfornyelsen, implementering av ny læreplan og ny generell del til læreplanen
- Kompetanseheving på tilpasset opplæring i skole og barnehager
- Drift av ungdomsloser i skolene i Svolvær og Kabelvåg
- Bosetting og integreringsarbeid for flyktninger, enslige mindreårige og familieegjenforente
- Arbeide med å dimensjonere VIO til det antall flyktninger som kommer til kommunen
- Mer systematisk arbeid med analyse og oppfølging av resultater fra kartlegginger, prøver og undersøkelser både i skole og barnehage
- Aktivt medvirkningsarbeid for barn og unge i kommunen gjennom blant annet Ungdomsrådet
- Revisjon av kommunedelplan Oppvekst og Inkludering

Helse og omsorg

Programområde helse og omsorg består av ca. 325 årsverk. Området drifter institusjonsomsorgen med Marithaugen sykehjem, Svolvær omsorgssenter, og Vågan storkjøkken. Videre driftes habiliteringstjenesten med omsorgsboliger, barnebolig og miljøkoordinator, og hjemmebaserte tjenester med hjemmesykepleier, kreftsykepleier og demenskoordinator. Vågan lokalmedisinske senter har drift av Svolvær legesenter, Byparken, rehabiliteringstjenesten, psykiatri- og rustjenesten og flyktningehelsetjenesten. NAV kommunal del inngår også i programområdet. Kommuneoverlege, koordinerende enhet og folkehelsekoordinator inngår i tjenesteområdets fagstab.

Fokusområder for programområdet er blant annet:

- Innføring av LEAN innen områdene Helse og Omsorg. Sosial vil bli vurdert tatt med i løpet av 2019.
- Velferdsteknologiprojektet
- Utbygging av Vågan lokalmedisinske senter (VLMS)
- Etablering av FACT-team i samarbeid med Vestvågøy og Lofoten og Vesterålen DPS
- NAV har høyt oppfølgingsfokus på ungdom under 30 år. Det gjelder spesielt de som er i kvalifiseringsprogram (KVP).
- Kompetanseheving på ernæring, legemiddelhåndtering, oppfølging av demente bla gjennom demensomsorgens ABS og VIPS.
- Revisjon av Helse og Omsorgsplanen
- Oppfølging av habiliteringsplan og legeplan.
- Utvikle tilbudene til multi-syke og personer med kognitiv svikt i hjemmetjenesten.
- Rekruttering av riktig kompetanse på riktig sted.

Samfunn

Programområde samfunn har ca. 41 årsverk, og består av enhetene Plan og byggesak, Kultur og Idrett, Teknisk drift, Vågan brannvesen og Vann- og avløpsavdelingen. Næringssjef og frivillighetssentral driftes innen fagstab i tjenesten. I tillegg omfatter også programområdet overordnet planarbeid og strategisk utvikling.

Fokusområder for programområdet er blant annet:

- Vedlikehold av kommunale veier, parker/ torg og nærmiljø
- Parkering på kommunal grunn, både med hensyn til sentrale områder og merking av populære bade- og turområder
- Drift av feiertjenester, brann- og beredskapstjenester
- Vannforsyning og avløpshåndtering
- Tjenester innen oppmåling, eiendomsskatt, landbruksforvaltning, og plan- og byggesaker
- Allment kulturtilbud med Kulturhagen i Vågan, Den kulturelle skolesekken/ spaserstokken, drift av kommunalt bibliotek med utlån og arrangementer
- Administrasjon av gratis halleie – aktiviteter og fritidstilbud for barn og unge i kommunenes idrettshaller, gymsaler og svømmehaller
- Oppfølging av frivilligsentral og BUA utlånsentral
- Veiledning av lag, foreninger og kommunale tjenester innen søknadsprosesser for finansielle støtteordninger til ulike formål og prosjekter
- Oppfølging av fiskerifond, kommunalt og statlig næringsfond og grunderfond
- Ulike stedsutviklingsprosjekter i kommunen og tilrettelegging for nyetablering innen næring
- Utredning av «boplikten» - lokal forskrift
- Oppfølging av prosess rundt Miljøfyrtårn
- Overordnet planlegging: Samfunnsplan, Arealplan, byplan Svolvær og Kabelvåg
- Revisjon av Kommunedelplan Klima, miljø og energi
- Revisjon av plan for idrett og friluftsliv

Stab/ støtte

Programområde Stab/ Støtte har ca. 40 årsverk. Her inngår Økonomi, Lønn og personal, IKT og Servicetorget. I tillegg ligger de frikjøpte hovedtillitsvalgte, hovedverneombud og kommuneadvokat under dette programområdet.

Fokusområder for programområdet er blant annet:

- drift av regnskap og innfordring av kommunale avgifter og skatt
- Rådgivning og opplæring av enhetsledere i økonomiforståelse
- Drift og oppfølging av innkjøpstjenesten, anbudsordninger og kommunale innkjøpsavtaler
- Personelhåndtering med nærværarbeid, sykefraværsoppfølging og arbeidsmiljøprosesser/ enkeltsaker
- Lønnsoppfølging – og forhandlinger
- Utarbeidelse og oppfølging av langsiktig strategisk kompetanseplan
- Rekrutteringsprosesser til tjenestene og administrasjon/ fagstab

- Utarbeiding av en strategi- og rekrutteringsplan for å få økt rekruttering
- Ansettelse og oppfølging av lærlinger
- drift og vedlikehold av IKT-tjenester til flere av Lofotkommunene gjennom samarbeidet Lofoten IKT som består av Værøy, Moskenes, Flakstad og Vågan
- Nye digitaliseringsløsninger og oppgradering av infrastruktur
- Informasjons- og servicetjenester til befolkningen
- Post- og arkivbehandling, samt opplæring, bistand og oppgradering av saksbehandler- og arkivsystemet WebSak
- politisk sekretærfunksjon og opplæring av politikere og utvalgssekretærer
- Vigelssaker

Kommunale foretak

Vågan havnevesen KF

Vågan Havnevesen KF skal sørge for en rasjonell og effektiv drift av og i kommunens havner. Vågan havnevesen KF er kommunens havnefaglige organ og skal ivareta de administrative og forvaltningsmessige oppgaver som Vågan kommune er tillagt etter Havne- og Farvannsloven.

Vågan Eiendom KF

Vågan eiendom KF sitt ansvarsområde og hovedoppgave er å ivareta eieransvaret for Vågan kommunes formålsbygg, idrettsbygg og anlegg, kulturbygg og utleieboliger. Vågan eiendom KF har i tillegg til dette ansvar for boligsosiale virkemidler (startlån, boligtilskudd, bostøtte mv.). Eiendomsforetaket skal, ut fra forretningsmessige prinsipper, forvalte realverdien av eiendommene, og har ansvaret for drift, vedlikehold, utvikling og renhold av bygningsmassen.

Kultur i Vågan KF

Kultur i Vågan KF har ansvar for drift av Lofoten kulturhus og Svolvær filmteater.

Vågan kirkelige fellesråd (eget rettssubjekt)

Vågan kirkelig fellesråd består av en folkevalgt representant fra hvert menighetsråd i kommunen, en geistlig representant, en kommunalt utpekt representant, og kirkevergen som er rådets sekretær. I Vågan er det 5 sokn / menighetsråd. Fellesrådet har i samarbeid med sogneprestene koordineringsansvar for kirkens virksomhet i Vågan kommune, innenfor rådets ansvarsområde.

Interkommunale foretak og samarbeidsfora

Innenfor regionen er det etablert ulike fora for samarbeid med andre kommuner i Lofoten. Samarbeidene omhandler tjeneste- og arbeidsområder der det sees vesentlig å løse oppgaver i fellesskap innefor regionen.

Lofotrådet

Lofotrådet er et samarbeidsorgan for kommunene i Lofoten: Røst, Værøy, Moskenes, Flakstad, Vestvågøy og Vågan. Lofotrådet kan etter ny kommunelov organiseres som interkommunalt politisk råd. Rådet skal arbeide for å fremme interkommunalt og regionalt

utviklingsarbeid i regionen. Utvikling av næringsliv og offentlig service skal særlig vektlegges. Lofotrådet har i perioden 2015 – 2019 utarbeidet et strategidokument. Strategien består av et overordnet mål og sju delmål med tilhørende strategier. Visjonen og tittelen på strategien er: ETT LOFOTEN – som er livskraftig, samhandlende, fortsatt kontrastfylt og samtidig trygt.

Andre interkommunale foretak og samarbeidsfora:

- ROS/ beredskap
- Lofoten RKK
- Lofoten Avfallsselskap, LAS
- Lofoten IKT

Interkommunale kompetansenettverk i Lofoten

Lofoten Folkehelsenettverk

Folkehelsekoordinatorene i de ulike Lofot-kommunene har som mål å møtes jevnlig i løpet av året for å dele kunnskap og kompetanse, og utveksle erfaringer og læring, gjennom felles arbeid med ulike faglige problemstillinger. Nettverket møter også resten av fylket gjennom det årlige folkehelseforumet i Bodø.

Lofoten klimanettverk

Lofot-kommunene søkte i 2019 klimasatsmidler i fellesskap for å utarbeide felles kunnskapsgrunnlag for klima, miljø og energi i forbindelse med kommunenes ulike arbeider med planer innenfor tema. Videre har målet vært kunnskapsdeling, regional forankring og utvikling av mulige felles samarbeidsprosjekter.

Økonomisk bærekraft

Med mål om en sunn kommuneøkonomi kan man holde fokus på tre sentrale elementer:

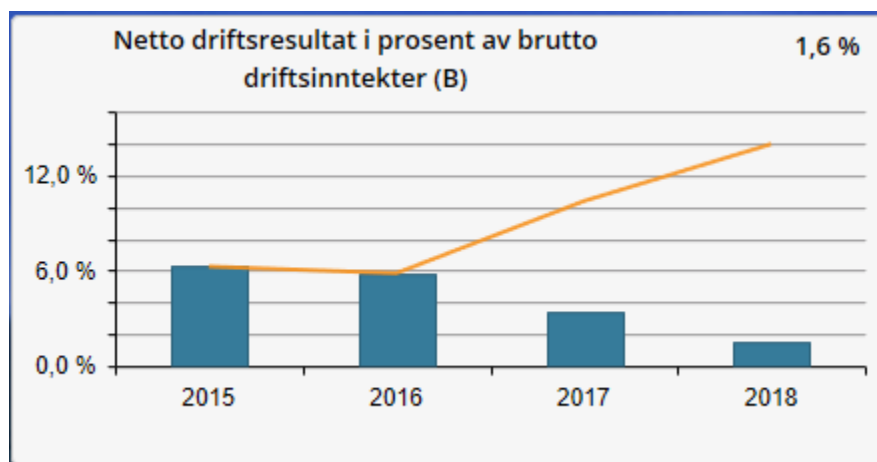
- Årlig driftsresultat
- Lånegjeld
- Frie økonomiske reserver

Årlig driftsresultat

Driftsregnskap for Vågan kommune for 2017 og 2018 viser en positiv balanse i kommunens regnskap disse årene.

Driftsregnskap 2017	Inntekter	Utgifter	Over/ underskudd
Andre enheter	kr 671 897 695	kr 106 580 510	kr 565 317 185
Oppvekst og Inkludering	kr 102 302 998	kr 331 531 732	-kr 229 228 734
Helse og Omsorg	kr 58 975 148	kr 301 481 971	-kr 242 506 823
Samfunn	kr 37 695 864	kr 70 487 109	-kr 32 791 245
Stab/ Støtte	kr 13 660 875	kr 53 474 348	-kr 39 813 473
	kr 884 532 580	kr 863 555 670	kr 20 976 910

Driftsregnskap 2018	Inntekter	Utgifter	Over/ underskudd
Andre enheter	kr 704 029 816	kr 106 504 425	kr 597 525 391
Oppvekst og Inkludering	kr 99 413 198	kr 349 191 348	-kr 249 778 150
Helse og Omsorg	kr 59 338 993	kr 314 219 731	-kr 254 880 738
Samfunn	kr 49 789 237	kr 90 141 962	-kr 40 352 725
Stab/ Støtte	kr 14 386 861	kr 53 432 208	-kr 39 045 347
	kr 926 958 105	kr 913 489 674	kr 13 468 431

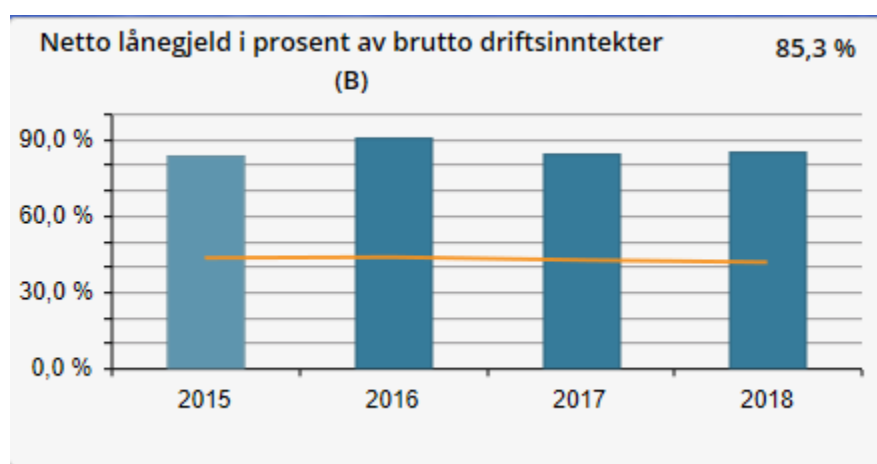

Årlig driftsresultat er vist i Kostra med et positivt *netto driftsresultat* de senere årene. Resultatet er samtidig minskende de samme årene. Et netto driftsresultat forklares som kommunens driftsinntekter fratrasket driftsutgifter, renter og avdrag. Forskjellen mellom

brutto og netto driftsresultat viser hvor stor andel av kommunenes inntekter som går med til å betjene renter og avdrag. Ved en sunn kommuneøkonomi bør kommunen ha et netto driftsresultat større enn 1,75 % av driftsinntektene over tid. Den oransje linjen viser til sammenlikning beste kommune fra samme Kostragruppe (11).

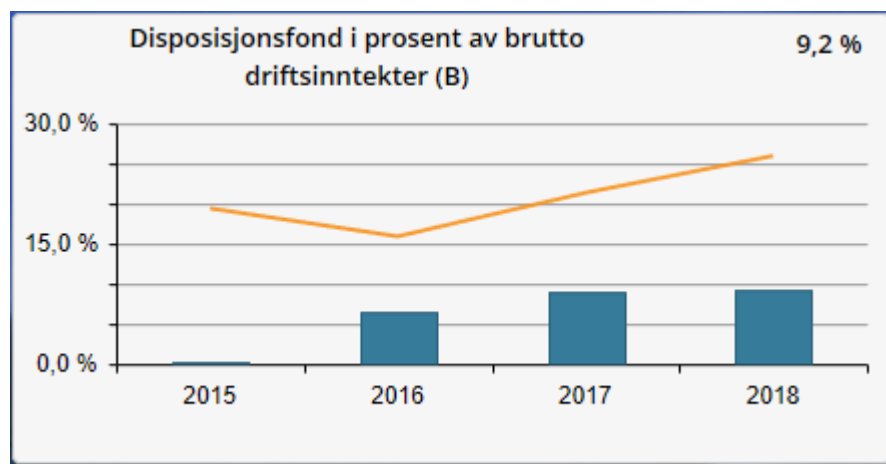
Lånegjeld

Renter og avdrag på lån skal betales over kommunenes driftsregnskap. Høy gjeld reduserer handlingsrommet, mens høye inntekter gir muligheter. Et høyt gjeldsnivå kan være bærekraftig dersom inntektene også er høye. Et mye brukt måltall på dette forholdet er «netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter», kalt gjeldsgrad. Høy lånegjeld gjør også kommunen sårbar for renteøkninger. Den bør ikke overstige 85 % av driftsinntekter over tid. Kostra-tall viser at kommunens gjeldsgrad per 2018 ligger på 85,3 %, og har vært noenlunde stabilt rundt dette siste årene.

Frie økonomiske reserver

Kommunens økonomiske evne til å takle uforutsette hendelser vil avhenge i stor grad av hvilke økonomiske midler kommunen har til rådighet i form av frie økonomiske reserver. Per 2018 hadde Vågan kommune et disposisjonsfond tilgjengelig på 9,2 %. Dette bør ligge på 10 % over tid.

Sykefravær/ nærvær i kommuneorganisasjonen

Arbeidsmiljølovens §1-1 slår fast at arbeidsmiljøet skal være helsefremmende: "Lovens formål er å sikre et arbeidsmiljø som gir grunnlag for en helsefremmende og meningsfull arbeidssituasjon." Luxembourgdeklarasjonen fra 1997 sier blant annet at helsefremmende arbeidsplasser handler om å forbedre det fysiske og organisatoriske arbeidsmiljøet, fremme aktiv deltakelse og styrke de ansattes faglige og personlige utvikling.

Lavt sykefravær er lønnsomt, både for organisasjonen, for de ansatte og for samfunnet. Samtidig gir lovverket rammer for sykefraværsarbeidet, ved å definere arbeidsgivers og arbeidstakers plikter, og hvilke ulike roller som skal medvirke i oppfølgingen; legen, bedriftshelsetjenesten og NAV. Gode og helsefremmende arbeidsplasser påvirker sykefraværet på tre måter: De fremmer helse gjennom trivsel, utvikling og vekst. De forebygger uhelse ved å forhindre skade og sykdom og de gjør sykefraværet kortest mulig ved å tilrettelegge arbeidet på en god måte.

Nærværarbeid handler om å dyrke frem det gode arbeidsmiljøet og de faktorene hos den enkelte arbeidstaker som fremmer god arbeidshelse. Det tar utgangspunkt i at arbeid fremmer helse, og er en viktig arena i den enkelte sitt liv med tanke på trivsel og mestring, sosialt miljø og livskvalitet.

Rehabiliterende, forebyggende og helsefremmende arbeid

<https://www.idebanken.org/innsikt/artikler/helsefremmende-arbeidsplasser>

Vågan kommune er en stor arbeidsgiver innen egen kommune. Kommunens tilnærming til dette sykefravær-/ nærværarbeidet er av stor betydning for ivaretagelsen av den ressursen hver enkelt ansatt er for kommunen og for samfunnet forøvrig.

Det totale sykefraværet for Vågan kommune per 2. kvartal 2019 er 9,70 %. Dette er en nedgang på ca. 0,7 % på det totale fraværet fra første kvartal i 2019. I 2018 var det samlede sykefraværet i kommunen på 9,31 %. Ved utgangen av 2. kvartal 2018 var sykefraværet i kommunen på 9,27 %.

Som eksempler på kontinuerlige nærværstiltak i Vågan kommune nevnes blant annet:

- Lederstøtte (også i samarbeid med blant annet NAV Arbeidslivssenter). Det tilbys her veiledning og bistand i konkrete saker.
- Tilrettelegge for aktiv bruk av bedriftshelsetjeneste i det forebyggende HMS-arbeidet.
- Identifisere tilfeller der ansattes forutsetninger og de jobbkraav som stilles ikke er forenelig og gir helseplager. Disse sakene må følges opp på en respektfull og trygg måte, jf. arbeidsgivers omsorgsplikt, med fokus på gode løsninger som på sikt fungerer optimalt for både ansatte og drift.
- HMS-grupper på alle arbeidssteder. Denne består av leder, verneombud og tillitsvalgt og skal ha fokus på samhandling for et tilfredsstillende HMS- arbeid.
- Tilrettelegging så langt det er mulig ved helseplager.

Av ytterligere tiltak i nærværarbeidet 2019 nevnes gjennomgang av temaet rettigheter og plikter fra NAV Arbeidslivssenter til mange av kommunens arbeidstakere. I første omgang vil fokusområdene i IA-avtalen bli prioritert. (bransjene). Det vil også før nyttår holdes kurs i temaet rus og avhengighet i arbeidslivet. AKA nasjonal tilpasser et opplegg til ledere med personalansvar og for verneombud.

Videre er det fortsatt 4 pilot-enheter som deltar i NED-prosjekt i regi av KS og NAV, et prosjekt med siktemål om å redusere sykefraværet i kommunene. Personalavdelingen bidrar til å følge opp prosjektet ute på enhetene, i samarbeid med NAV Arbeidslivssenter.

Oppvekst og inkludering

Sykefravær	Korttid	Langtid	Samlet fravær
2017	3,42 %	5,99 %	9,41 %
2018	2,83 %	5,64 %	8,47 %

Helse og omsorg

Sykefravær	Korttid	Langtid	Samlet fravær
2017	4,23 %	9,11 %	13,34 %
2018	3,65 %	7,35 %	10,99 %

Samfunn

Sykefravær	Korttid	Langtid	Samlet fravær
2017	2,81 %	4,40 %	7,22 %
2018	1,06 %	4,45 %	5,51 %

Stab/ støtte

Sykefravær	Korttid	Langtid	Samlet fravær
2017	2,71 %	6,33 %	9,04 %
2018	2,72 %	6,93 %	9,65 %

Rekruttering og kompetanseutvikling

Det er innenfor mange yrkesgrupper stor konkurranse om arbeidskraften. Det er, og vil i fremtiden, også bli stor etterspørsel innenfor enkelte yrkesgrupper, kanskje særlig innenfor helse og utdanning. For Vågan kommune har utfordringen de siste årene særlig vært å rekruttere sykepleiere, vernepleiere, helsefagarbeidere, lærere i distriktsskolene (skolene utenfor Svolvær/Kabelvåg) og ped.ledere i de kommunale barnehagene utenfor Svolvær/Kabelvåg. Det er på bakgrunn av dette iverksatt flere rekrutteringstiltak som skal bidra til å gjøre kommunen enda mer konkurransedyktig i kampen om å rekruttere kvalifisert arbeidskraft. Videre satser kommunen på lærlinger både innenfor helse- og oppvekstsektoren, samt IKT, for derigjennom på sikt å skaffe seg fagutdannet personell.

For å utvikle og øke kompetansen til de ansatte i Vågan kommune utarbeides det hvert år en kompetanseplan for kommunen, der vedtatte kompetansetiltak for de ulike programområdene føres inn. Det er videre startet opp et arbeid med utvikling/revidering av en overordnet strategisk kompetanseplan for Vågan kommune. Den strategiske kompetanseplanen skal først og fremst synliggjøre organisasjonens kompetansebehov framover, og hva som bør gjøres for å skaffe den nødvendige kompetansen.

Utfordrings- og utviklingsmomenter for kommuneorganisasjonen:

- En utvikling med større og tilspissede nasjonale og regionale krav til forvaltning gir et stort omfang av oppgaver som skal løses i kommuneorganisasjonen
- Endringer eller uforutsigbarhet i statlige og regionale overføringer kan gi utfordringer med å gjennomføre ulike kommunale forvaltningsoppgaver
- Behov for en langsiktig økonomisk bærekraft for å kunne forvalte kommunens roller og yte tilstrekkelige og kvalitetsbaserte tjenester til befolkningen i Vågan

Arealregnskap for Vågan

Overordnet arealregnskap:

Arealsituasjonen pr i dag - befolkningsprognose/ næringsutvikling/ stedsutvikling - behov

Mange av temaene innenfor Samfunnsdelen omhandler ulike typer arealer i kommunen, og videre ulike arealmessige utfordringer. Et mål i planprosessen har derfor vært å utarbeide et arealregnskap som skal bidra til å belyse ulike arealmessige spørsmål og perspektiver. Samfunnsdelen vil inkludere en beskrivelse av de overordnede arealstrategier for Vågan.

Vågan kommune har avsatt areal for ulike formål; på land og i havet. Her er areal avsatt til bolig- og næringsformål med mer, og arealregnskapet skal peke på om disse er i tråd med målsettingene for utviklingen av kommunen. Samfunnsdelen kan inneholde alternative strategier for framtidig utbygging.

Arealregnskapet er basert på den overordnede formålsavklaringen. Arealer for næring, havn og boliger må eksempelvis i de fleste tilfeller detaljreguleres før en kan tillate tiltak. Det kan stilles krav til store ressurser ved kommunen eller private dersom en ønsker å ta arealene i bruk. Arealer for spredt utbygging er ikke avklart i forhold til jordloven, og landbruksinteresser medfører derfor usikkerhet om hvilke deler av spredte områder som er mulig å bruke til utbyggingsformål.

Arealformål

Vågan kommune har en størrelse på 479 000 dekar (479 km²). I arealregnskapet er det valgt ut de arealformålene som gir et bilde på bolig- og næringsareal i kommunen. Dette dekker totalt 431 585 dekar. Arealbruk i kystsonen, kombinerte formål, aktive fiskeplasser, allmenningskai – fiskerihavn, gang/sykkel, parkering, drikkevann, småbåthavn, kirke og gravlund, idrett, offentlig og privat tjenesteyting, og hensynsoner, er ikke tatt med i regnskapet.

Arealregnskapet viser et samlet overslag over arealfordelingen i de utvalgte formålene. Det er gjennomført en manuell innsamling av data, presentert i tabellene under. Nåværende og fremtidig arealbruk oppsummeres forsøksvis i to kolonner. De ulike kartdefinisjonene for hva som er nåværende og fremtidig arealbruk, stammer fra revisjonen av Kommuneplanens arealdel; «Arealplan for Vågan med kystsoner 2017-2029», og arbeidet som ble gjennomført i 2017. Der synliggjorde man i hovedsak ny arealbruk i planen som «fremtidig», og eksisterende fra tidligere plan som «nåværende». Dette er ikke nødvendigvis beskrivende for hvilket areal som per i dag er bebygd, da det for eksempel finnes boligarealer merket «nåværende» som ikke ennå er bebygd, og «fremtidige» boligarealer der det allerede er bygd boliger. Det er således kolonnene merket «Samlet arealbruk» i hver av de ulike tabellene som viser oppsummert størrelse på de ulike arealformålene.

Utvalgte arealformål

1. Boligbebyggelse
2. LNFR – spredt utbygging tillatt
3. Næring
4. Bebyggelse og anlegg
5. Fritidsbebyggelse
6. Fritids- og turistformål
7. Råstoffutvinning
8. LNFR – landbruk-, natur og friluftformål samt reindrift

Kommunens områder

Følgende områdefordeling er benyttet i hovedsak i arelaregnskapet. Ved LNFR er det benyttet en annen inndeling, da disse arealene strekker seg over deler av flere områder.

1. Gimsøy
2. Strauman (med Sydalen, Gravermark, Lyngvær, Kleppstad)
3. Henningsvær
4. Ørsnes, Hopen
5. Kabelvåg
6. Svolvær
7. Laupstad, Vestpollen
8. Laukvik
9. Skrova
10. Store Molla
11. Austre Vågan

Vågan – oppsummerte tall innen nevnte formålskategorier	Nåværende arealbruk	Fremtidig arealbruk	Samlet arealbruk
Boligbebyggelse	2363 dekar	670 dekar	3033 dekar
LNFR-områder hvor spredt utbygging er tillatt	63 dekar	6354 dekar	6417 dekar
Næring	1184 dekar	1146 dekar	2331 dekar
Bebyggelse og anlegg	693 dekar	910 dekar	1603 dekar
Fritidsbebyggelse	1690 dekar	394 dekar	2084 dekar
Fritids- og turistformål	623 dekar	403 dekar	1026 dekar
Råstoffutvinning	43 dekar	133 dekar	175 dekar
LNFR – landbruk-, natur-, friluftformål og reindrift	414 916 daa	-	414 916 daa
TOTALT	421 575 daa	10 010 daa	431 585 daa

Boligbebyggelse og befolkningsvekst

Arealregnskapet for Vågan kommune viser at det er 2363 dekar satt av til nåværende boligbebyggelse og 670 dekar avsatt til fremtidig boligbebyggelse, totalt 3033 dekar. Flere områder i Vågan har ikke avsatt arealer definert til *boligbebyggelse*, men som istedet er definert som andre arealformål der boliger er tillatt. Eksempelvis Skrova er tett bebyggt, og arealene i tettstedet er avsatt til *Bebyggelse og anlegg*. Andre steder der vi har områder med boligbebyggelse, men det er kategorisert på annet vis, i hovedsak *LNFR*, er Austre Vågan, Store Molla og Laupstad.

Kommunen benytter to ulike kategorier navngitt *LNFR*; *LNRF – landbruk-, natur og friluftsmål samt reindrift* og *LNFR – spredt utbygging tillatt*. På begge formål er bolig tillatt, men generelt er det sistnevnte, *LNFR – spredt utbygging tillatt*, som tilrettelegger for nye boliger. Ved *LNRF – landbruk-, natur og friluftsmål samt reindrift* er eventuell utbygging i hovedsak tiltenkt bolig og drift av landbrukseiendom.

Dersom befolkningsveksten følger SSBs prognoser presentert i kunnskapsgrunnlaget, vil det være mer areal avsatt til bolig enn det er behov for. Samtidig skiller ikke arealregnskapet for framtidig boligareal mellom de største tettstedene og arealer ute i distriktene. Kommunen ønsker å tilrettelegge for en høyere utnyttingsgrad av boligarealene i tettstedene Svolvær og Kabelvåg, sammenliknet med distriktene i kommunen. En fordel med et eventuelt overskudd av boligarealer kan være at det gir flere valgmuligheter for å etablere bolig hvor en finner det attraktivt, og dette kan bidra til en lavere prisutvikling. En ulempe ved et overskudd av boligareal er at det beslaglegger arealer for andre interesser.

Dersom en skiller boligarealer mellom tettsteder (Svolvær, Kabelvåg, Henningsvær og Skrova) og distriktene (Gimsøy, Strauman, Ørsnes, Laupstad, Laukvik, Store Molla og Austre Vågan), så kan en se at 7393 av kommunens innbyggere bor i tettsteder, mot 2202 innbyggere som bor i distriktene. Der er avsatt 276 dekar til framtidig boligbebyggelse i tettstedene samtidig som Byplan Svolvær legger opp til ytterligere fortetting. I distriktene er det avsatt 394 dekar til framtidig boligbebyggelse, i tillegg til områder for spredt bebyggelse. Områder for spredt bebyggelse dekker totalt 6354 dekar og åpner for ca 260 fradelinger til bolig-, fritidsformål eller næring. Hver fradeling åpner for maks 2 dekar tomt, og en kan derfor anta at inntil 520 dekar av de avsatte 6354 i teorien kan benyttes til boligformål. Med tanke på at det store flertallet av innbyggerne i Vågan bor i tettsteder, vil boligarealene og fortetting av disse, være viktige for å legge til rette for en framtidig vekst i befolkningen. Samtidig må bomiljøene være av god kvalitet for å være attraktive.

Næringsareal

Det er i gjeldende planverk avsatt 1184 dekar til næringsformål og åpnet for omtrent det dobbelte. Kommunen ønsker å ha god tilgang til næringsareal på strategiske plasseringer samtidig som det er utfordrende å se for seg hvor eventuelle investeringer vil være attraktivt. Det største næringsområdet angitt i Kommuneplanens arealdel, vedtatt 2017, er lagt ut ved Kleppstad (Strauman) med ca 400 dekar. Selv om flyplassutvikling på Gimsøya per 2019 er skrinlagt, har Kleppstad vært antatt som et godt alternativ for utvikling av kystbasert næring. Plasseringen mellom Leknes og Svolvær, samt i sjøfartsleden mellom Bodø og Harstad, ses som et fortrinn. Osan syd er et annet område tilrettelagt for næringsutvikling, med tilgang til havneforbindelser. Plasseringen mellom Kabelvåg og Svolvær skal muliggjøre transformasjon i byområdene. Blant annet ønsker man å dreie tungtrafikk ut av sentrumsområdene.

1. Boligbebyggelse* *Arealer som inneholder boliger er også kategorisert som «LNFR – spredt bebyggelse tillatt», «LNFR» og «Bebyggelse og anlegg» på visse områder. Derfor viser ikke denne tabellen boligarealene på alle kommunens bebygde steder.	Nåværende arealbruk	Fremtidig arealbruk	Samlet arealbruk
1.Gimsøy	-	42 dekar	42 dekar
2.Strauman	-	43 dekar	43 dekar
3.Henningsvær	123 dekar	-	123 dekar
4.Ørsnes, Hopen	299 dekar	262 dekar	561 dekar
5.Kabelvåg	622 dekar	195 dekar	817 dekar
6.Svolvær	1102 dekar	75 dekar	1177 dekar
7. Laupstad, Vestpollen	-	-	-
8. Laukvik	341 dekar	47 dekar	388 dekar
9.Skrova	-	6 dekar	6 dekar
10.Store Molla	-	-	-
11.Austre Vågan	-	-	-
TOTALT	2363 dekar	670 dekar	3033 dekar

2. LNFR – spredt utbygging tillatt	Nåværende arealbruk	Fremtidig arealbruk	Samlet arealbruk
1.Gimsøy			215 dekar
- fritidsbebyggelse	-	121 dekar	
- kombinert	-	94 dekar	
2.Strauman			1490 dekar
- kombinert	-	1354 dekar	
- bolig og næring	-	136 dekar	
3.Henningsvær			32 dekar
- kombinert	11 dekar	21 dekar	
4.Ørsnes, Hopen			385 dekar
- kombinert	15 dekar	135 dekar	
- bolig og næring	-	236 dekar	
5. Kabelvåg	-	-	-
6.Svolvær	38 dekar	-	38 dekar
7.Laupstad, Vestpollen			592 dekar
- kombinert	-	397 dekar	
- bolig og næring	-	195 dekar	
8. Laukvik			337 dekar
- kombinert	-	184 dekar	

- fritidsbebyggelse	-	153 dekar	
9.Skrova			35 dekar
- kombinert	-	8 dekar	
- fritidsbebyggelse	-	26 dekar	
10. Store Molla			1487 dekar
- kombinert	-	1487 dekar	
11. Austre Vågan			1807 dekar
- kombinert	-	1600 dekar	
- fritidsbebyggelse	-	207 dekar	
TOTALT	63 dekar	6354 dekar	6417 dekar

3. Næring	Nåværende arealbruk	Fremtidig arealbruk	Samlet arealbruk
1.Gimsøy	66 dekar	251 dekar	317 dekar
2.Strauman	65 dekar	558 dekar	623 dekar
3.Henningsvær	3 dekar	17 dekar	20 dekar
4.Ørsnes, Hopen	-	148 dekar	148 dekar
5.Kabelvåg	90 dekar	78 dekar	168 dekar
6.Svolvær	461 dekar	17 dekar	478 dekar
7.Laupstad, Vestpollen	-	30 dekar	30 dekar
8. Laukvik	479 dekar	-	479 dekar
9.Skrova	-	-	-
10. Store Molla	15 dekar	6 dekar	21 dekar
11. Austre Vågan	4 dekar	42 dekar	46 dekar
TOTALT	1184 dekar	1146 dekar	2331 dekar

4. Bebyggelse og anlegg	Nåværende arealbruk	Fremtidig arealbruk	Samlet arealbruk
1.Gimsøy	-	129 dekar	129 dekar
2.Strauman	-	-	-
3.Henningsvær	91 dekar	54 dekar	144 dekar
4.Ørsnes, Hopen	-	-	-
5.Kabelvåg	215 dekar	-	215 dekar
6.Svolvær	387 dekar	424 dekar	811 dekar
7.Laupstad, Vestpollen	-	-	-
8.Laukvik	-	-	-
9.Skrova		303 dekar	303 dekar
10.Store Molla	-	-	-
11.Austre Vågan	-	-	-
TOTALT	693 dekar	910 dekar	1603 dekar

5. Fritidsbebyggelse	Nåværende arealbruk	Fremtidig arealbruk	Samlet arealbruk
1.Gimsøy	139 dekar	-	139 dekar
2.Strauman	-	246 dekar	246 dekar
3.Henningsvær	-	53 dekar	53 dekar
4.Ørsnes, Hopen	32 dekar	42 dekar	74 dekar
5.Kabelvåg	-	-	-
6.Svolvær	1 dekar	-	1 dekar
7.Laupstad, Vestpollen	1150 dekar	-	1150 dekar
8. Laukvik	128 dekar	-	128 dekar
9.Skrova	-	129 dekar	129 dekar
10. Store Molla	50 dekar	-	50 dekar
11. Austre Vågan	190 dekar	39 dekar	230 dekar
TOTALT	1690 dekar	394 dekar	2084 dekar

6. Fritids- og turistformål	Nåværende arealbruk	Fremtidig arealbruk	Samlet arealbruk
1.Gimsøy	-	25 dekar	25 dekar
2.Strauman	91 dekar	29 dekar	120 dekar
3.Henningsvær	24 dekar	95 dekar	119 dekar
4.Ørsnes, Hopen	426 dekar	86 dekar	512 dekar
5.Kabelvåg	-	-	-
6.Svolvær	1 dekar	-	1 dekar
7.Laupstad, Vestpollen	27 dekar	35 dekar	62 dekar
8. Laukvik	54 dekar	27 dekar	81 dekar
9.Skrova	-	-	-
10. Store Molla	-	62 dekar	62 dekar
11. Austre Vågan	-	43 dekar	43 dekar
TOTALT	623 dekar	403 dekar	1026 dekar

7. Råstoffutvinning	Nåværende arealbruk	Fremtidig arealbruk	Samlet arealbruk
1.Gimsøy	5 dekar	5 dekar	10 dekar
2.Strauman	4 dekar	5 dekar	9 dekar
3.Henningsvær	4 dekar	10 dekar	14 dekar
4.Ørsnes, Hopen	-	-	-
5.Kabelvåg	-	-	-
6.Svolvær	-	-	-
7.Laupstad, Vestpollen	12 dekar	32 dekar	44 dekar
8. Laukvik	14 dekar	45 dekar	59 dekar
9.Skrova	-	6 dekar	6 dekar
10. Store Molla	1 dekar	8 dekar	9 dekar
11. Austre Vågan	3 dekar	21 dekar	24 dekar
TOTALT	43 dekar	133 dekar	175 dekar

8. LNFR – Landbruk, natur- og friluftsmål samt reindrift*	Nåværende arealbruk	Fremtidig arealbruk	Samlet arealbruk
*Store LNFR-områder, de små er ikke med			
Gimsøy	41 505 daa	-	41 505 daa
Austvågøya, vest (Kabelvåg, Svolvær, Laukvik etc.)	251 611 daa	-	251 611 daa
Ausvågøya, øst (Laupstad, Austpollen, Austnesfjorden etc.)	37 915 daa	-	37 915 daa
Store Molla	32 146 daa	-	32 146 daa
Lille Molla	9 553 daa	-	9553 dekar
Skrova	2375 daa	-	2375 dekar
Årsteinen	10 013 daa	-	10 013 daa
Digermulen, Ramsosen, Stordalen	29 798 daa	-	29 798 daa
TOTALT	414 916 daa		414 916 dekar

Utfordrings- og utviklingsmomenter for arealforvaltningen:

- Usikkerhet i forhold til LNFR-spredt bebyggelse
- Svolvær og Kabelvåg er ikke inkludert i overordnet planlegging i Arealdelen
- Behov for en helhetlig Arealdel med tydelig avklaring av strategier og arealbruk innenfor de ulike arealformålene
- Begrensede ressurser i planleggingen – politiske prioriteringer vil avgjøre ressursbruk

Kilder:

Statistisk sentralbyrå:

- Kommunefakta/vågan
- Statistikkbanken

Folkehelseinstituttet:

- Folkehelseprofil for Vågan 2018/ 2019
- Dødsårsaksregisteret
- Skadebildet i Norge
<https://www.fhi.no/publ/2019/skadebildet-i-norge.-fordeling-etter-utvalgte-temaomrader/>
- Folkehelse rapport 2014

Vågan kommune:

- Oversiktsdokument folkehelse 2017 + løpende reviderte tall per 2018/ 19
- Planstrategi for Vågan kommune 2017 – 2020
- Kommuneplanens arealdel revidert 2017
- Bolig sosial handlingsplan 2019-2022
- Byplan Svolvær (2.utkast under høring)
- UngData for Vågan 2016 og 2019 (+ nasjonal UngData 2018)
- Med Ungdom i Fokus
- Kommunedelplan for Oppvekst og inkludering (1.utkast under høring)
- Kommunedelplan Folkehelse 2017 – 2021
- Skolehelsetjenesten
- Kommuneoverlege
- ”Biologisk Mangfold i Vågan”, NINA-rapport 141 - 2006, Norsk institutt for naturforskning

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap:

- Havnivåstigning og stormflo, veileder (2016) <https://www.dsb.no/globalassets/dokumenter/veiledere-handboker-og-informasjonsmaterieell/veiledere/havnivastigning-og-stormflo.pdf>

Miljødirektoratet:

- Naturbaserte løsninger i klimatilpasning og arealplan
<https://www.miljodirektoratet.no/myndigheter/arealplanlegging/miljohensyn-i-arealplanlegging/klima/naturbaserte-losninger-i-klimatilpasning-og-arealplanlegging/>

Miljøstatus.no:

- Parisavtalen

Fylkesmannen i Nordland:

- FylkesROS 2019
- Klimatilpasning/ Nedbør i Nordland 2080 – 2100

FN.no:

- FNs bærekraftsmål
- FNs barnekonvensjon
- FNs klimapanel

Kommuneprofilen.no:

- Omsetning av bolig

Barne- ungdoms- og familiedirektoratet:

- Barnefattigdom

Kulturindeksen.no:

- Kulturtilbud

NAV:

- Fattigdom og levekår i Norge (2017)

Statens Veivesen:

- Konseptvalgutredning (KVU) E10 Fiskebøl – Å i Lofoten

Regjeringen.no:

- Meld. St. 41 (2016 – 2017) Klimastrategi for 2030 – norsk omstilling i europeisk samarbeid

Klimasenterservice.no:

- Klimaprofil for Vågan

Cicero Senter for klimaforskning/ Kommunalbanken Norge:

- Klima, risiko og bærekraftig utvikling i norske kommuner

Nordland Fylkeskommune:

- Samfunnsøkonomisk-analyse.no: Framtidens kompetansebehov i Nordland fylke (Rapport 12-2018)